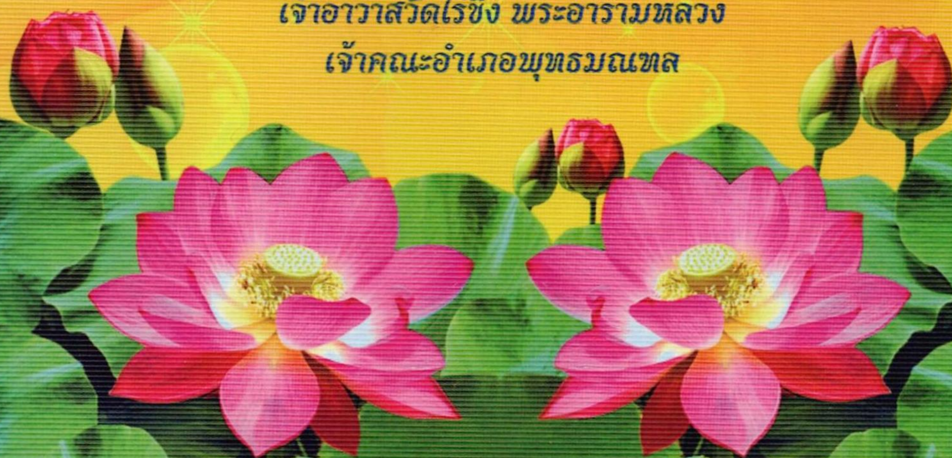

"พระที่ถูกลืม"

พระราชวิริยาลังการ

เจ้าอาวาสวัดไร่ขิง พระอารามหลวง

เจ้าคณะอำเภอพุทธมณฑล

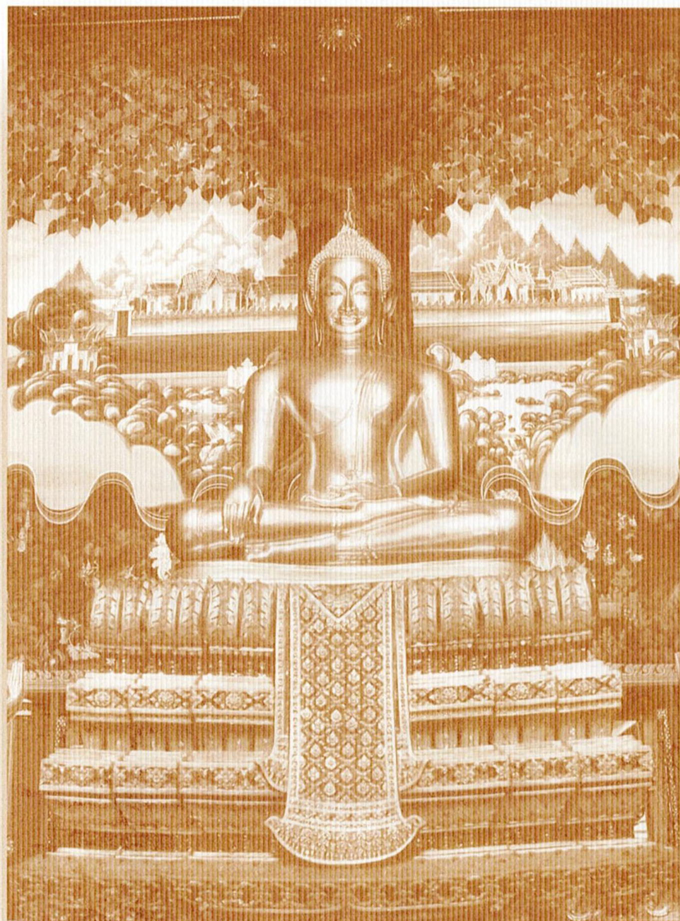
"พระที่ถูกลืม" พระราชวิริยาลังการ (แย้ม กิตฺตินฺธโร)

“พระที่ถูกลืม”

พระราชวิริยาลังการ
เจ้าอาวาสวัดไร่ขิง พระอารามหลวง
เจ้าคณะอำเภอพุทธมณฑล

ชื่อหนังสือ	:	พระ...ที่ถูกลืม
โดย	:	พระราชวิริยาลังการ
ISBN	:	978-616-335-106-7
พิมพ์ครั้งที่ ๑	:	เมษายน ๒๕๕๖
-บรรณาธิการ	:	น.สพ.สมชาย ศิริเทพทรงกลด
กองบรรณาธิการ	:	ผศ.ประสิทธิ์ ทองอุ่น
		คุณพชรพร ชาญตะกั่ว
แบบปก	:	พระใบฎีกาสรพงษ์ ปญฺญาพโล
รูปเล่ม	:	ศิริศักดิ์ ศรีอุดร / บริหารการพิมพ์

คาถาบูชาหลวงพ่อวัดไร่ขิง

กาเยนะ วาจายะ วะ เจตะสา วา
มะเหสักขายะ เทวะตายะ อะภิปาลิตัง อิทธิปาฏิหาริกัง
ไร่ขิงอารามะพุทธะปะฏิมากะรัง ปูชามิหัง
ยาวะชีวัญจะ สุกัมมิโก สุขะปัตติตถายะ

นะโม ตัสสะ ภะคะวะโต
อะระหะโต สัมมาสัมพุทธัสสะ
นะโม ตัสสะ ภะคะวะโต
อะระหะโต สัมมาสัมพุทธัสสะ
นะโม ตัสสะ ภะคะวะโต
อะระหะโต สัมมาสัมพุทธัสสะ

ขอนอบน้อมแด่ พระผู้มีพระภาค
อรหันตสัมมาสัมพุทธเจ้า พระองค์นั้นฯ

คำนำ

ขอนอบน้อมแด่พระรัตนตรัยและขอบูชาคุณของผู้เป็นพ่อแม่ทุกท่าน อาตมภาพมีความตั้งใจเป็นอย่างยิ่ง ในการเขียนหนังสือเล่มนี้ขึ้นเพื่อตักเตือนใจพุทธศาสนิกชนทั้งหลายผู้ใคร่ในบุญในกุศลให้มีความเข้าใจและได้ระลึกนึกถึงบุญคุณของท่านผู้เป็นพ่อและแม่ผู้ซึ่งเป็นพระที่อยู่ใกล้ตัวใกล้ใจของลูกมากที่สุด ไม่ควรเลยที่เราจะหลงลืมในคุณงามความดีที่ท่านได้กระทำแล้วแก่ตน เพราะมองเห็นประโยชน์ที่ว่า ถ้าลูกๆ ทั้งหลายเป็นผู้มีความกตัญญูรู้คุณของท่านและเคารพรักบูชาเทิดทูนท่านทั้งต่อหน้าและลับหลังแล้วจะเป็นผู้ตั้งตนอยู่ในศีลในธรรม มีความประพฤติที่ดีงาม รู้จักสำรวมรักษากายวาจาใจให้อยู่ในทางที่ถูกที่ควร ไม่เกเรเถรไถลมีความสุภาพอ่อนโยนและรู้จักเคารพเชื่อฟังพ่อแม่ เพราะความที่ลูกได้เป็นห่วงในความรู้สึกของพ่อแม่ กลัวว่าเมื่อท่านรู้เข้าแล้วจะเสียใจถ้าลูกกระทำตนไม่ดี นี่เองคือพลังของความกตัญญูกตเวที ที่จะคอยตามโอบอุ้ม

คุ้มครองผู้เป็นลูกตลอดไป และเมื่อคิดจะทำการสิ่งใด เทวดาทั้งปวงย่อมปกปักรักษา มนุษย์ทั้งปวงย่อมให้ความรักความเมตตา และเป็นผู้ที่ศัตรูหมู่มารทั้งหลายจะครอบงำมิได้

พ่อแม่นั้น สำคัญยิ่ง ทุกสิ่งสัพ
เกินจะนับ จำนวนค่า มหาศาล
ด้วยการุณย์ พระคุณล้น พ้นประมาณ
จะเปรียบปาน กับสิ่งใด ไม่มีเลย

พระคุณท่าน สำคัญเกิน ประเมินได้
จะเปรียบไป ก็ไร้คำ นำเฉลย
คมคำคิด ลิขิตเทียบ เกินเปรียบเปรย
โลกชมเชย ผู้ยึดมั่น กตัญญู

สรณะ บุพพการี มีมาก่อน
แบเบาะนอน ตอนยังเล็ก เป็นเด็กอยู่
ทั้งสองท่าน ประสานใจ ได้อุ้มชู
ร่วมเลี้ยงดู เหลือบ-ริ้นไร ไม่ให้ตอม

ไม่เคยคิด เจตนาร้าย ให้ลูกทราบ
อาบสะอาด เอาใจใส่ ใคร่ถนอม
หนักแค่ไหน ไม่เคยท้อ เหนื่อยก็ยอม
ดวงใจพร้อม สละให้ ไร้พรมแดน

ป้อนน้ำข้าว เอาใจใส่ ไม่เคยห่าง
ทุกสิ่งอย่าง เพื่อสร้างสุข แม่ทุกข์แสน
เงินมากอง ทองมาให้ ไม่อาจแทน
พระคุณแน่น เหนือแผ่นฟ้า หนากว่าดิน

คุณพ่อแม่ แผ่กว้างกว่า มหาสมุทร
มีต่อบุตร สุดประเมิน เกินทรัพย์สิน
มิเคยหน่าย ไม่เคยเบื่อ เหงื่อไหลริน
ทำจนชิน เหนื่อยสนุก เป็นสุขใจ

จากเหตุผล กลไกตาม ธรรมชาติ
พุทธศาสน์ พระคุณเน้น เป็นเงื่อนไข
กตัญญู สู่สัมพันธ์ สานสายใย
โลกสดใส พระของลูก ไม่ถูกลืม

อาตมภาพขออุทิศความดีงามของหนังสือเล่มนี้ให้กับผู้ที่ได้ชื่อว่าเป็นพ่อและแม่ทุกๆ ท่าน บุญใดที่ลูกๆ ทั้งหลายได้กระทำ ได้พูด ได้คิด และได้สั่งสมอบรมมาตั้งแต่อดีตจนถึงปัจจุบัน ระลึกได้ก็ดี ระลึกไม่ได้ก็ดี บุญบารมีที่ได้บำเพ็ญทาน ศีล ภาวนาและความดีงามทั้งปวง ลูกขอยกถวายบูชาบุญคุณของท่านผู้เป็นพ่อแม่ผู้ซึ่งได้ให้โอกาสลูกได้ลืมตามองดูโลกใบนี้ และทำให้ลูกได้มีโอกาสสร้างสมคุณประโยชน์เพื่อส่วนรวมมากมาย ขอผลแห่งบุญกุศลทั้งหลายนั้น จงโอบอุ้มคุ้มครองท่านผู้เป็นพ่อแม่ ให้มีแต่ความสุขความเจริญ อย่าได้มีความทุกข์กายทุกข์ใจเลย

ขอบูชาบุญคุณของท่านผู้เป็นพ่อแม่ด้วยเศียรเกล้า

พระราชวิริยาลังการ

เจ้าอาวาสวัดไร่ขิง พระอารามหลวง

สารบัญ

บุญคุณพ่อแม่

จะเหน็ดเหนื่อย หนักเพียงใด ไม่เคยบ่น
ทุกข์ก็ทน ดิ้นรนไป ไม่เคยหวั่น
เหงื่อโทรมกาย ไหลเพื่อลูก ทนทุกข์ทัณฑ์
พ่อแม่นั้น ท่านเอิบอิ่ม ยิ้มในใจ

บุญคุณของผู้เป็นพ่อและแม่ที่ท่านได้กระทำต่อลูกไว้นั้น มีมากมายมหาศาลยากที่จะพรรณนาออกมาให้หมดสิ้นได้ ตัวอย่างเช่น ท่านเป็นผู้แสดงโลกนี้แก่ลูกและเป็นผู้เอาใจใส่เลี้ยงดูลูกตั้งแต่แบเบาะจนกระทั่งเติบใหญ่ขึ้นมาได้อย่างปลอดภัย โดยไม่ได้คิดถึงตนเลยว่าจะมีความเหน็ดเหนื่อยเมื่อยล้าสักเพียงใดท่านยังเป็นผู้ที่คอยพร่ำสอนให้ลูกเว้นจากความชั่วแล้วให้ตั้งตนอยู่ในความดี เพื่อให้ลูกรู้ว่าอะไรที่ควรทำ อะไรที่

ไม่ควรทำ อีกทั้งสนับสนุนเรื่องการศึกษาเพื่อให้ลูกมีวิชาความรู้ติดตัว ซึ่งจะช่วยให้ลูกสามารถดำรงชีวิตอยู่ได้อย่างไม่เดือดร้อน ท่านถึงจะพอลดความห่วงกังวลลงไปได้บ้าง

ที่กล่าวไว้ว่าพ่อแม่ท่านเป็นผู้แสดงโลกนี้แก่ลูกนั้นหมายความว่าท่านเป็นผู้ให้กำเนิดลูก ถือเป็นการให้โอกาสที่ยิ่งใหญ่ที่สุด คือ การให้ชีวิตร่างกายนี้แก่เรา ถ้าไม่มีพ่อแม่แล้ว เราจะเกิดมาได้อย่างไรกัน จะได้เห็นโลกหรือเห็นสิ่งต่างๆได้อย่างไรการที่ลูกจะเกิดมาได้นั้นต้องอาศัยเลือดเนื้อและพันธุกรรมของพ่อแม่เป็นเหตุแห่งการเกิดหากไม่มีพ่อแม่แล้ว ก็คงไม่มีเราในทุกวันนี้ ท่านจึงเป็นผู้มีคุณหาประมาณมิได้ ที่ทำให้ลูกได้

เกิดมาบนโลกใบนี้ ทำให้มีโอกาสได้เห็น ได้ยิน สิ่งที่ดีหรือไม่ดีบนโลกใบนี้ ดังนั้นแค่การที่ท่านให้กำเนิดมาก็ถือว่าเป็นบุญคุณที่ต้องชดใช้อย่างไม่มีวันหมดสิ้นแล้ว บุญคุณของท่านจึงมากมายอย่างนี้ ดังนั้นการตอบแทนบุญคุณของพ่อแม่จึงเป็นหน้าที่ของลูกเพราะเป็นสิริมงคลของชีวิตที่พึงปฏิบัติอย่างยิ่ง เนื่องจากท่านอุตส่าห์เฝ้าเลี้ยงดูทะนุถนอมลูกตั้งแต่แรกคลอดออกมาจนเติบใหญ่ ขณะที่ลูกยังเป็นเด็กไม่สามารถพึ่งพาตัวเองได้นั้น พ่อแม่ต้องเป็นผู้คอยหาเลี้ยง ป้อนข้าวป้อนน้ำเช็ดอุจจาระเช็ดปัสสาวะให้ การที่ลูกมีชีวิตรอดมาได้จนเติบใหญ่ก็ด้วยอาศัยพ่อแม่เป็นผู้ทำการอุปการะเลี้ยงดู สมจริงดังคำกล่าวที่ว่า **"หยดหนึ่งน้ำนมกิน ทดแทนไม่สิ้นพระคุณแม่เอย"** เพราะหากท่านไม่รักหรือไม่ใส่ใจเลี้ยงดู เราก็คงจะต้องตายเป็นแน่แท้

ปัจจุบัน การทำแท้ง มีแหล่งมาก
ไม่ยุ่งยาก เด็กในท้อง ต้องหมดสิทธิ์
ไม่ทันเกิด กำเนินเกณฑ์ เป็นชีวิต
ต้องดับจิต เพราะแม่-พ่อ ก่อเวรกรรม

เมื่อพ่อแม่เป็นผู้ให้ชีวิตแก่ลูก ท่านจึงเปรียบเหมือนเป็นเจ้าชีวิตของลูก ยิ่งในยุคปัจจุบันนี้มีวิธีการคุมกำเนิดและวิธีการทำแท้งที่ทุกคนสามารถเข้าถึงแหล่งข้อมูลได้ง่ายมาก ท่านจึงเป็นผู้ที่จะกำหนดให้ลูกเกิดหรือไม่ให้เกิดเลยก็ได้ และหลังคลอดออกมาแล้วลูกก็ยังต้องอาศัยพ่อแม่อีกนั่นเอง ที่จะเป็นผู้คอยเฝ้าทะนุถนอมเลี้ยงดูทุกสิ่งทุกอย่างไม่ว่าจะเป็นการให้น้ำนมที่ต้องค่อยๆ กลั่นออกมาจากเลือดในอกของผู้เป็นแม่เอง ถ้าลูกเติบโตพอที่กินอะไรได้บ้าง ท่านก็จะพยายามสรรหาสิ่งที่ดีมีประโยชน์ที่สุดเท่าที่จะหาได้มาให้ลูกกิน แม้ว่าบางครั้งท่านอาจจะต้องอดมื้อกินมื้อบ้างก็ตาม แต่ท่านจะไม่ยอมให้ลูกของตนเองต้องอดโดยเด็ดขาดเมื่อลูกกินอิ่มแล้วก็ต้องขับถ่าย ซึ่งพ่อแม่อีกนั่นเองที่จะต้องคอยตามเช็ดตามล้างอุจจาระปัสสาวะของลูกอยู่เสมอๆ ไม่ว่าจะเป็นกลางวันหรือกลางคืนโดยไม่รังเกียจกว่าลูกจะโตพอที่จะช่วยเหลือตนเองได้นั้นก็ต้องกินเวลานานหลายปี

พ่อแม่จึงเป็นบุคคลผู้มีบุญคุณมาก เพราะท่านมีอุปการะมาก นอกจากจะเป็นผู้ทำให้ลูกได้เกิดมาแล้วยังต้องเลี้ยงดูลูกอีก ทั้งต้องประกอบการงานเพื่อหาเงินเลี้ยงชีพ และเป็นผู้คอยอบรมสั่งสอนลูกด้วยจิตที่เปี่ยมล้นเมตตา เหน็ดเหนื่อยแสนสาหัสก็เพราะลูก ต้องสร้างกรรมสร้างเวรเพิ่มอีกมากมายก็เพราะลูก ต้องทำนั่นทำนี่ก็เพราะลูก ทั้งการป้องกันอันตรายและอื่นๆ อีกมากเกินจะพรรณนาได้ ในขณะที่เรายังเล็กอยู่นั้น ถ้าพ่อแม่ท่านไม่หาอาหารมาป้อนใส่ปากให้เรากินทีละคำๆ ก็คงต้องอดตาย หรือถ้าหากว่าเราเจ็บป่วยแล้วท่านไม่ดูแลรักษา ป้อนยา ป้อนข้าว ป้อนน้ำ เช็ดเนื้อเช็ดตัว เรา

ก็คงจะต้องตายไปแล้วเช่นกัน อันตรายใดๆ ที่อาจจะเกิดขึ้นแก่ลูกได้นั้น พ่อแม่จะหาทางคอยป้องกันเสมอ เห็นได้จากการที่ท่านจะไม่ยอมปล่อยให้ลูกของตนคลาดสายตาไปไหนไกลๆ เลยถ้าไม่จำเป็นแม้ยามนอน ท่านก็จะต้องรอให้ลูกน้อยของตนได้นอนหลับก่อนเสมอและไม่ว่าจะดึกดื่นเที่ยงคืนสักเพียงใดท่านก็จะตื่นขึ้นมาทันทีเมื่อได้ยินเสียงลูกของตนร้องไห้ แล้วทำการค้นหาสาเหตุแห่งความไม่พอใจนั้น กลัวว่าลูกจะหิวบ้าง กลัวว่าลูกจะเจ็บปวดตรงนั้นตรงนี้บ้างพ่อแม่จึงแทบจะไม่เคยได้นอนหลับสนิทเลยเมื่อมีลูกน้อยนอนอยู่เคียงข้าง แต่ไม่ว่าท่านจะเหนื่อยยากลำบากสักเพียงใด ท่านก็ยังเต็มใจที่จะทำเพื่อลูก หวังเพียงให้ลูกได้เติบโตขึ้นอย่างสมบูรณ์ทั้งทางร่างกายและจิตใจ เป็นผู้มีความประพฤติดีงามและเป็นคนดีของสังคม

นมจากเต้า รินเข้าปาก จากอกแม่
ไหลซึมแผ่ ซ่านทั่วกาย ไออุ่นอก
สบตากัน หว่างมารดา กับทารก
เกินจะยก คำบรรยาย สายใยรัก

มาลองคิดใคร่ครวญกันดูว่า นับตั้งแต่พวกเราได้ถือกำเนิดเกิดในครรภ์ของผู้เป็นแม่นั้น ท่านจะต้องทนทุกข์ยากลำบากกับลูกที่อยู่ในท้องมากน้อยขนาดไหน ท่านต้องคอยประคับประคองลูกในท้องไว้เป็นอย่างดี ท้องก็ทั้งใหญ่ทั้งหนัก จะยืนจะเดินจึงลำบาก จะไปไหนแต่ละทีต้องคอยระมัดระวังอยู่เสมอ เพราะกลัวว่าลูกจะกระทบกระเทือนจนเกิดเป็นอันตราย จะกินอะไรก็ต้องคิดแล้วคิดอีก ว่ามันดีไหม มีประโยชน์ไหม อันตรายหรือไม่ ไม่ได้กินตามใจชอบเหมือนก่อนตั้งครรภ์ แม่บางท่านไม่ชอบกินผักเลยก็มีแต่พอรู้ว่าตนเองตั้งครรภ์ก็ยอมฝืนกินเพราะรู้ว่ามันมีประโยชน์ต่อลูก แม่บางท่านแต่ก่อนก็ชอบกินอาหารที่มีรสเผ็ดจัดบ้าง เค็มจัดบ้าง หรือเปรี้ยวจัดบ้าง แต่พอตั้งท้องก็ไม่กล้าจะกินอีก เนื่องจากกลัวว่าลูกของตนจะระคายเคือง ทำไมท่านถึงต้องฝืนทำอะไรๆ เพื่อลูกได้ตั้งมากมาย ทั้งๆ ที่ท่านเองก็ยังไม่รู้เลยว่า ลูกที่อยู่ในท้องนั้นเป็นใครมาจากไหน หน้าตาก็ยังไม่เคยเห็นเสียด้วยซ้ำ แต่ดวงใจของผู้เป็นแม่ก็ยังรักและเฝ้าดูแลอย่างดี ขนาดว่ายังไม่ทันได้เห็นหน้าลูกและลูกก็ยังไม่ได้ทำประโยชน์อะไรให้เลย

แม้แต่น้อย แต่ท่านก็ยังรักและหวังดีกับลูกตั้งแต่ได้ถือกำเนิดในครรภ์

ตายทั้งกลม สิ้นลมไป ก็หลายแม่
ท้องที่แท้ อันตราย ไปทุกหน
ยิ่งวันคลอด ไม่ปลอดภัย ไปทุกคน
เพื่อลูกตน ทุกแม่พร้อม ยอมเสี่ยงตาย

และเมื่อถึงวันที่อันตรายที่สุดในชีวิตของแม่เดินทางมาถึง นั้นก็คือวันที่ต้องคลอดลูกออกมาจากครรภ์ของแม่ ถือได้ว่าเป็นวันที่แม่ต้องเจ็บปวดรวดร้าวแสนสาหัสไปทั่วร่างกาย เป็นวันที่เต็มไปด้วยอันตรายอย่างยิ่งและมีแม่จำนวนมากต้องสิ้นใจไป ในระหว่างการคลอดหรือหลังจากการคลอดบุตรได้ไม่นาน แต่ไม่ว่าท่านจะเจ็บปวดรวดร้าวสักเพียงใดแม่ก็ไม่บ่น กลับดีอกดีใจที่วันแห่งการรอคอยมาถึง วันที่ตนเองมีโอกาสได้เห็นหน้าลูกและได้ยินเสียงลูกเป็นครั้งแรกนี่คือน้ำจิตน้ำใจอันยิ่งใหญ่ของผู้เป็นแม่

เมื่อตั้งครรภ์ ท่านลำบาก ยากแค่ไหน
มิใส่ใจ สายตาคน ทนอดสู
เพียงเพื่อลูก ทุกข์เพียงใด ใจยังฟู
แม่อยากดู วันลูกคลอด ลูกปลอดภัย

จึงถือได้ว่าพ่อแม่นั้นเป็นบุพการีของลูก หมายความว่าท่านเป็นผู้ที่มีอุปการะแก่ลูกก่อน ท่านเป็นผู้ดิ้นรนขวนขวายลงทุนลงแรงทุ่มเทเสียสละเพื่อลูกๆ ชนิดที่เรียกว่าทุ่มสุดตัวไปกับลูกของตนก่อนโดยที่ยังไม่รู้เลยว่าในภายภาคหน้านั้น จะขาดทุนย่อยยับหรือไม่ก็ตามที เพราะท่านไม่ได้หวังผลกำไรอะไรจากลูกอยู่แล้วสำหรับลูกแล้วท่านพร้อมที่จะเป็นผู้ให้เสมอ แม้จะอดตายไม่มีจะกินท่านก็ยอมอดยอมหิวเพื่อลูก ขอแต่ให้ลูกของตนได้กินอิ่มนอนหลับและอยู่สุขสบายเท่านั้นก็พอ พ่อแม่ทุกๆ คนมีความหวังเหมือนกันนั่นก็คือ การอยากเห็นลูกๆ ของตนประสพความสำเร็จในชีวิตดังนั้นเมื่ออยู่ในวัยเรียนลูกๆ ก็ควรขยันเล่าเรียน ตั้งใจเรียนหนังสือให้เต็มที่ตามกำลังสติปัญญาของตน ให้สมกับที่ท่านได้เสียสละความสุขสบายเพื่อหาเงินส่งให้ลูกได้เรียนหนังสือเพราะท่านหวังให้ลูกได้ร่ำเรียนสูงๆ จะได้มีอาชีพการงานที่ดีทำงานที่สุขสบายมียศ มีตำแหน่งมีความเจริญรุ่งเรือง เมื่อลูกๆ อยู่ในวัยทำงานก็ให้รู้จักทำมาหากิน ขยันขันแข็งอดหอมรอมริบสร้างเนื้อสร้างตัวให้มีฐานะที่มั่นคง นี่เป็นความพอใจของผู้เป็นพ่อแม่ทุกท่าน และถ้าหากพ่อแม่ท่านไม่ได้อบรมสั่งสอนลูกๆ

ตั้งแต่ตอนเป็นเด็กในเรื่องบุญเรื่องกุศล ว่าสิ่งไหนควรทำ สิ่งไหนไม่ควรทำหรือไม่ได้ให้การส่งเสริมเรื่องการศึกษา เพื่อที่จะให้ลูกๆ สามารถประกอบกิจการงานที่สุจริต เลี้ยงตัวเองได้ ลูกๆ ก็อาจจะไม่มีโอกาสได้ฟังธรรม หรือไม่มีโอกาสได้เจริญกุศลประการต่างๆ ดังนั้นบุญคุณของท่านทั้งสอง จึงมีมากมายสุดที่จะประมาณได้

แปดเก้าเดือน ลูกในท้อง ลูกของแม่
รับรู้แต่ ถีบดิ้นเตือน ด้วยเคลื่อนไหว
เสียงรูปลักษณ์ แม่อยากเห็น เป็นอย่างไร
อยากชื่นใจ เห็นหน้าลูก ทุกนาที

ในความรู้สึกของผู้เป็นพ่อแม่นั้น แม้ว่าลูกของท่านจะเติบโตขึ้นสักพียงใด มีการมีงานที่ดีทำจนกระทั่งสามารถดูแลตัวเองได้แล้วก็ตาม ยังไงๆ ลูกก็ยังเป็นเหมือนลูกคนเดิม เมื่อครั้งที่ยังเป็นเด็กตัวเล็กๆ สำหรับท่านเสมอ ท่านจึงเป็นห่วงลูกในทุกๆ เรื่องถึงแม้ว่าลูกๆ บางคนจะต้องอยู่ห่างไกลจากท่าน แต่ความรักและความห่วงใยจากผู้เป็นพ่อแม่ ก็ไม่เคยเลยที่จะเปลี่ยนแปลง ท่านจะห่วงในความเป็นสุขเป็นทุกข์ของลูกเสมอ เมื่อ

ได้ข่าวว่าลูกมีความสุขสบายดีก็จะพลอยยินดีกับลูกไปด้วยแต่ถ้ารู้ว่าลูกมีทุกข์ ท่านก็เหมือนจะแบกความทุกข์นั้นของลูกเอาไว้ด้วย

พ่อแม่นั้นไม่ได้เป็นแค่เพียงคนที่ให้กำเนิด คนที่หวังดี คนที่ชอบจู้จี้ขี้บ่น หรือคนที่ให้เงินให้ทองใช้เท่านั้นท่านยังเป็นได้แม้กระทั่งคนรับใช้ของลูกๆ อีกด้วยท่านเป็นผู้อดทนเลี้ยงดูลูกๆ ตั้งแต่ตีนเท่าฝาหอยร้องไห้กระจองอแงให้พ่อแม่คอยเอาอกเอาใจตลอดเวลาต้องคอยอาบน้ำสระผมให้ คอยป้อนข้าวป้อนน้ำคอยพร่ำสอนให้รู้จักพูด ให้รู้ว่าสิ่งนั้นสิ่งนี้ชื่อว่าอะไรและยังเป็นผู้สอนเบื้องต้นให้เราอ่านออกเขียนได้จวบจนเท่าทุกวันนี้ จึงถือได้ว่าการที่ลูกรอดตายเป็นผู้เป็นคนมาได้ถึงวันนี้ก็เพราะท่านทั้งนั้น มีอะไรดีไม่ดีก็ลงที่พ่อแม่หมดอยากได้อะไรก็บอกท่านบางอารมณ์เจอเรื่องดีๆ ก็มาเล่าให้ท่านฟัง เจอเรื่องไม่ดีก็มาระบายกับท่านแต่พอมีความสุขหลายๆ ครั้งลูกๆ ก็มักจะหลงลืมพ่อแม่ พอมีความทุกข์ไม่มีใครจริงๆ ก็ค่อยนึกถึงพ่อแม่ ลูกๆ ก็มักจะเป็นกันแบบนี้จริงๆ ดังนั้นก่อนที่อะไรๆ จะสายเกินไป ขอให้ผู้เป็นลูกทุกๆ คนได้ระลึกนึกถึงบุญคุณของ

ท่านบ้างและให้ปฏิบัติตัวต่อท่านอย่างเคารพนอบน้อม ให้มีความอดทนต่อท่านบ้าง ให้รู้จักเงียบบ้างเมื่อท่านบ่นหรืออบรม ก็เนื่องด้วยเพราะความห่วงใยทั้งนั้นให้ดูแลปฏิบัติท่านบ้าง เช่น อาจจะซื้อของไปฝากหรือพาไปเที่ยวบ้าง เมื่อทำดังนี้แล้วลูกก็จะสบายใจได้ว่า ในขณะที่ท่านยังมีชีวิตอยู่นั้น ได้ทำหน้าที่ของลูกให้ดีที่สุดแล้วและถ้าหากว่าท่านได้จากไปแล้ว เมื่อระลึกถึงท่านด้วยความกตัญญู ก็ให้ทำบุญอุทิศส่วนกุศลไปให้ท่านบ้าง

ในความคิด จิตพ่อแม่ แท้จริงรู้
ลูกจะอยู่ ฐานะใด ไม่เปลี่ยนผัน
เติบใหญ่เห็น เป็นอะไร ไม่สำคัญ
ลูกแม่นั้น แม้ผ่านวัย ไม่เคยโต

สำหรับผู้เป็นพ่อแม่แล้ว แม้ว่าลูกของท่านจะเติบโตขึ้นทั้งทางร่างกายและจิตใจจนสามารถดูแลตนเองได้แล้วก็ตาม แต่พ่อแม่ก็ยังพร้อมที่จะดูแลและห่วงใยลูกอยู่เสมอๆ พ่อแม่จะให้ทุกสิ่งทุกอย่างเท่าที่มีแก่ลูก ไม่ว่าจะเป็นของกิน ของใช้ ให้ศิลปะวิชาความรู้

ต่างๆ ให้ได้แม้กระทั่งทรัพย์สินที่ท่านหามาด้วยความยากลำบาก ไม่ว่าจะเป็นรถยนต์ ที่ดิน หรือแม้กระทั่งบ้านเท่าที่พ่อแม่จะสามารถหามาได้ พ่อแม่บางท่านก็ยังยอมหาให้ลูกมากกว่าที่ตนเองมีเสียอีก ด้วยการไปกู้หนี้ยืมสินมาเพื่อหวังเพียงได้สร้างงานหรือสร้างอาชีพให้ลูกของตนได้มีความสุขสบาย เมื่อใดที่ลูกต้องออกจากบ้าน ไม่ว่าจะไปเรียนหนังสือไปเที่ยวหรือไปทำงานก็ตามที ดวงตาทั้งคู่ของท่านก็จะมองตามด้วยความห่วงหาอาลัยเป็นที่สุด ด้วยความที่ไม่อยากให้ลูกคลาดสายตาไปไหนเลย เฝ้าคอยเป็นห่วงผู้เป็นลูกอยู่ทั้งวันจนกว่าว่าลูกจะกลับมาถึงบ้านโดยปลอดภัยท่านถึงจะสบายใจ จึงเป็นเรื่องธรรมดาที่ท่านไม่อยากให้ลูกออกไปไหนโดยไม่มีท่านไปด้วย แต่ลูกๆ หลายคนกลับไม่เข้าใจ มองว่าท่านจุกจิก จู้จี้ ขี้บ่น ถามนั่นถามนี่ ขอไปมาไหนไหนเองคนเดียวก็ยาก จึงมักแสดงอาการหงุดหงิดรำคาญใจใส่ท่าน ขอให้ลูกพยายามเข้าใจหัวอกของผู้เป็นพ่อแม่บ้าง ถ้าท่านไม่รัก ไม่หวง ไม่ห่วง ก็คงไม่ซักไซ้ไล่เรียงอะไรให้เสียเวลา และในขณะที่ลูกๆ กำลังออกไปเที่ยวเตร่ใช้เงินใช้ทองอย่างสบายอกสบายใจหรือใช้จ่ายอย่างสุรุ่ยสุร่ายอยู่นั้น ลูกๆ เคยคิดกันบ้าง

ไหมว่า พ่อแม่ท่านอาจจะกำลังนอนก่ายหน้าผากเพราะความเครียดได้แต่คิดวิตกกังวลอยู่ว่าจะต้องทำงานอะไรให้ได้เงินมามากๆ พอที่จะส่งเสียให้ลูกได้เล่าเรียน และให้ลูกได้กินได้ใช้อย่างไม่น้อยหน้าคนอื่น

ลูกๆ เคยรู้กันบ้างไหมว่า ในความสุขสบายของลูกๆ นั้น ต้องแอบแฝงไปด้วยความยากลำบากของผู้เป็นพ่อแม่ เหงื่อทุกหยดต้องหลุดจากร่างเพื่อแปลเปลี่ยนเป็นเงินเป็นทองให้ลูกได้กินได้ใช้ ให้ลูกนึกคิดทบทวนดูว่า กว่าลูกจะเติบใหญ่จนปีกกล้าขาแข็งขึ้นมาได้นั้น พ่อแม่ต้องหมดค่าขนมนมเนยไปเท่าไหร่ ไหนจะค่าเทอม ค่าสมุดดินสอ ค่าหนังสือหนังหาอีกทั้งค่าเสื้อผ้าอาภรณ์ ไหนจะค่าข้าวปลาอาหารอีก ท่านต้องหมดเงินหมดทองไปกี่หมื่น กี่แสน กี่ล้านแล้ว ถ้าไม่ใช่เพราะลูกท่านก็คงจะสุขสบายในการใช้เงินทองไม่ต้องมาเหน็ดเหนื่อยขนาดนี้

ขึ้นชื่อว่าความรักของพ่อแม่แล้ว ไม่ว่าจะเนิ่นนานขนาดไหน ท่านก็ยังจะคงรักและเป็นห่วงลูกอยู่เสมอ ถึงแม้ว่าลูกๆ จะแยกย้ายกันไปมีครอบครัวใหม่แล้ว

ก็ตามที ท่านก็คงจะเป็นห่วงไปจนกว่าว่าชีวิตของท่านจะสิ้นลง ซึ่งที่กล่าวมาทั้งหมดนี่เป็นเพียงแค่เศษเสี้ยวของบุญคุณพ่อแม่ที่ได้กระทำไว้ต่อลูก ดังนั้นการได้น้อมจิตให้มาระลึกนึกถึงบุญคุณอันหาประมาณมิได้ของพ่อและแม่นั้น ถือเป็นกุศลสำหรับผู้เป็นลูกอย่างยิ่ง เพราะบุญบารมีของท่านผู้เป็นพ่อแม่จะช่วยโอบอุ้มคุ้มครองลูกได้ และการที่เราทั้งหลายได้นำตนเองมาประพฤติปฏิบัติธรรมนั้น ถือเป็นการตอบแทนบุญคุณของท่านได้อีกทางหนึ่ง ดังนั้นให้หาโอกาสนำพากายนี้ร่างนี้ ที่พ่อแม่ให้มาแล้วนั้นไปสร้างสมแต่คุณงามความดีเพื่อให้ท่านทั้งสองได้ชื่นใจในความดีงามของลูก

ทุกนาที จะมีภัย ในชีวิต
จะปลงปลิด ดับจิตได้ ในทุกหน
วิกฤติสุด จุดกำเนิด เกิดเป็นคน
ยากก้าวพ้น อันตราย ให้สำนึก

เมื่อพ่อแม่เป็นผู้ที่มีบุญคุณต่อลูก มากมายมหาศาลดังที่ได้กล่าวมาแล้วนี้ จึงจำเป็นอย่างยิ่งที่ผู้เป็นลูกทุกๆ คนจะต้องมีความกตัญญูกตเวที คือ รู้ถึงคุณที่

ท่านได้กระทำแก่ตนแล้วกระทำการตอบแทนท่าน โดยการประพฤติตอบแทนท่านด้วยกายวาจาใจที่มีความเคารพนอบน้อมต่อท่านผู้มีคุณความกตัญญูกตเวทีนั้นมันไม่ใช่เพียงแค่หน้าที่เท่านั้นแต่เป็นสิ่งที่ลูกๆ ทุกคนต้องกระทำ ดังนั้นสำหรับผู้เป็นลูกแล้วทุกๆ วันที่ผ่านไปให้ถือว่าเป็นโอกาสในการกระทำตอบแทนท่านอย่าประมาทในเวลาและชีวิต จงกระทำตอบแทนท่านให้ดีที่สุดในทุกๆ โอกาส ถ้าหากว่าบุคคลใดไม่รู้ถึงคุณที่ผู้อื่นได้กระทำแล้วแก่ตน อีกทั้งไม่ได้ทำการตอบแทนบุญคุณของท่าน ย่อมได้ชื่อว่าเป็นคนอกตัญญู และคนอกตัญญูนั้นย่อมไม่พบหนทางแห่งความสุขความเจริญในชีวิตเลยดังนั้นขอให้ลูกๆ ทั้งหลายจงเร่งรีบตอบแทนบุญคุณพ่อแม่อย่ารอให้ท่านต้องล่วงลับไปก่อนถึงจะมาสำนึกบุญคุณของท่านในภายหลังเลย ในขณะที่ท่านยังมีชีวิตอยู่นี้ ขอให้ท่านมีโอกาสได้พบเห็นว่าลูกของตนเองนั้น ก็มีความดีกับเขาอยู่บ้าง เมื่อท่านเห็นว่าลูกที่ตนเฝ้าอุตส่าห์อบรมสั่งสอนมานั้น เป็นผู้มีน้ำใจดีงามและมีความกตัญญูกตเวที ท่านก็คงจะรู้สึกปลื้มปีติใจเป็นที่สุดแล้ว

สุดท้ายนี้ก็ขอยกเอาเนื้อเพลง **"ค่าน้ำนม"** ของคุณสุนทรียา ณ เวียงกาญจน์ มาให้พิจารณาใคร่ครวญดังนี้

แม่นี้มีบุญคุณอันใหญ่หลวง
ที่เฝ้าหวงห่วงลูกแต่หลังเมื่อยังนอนเปล
แม่เราเฝ้าโอละเห่ กล่อมลูกน้อยนอนเปล
ไม่ห่างหันเหไปจนไกล
เมื่อเล็กจนโต โอ้แม่ถนอม
แม่ผ่ายผอมย่อมเกิดแต่รักลูกปักดวงใจ
เติบโตโอ้เล็กจนใหญ่ นี่แหละหนาอะไร
มิใช่ใดหนาเพราะค่าน้ำนม
ควรคิดพินิจให้ดี
ค่าน้ำนมแม่นี้จะมีอะไรเหมาะสม
โอ้ว่าแม่จ๋า ลูกคิดถึงค่าน้ำนม
เลือดในอกผสม กลั่นเป็นน้ำนมให้ลูกดื่มกิน
ค่าน้ำนมครวญ ชวนให้ลูกฝัง
แต่เมื่อหลังเปรียบดังผืนฟ้าหนักกว่าแผ่นดิน
บวชเรียนพากเพียรจนสิ้น
หยดหนึ่งน้ำนมกิน ทดแทนไม่สิ้นพระคุณแม่เอย...

ธรรมบท

การที่บุตรทั้งหลาย
ได้เห็นอิฏฐารมณ์ (สิ่งที่ดี)
และอนิฏฐารมณ์ (สิ่งที่ไม่ดี) ในโลกนี้
เกิดมีขึ้นเพราะได้อาศัยมารดาบิดา
เพราะฉะนั้น มารดาบิดาจึงชื่อว่า
เป็นผู้แสดงโลกนี้

สมญานามของพ่อแม่

สมญานาม	ตามที่ก่อ	ลออกิจ
ทั้งชีวิต	อุทิศตน	อดทนสู้
เป็นพระพรหม	เป็นคนใช้	ได้เป็นครู
ลูกรู้อยู่	คุณแม่นั้น	ท่านเป็นใคร

การที่ผู้เป็นพ่อแม่ได้ชื่อว่าเป็นครูคนแรกของลูกและเป็นครูที่ยิ่งใหญ่หาใครจะเสมอเหมือนได้นั้น เพราะท่านเป็นผู้ฝึกสอนวิธีการดำรงชีวิตในเบื้องต้นแก่ผู้ที่เป็นลูก และท่านต้องเป็นผู้สอนโดยไม่มีค่าจ้างตลอดชีพอีกด้วย ท่านจะคอยสั่งสอนทุกๆ อย่าง ไม่ว่าจะเป็นการกิน การนั่ง นอน ยืน เดิน หรือวิธีการพูดก็ตาม ท่านยังได้สอนลูกอีกว่าอะไรดีหรือไม่ดี อะไรถูกอะไรผิด อะไรควรทำหรือไม่ควรทำรวมไปถึงกิริยามารยาท พ่อแม่ก็เป็นผู้สอนให้ลูกแทบทั้งสิ้นดังนั้นเมื่อลูกคนใด

ทำตัวไม่ดี ผู้คนเขาก็จะติฉินนินทาถึงพ่อแม่ด้วยว่า **"เป็นลูกที่พ่อแม่ไม่ได้สั่งสอน"** บ้างก็พูดว่า **"ไม่รู้ว่าพ่อแม่มันสอนลูกกันยังไง"** และอาจจะพูดอีกว่า **"พ่อแม่มันเลี้ยงลูกไม่เป็นกันหรือไง ลูกมันถึงได้ไม่เป็นผู้เป็นคนเลย"** ดังนั้นถ้าใครไม่อยากให้คนอื่นต้องมาตำหนิพ่อแม่ของตนก็อย่าทำตัวให้เขาตำหนิได้ นอกจากที่กล่าวมาแล้วพ่อแม่ท่านก็ยังได้พยายามสั่งสอนให้ลูกได้รู้จักช่วยเหลือตัวเอง เช่น การซักรีดเสื้อผ้า การทำกับข้าว การดูแลตัวเองยามเจ็บป่วยเป็นต้น และยังได้สอนให้ลูกได้รู้ถึงวิธีการเอาตัวรอดจากภยันตรายต่างๆ ในสังคมที่มีอยู่รอบตัว โดยปกติครูบาอาจารย์ทั่วไปนั้น จะสอนเฉพาะในหลักสูตรที่เขียนไว้และมีเวลาในการสอนที่แน่นอนตายตัวแต่พ่อแม่ของเรานั้น ท่านจะสอนลูกๆ หมดทุกเรื่องไม่ว่าจะเป็นในหลักสูตรหรือนอกหลักสูตรและสอนโดยไม่มีจำกัดเวลา ไม่ว่าเจอเรื่องอะไรอยู่ตรงหน้าถ้าเห็นว่าพอเป็นประโยชน์ก็จะรีบหยิบยกขึ้นมาสั่งสอนทันทีไม่ว่าจะเป็นภาคทฤษฎีหรือภาคปฏิบัติ และที่ยิ่งกว่านั้นคือ ครูทั่วไปนั้นต้องมีค่าจ้างในการสอนแต่พ่อแม่ของเรานั้น นอกจากจะไม่ได้ค่าจ้างตอบแทนแล้ว

ท่านยังจะต้องจ่ายเงินให้ลูกศิษย์ของตนอีกด้วยแล้วจะไปหาครูที่ไหน ที่จะเสียสละเท่าท่านไม่มีอีกแล้ว

พระในบ้าน ท่านเชิดชู ดูแลลูก
ต้นรักปลูก ร่วมแบ่งปัน สุขหรรษา
ใจเต็มร้อย คอยดูแล แต่คลอดมา
เทพบิดา มารดรชื่อ คือพระพรหม

พ่อแม่นั้นท่านยังได้ชื่อว่า เป็นพระพรหมของลูกอีกด้วย เพราะเป็นผู้ให้ชีวิต ท่านเป็นผู้ที่ให้โอกาสลูกได้เกิดมาเป็นมนุษย์ และท่านก็ยังประพฤติต่อลูกดังเช่นกันกับพระพรหมอีกด้วย คือมีเมตตา กรุณา มุทิตา และอุเบกขาท่านจึงเป็นผู้มีน้ำใจประเสริฐคอยเอื้อเฟื้อเกื้อกูลลูกอยู่ตลอดเวลา ไม่ถือในความผิดของลูกถึงแม้ว่าพ่อแม่นั้นอาจจะไม่มีพรหมวิหารธรรมเป็นปกติกับคนทั่วไปก็ตาม แต่สำหรับผู้ที่เป็นลูกของท่านแล้วพ่อแม่ย่อมมีพรหมวิหารธรรมให้เสมอ

พรหมวิหาร	**การเป็นอยู่**	**แม่รู้ได้**
ด้วยเยื่อใย	**ใช้เมตตา**	**มาเป็นฐาน**
กรุณา	**มุทิตา**	**มาใช้งาน**
บางเหตุการณ์	**อุเบกขา**	**ตามกาละ**

พ่อแม่นั้นยังได้ชื่อว่า เป็นเทวดาองค์แรกของลูกอีกด้วยจะเห็นได้ว่าพอเรามีเรื่องเดือดร้อนต้องการความช่วยเหลือก็คิดถึงพ่อแม่เลย เพราะรู้ดีว่าท่านพร้อมจะช่วยเหลือเราเสมอ ลูกจึงไม่ต้องไปเสียเวลาตามหาเทวดาที่ไหนเลย เมื่ออยากเจอกับเทวดาก็แค่ให้กลับไปหาท่านที่บ้าน และที่ถือว่าท่านเป็นเทวดาองค์แรกก็เพราะท่านเป็นผู้ที่คอยปกป้องคุ้มครองลูกมาก่อนผู้อื่น เป็นผู้มีน้ำใจงามที่จะคอยโอบอุ้มดูแลรักษาผู้เป็นลูกอยู่เสมอท่านจึงได้ชื่อว่าเป็นเทวดาของลูก เพราะคำว่าเทวดานั้น แปลว่าผู้คุ้มกันภัยและพ่อแม่ก็เป็นผู้คอยคุ้มกันภัยให้ลูกเสมอ ท่านเป็นผู้เฝ้าเลี้ยงดูทะนุถนอมลูกอย่างดีที่สุดแบบที่เรียกกันว่า **"ยุงมิให้กิน ริ้นมิให้ไต่ ไรมิให้ตอม"** จะหาใครที่รักเราเสมอเหมือนท่านนั้นไม่มีอีกแล้ว เพราะท่านรักลูกเหมือนกับที่ท่านรักชีวิตของตนเอง รักและถนอมลูกของตนยิ่งกว่าแก้วแหวนเงิน

ทองเสียอีก เมื่อรู้ดังนี้แล้ว ลูกๆ จึงควรปฏิบัติต่อพ่อแม่ด้วยความเคารพบูชา โดยให้ถือว่าท่านนั้นเป็นที่พึ่งอันประเสริฐเช่นเดียวกันกับเทวดา

เทวดา อยู่วิมาน บนชั้นฟ้า
ในเคหา มีเทพอยู่ ดูแลด้วย
เทพบิดร มารดาใช่ แม้ไม่รวย
แต่ก็ช่วย ให้ลูกรอด อยู่ปลอดภัย

ผู้เป็นพ่อแม่นั้น ยังชื่อว่าเป็นเนื้อนาบุญของลูกอย่างยิ่ง ดังนั้นการที่ลูกกระทำบุญต่อท่านจึงถือว่าได้บุญมาก เพราะท่านเป็นผู้มีบุญคุณแก่ลูกที่จะหาใครเสมอเหมือนนั้นไม่มีและท่านยังเป็นผู้มีความบริสุทธิ์ใจมีความจริงใจ และมีความเมตตากรุณาต่อลูกเสมอดังนั้นลูกๆ ทั้งหลายที่หวังในความสุขความเจริญควรกระทำบุญต่อท่านให้มากๆ

พ่อแม่ได้ชื่อว่าเป็นบุพการีของลูกเพราะว่าท่านเป็นผู้กระทำอุปการะแก่ลูกก่อน โดยไม่มีอะไรมารับรองเลยว่าจะได้ผลออกมาเป็นเช่นไร การลงทุนกับลูกจึงถือได้ว่ามีความเสี่ยงสูงมาก แต่ที่ต้องทำลงไปก็เพราะความรักความเมตตาที่มีต่อลูกท่านทำเพื่อลูกได้ทุกอย่างโดยไม่เห็นแก่ความเหน็ดเหนื่อย ท่านเป็นผู้พร่ำสอนแล้วพร่ำสอนอีกเพื่อให้ลูกเว้นจากความชั่วแล้วให้ตั้งตนอยู่ในความดี พร้อมทั้งสนับสนุนให้การศึกษาอย่างเต็มที่ เพื่อให้ลูกมีความรู้มีความสามารถติดตัว

ลูกเลวหนัก มากแค่ไหน ในใจแม่
คงมีแต่ จิตเมตตา มาตัดสิน
อโหสิ ทุกครั้งครา จนชาชิน
ชีพแม่สิ้น แม่ยังจะ ให้อภัย

พ่อแม่เป็นอาหุไนยบุคคลของลูก คือเป็นบุคคลที่ควรได้รับความเคารพกราบไหว้จากผู้เป็นลูก เพราะท่านเป็นผู้มีน้ำใจประเสริฐบริสุทธิ์ต่อลูกไม่เคยคิดเบียดเบียนลูก ยามลูกทำผิดพลาดก็ไม่ถือโทษโกรธเคือง ไม่ว่าลูกจะดีจะชั่วอย่างไรท่านก็ยังรัก ยังเป็นห่วงลูกเสมอ ยามลูกมีทุกข์ก็จะเป็นผู้คอยเฝ้าปลอบใจ คอยเป็นกำลังใจให้อย่างไม่ห่างหายไปไหน ท่านมีมากมายความห่วงใยต่อผู้เป็นลูกเสมอ เมื่อห่วงว่าลูกจะไม่มีกินท่านก็ต้องดิ้นรนขวนขวายแสวงหาทรัพย์ เมื่อห่วงว่าลูกจะไม่ได้ร่ำเรียนสูงๆ ก็ตั้งใจขยันทำงานหามรุ่งหามค่ำเหนื่อยสายตัวแทบขาดเพื่อจะหาเงินส่งให้ลูกเรียนพิเศษบ้าง ส่งให้เรียนโรงเรียนดังๆ บ้าง แม้จะแพงแสนแพงก็ยอมเพื่ออนาคตของลูกเมื่อกลัวว่าลูกจะไม่มีอาชีพที่มั่นคงเป็นหลักเป็นแหล่งจึงคิดสร้างงานสร้างอาชีพ บางทีถึงขนาดว่าต้องไปกู้หนี้ยืมสินเขามา หรือเอาที่บ้าน

เรือกสวนไร่นา ไปจำนองจำนำเขาก็มี ท่านยอมทำทุก ๆ อย่างเพื่อลูกๆ ได้เสมอขอเพียงแต่ให้ลูกของตนมีความสุข แล้วเอาความทุกข์มาทับถมไว้ที่ตนเองท่านก็ยังยอม ความเสียสละของท่านนั้น จะไปหาจากที่ไหนไม่มีอีกแล้ว ท่านจึงเป็นผู้ที่ลูกควรเคารพกราบไหว้อย่างยิ่ง เป็นบุคคลที่ควรได้รับการดูแลเอาใจใส่ การให้ความอบอุ่นทั้งทางร่างกายและทางจิตใจจากผู้เป็นลูกเสมอขอให้ลูกๆ ทั้งหลายจงแสดงความเคารพนอบน้อมต่อผู้เป็นพ่อแม่ อย่างเต็มที่ผู้ใดทำได้ก็จะเป็นมงคลอย่างยิ่งกับชีวิตของตน

พระในบ้าน การอุ้มชู ดูแลท่าน
ถือเป็นงาน เป็นหน้าที่ ลูกมีให้
แทนพระคุณ บุญเคยสอน มาก่อนใคร
ลูกชดใช้ ไม่มีหมด หนี้ทดแทน

พระพุทธองค์ได้ตรัสไว้ว่ามารดาบิดานั้นเป็นทิศเบื้องหน้าดังนี้ ดูก่อนคฤหบดีบุตร มารดาบิดาผู้เป็นทิศเบื้องหน้า อันบุตรธิดาพึงบำรุงด้วยสถาน ๕ คือ

ด้วยตั้งใจไว้ว่าท่านเลี้ยงเรามา เราจักเลี้ยงท่านตอบ ๑

จักรับทำกิจของท่าน ๑

จักดำรงวงศ์ตระกูล ๑

จักปฏิบัติตนให้เป็นผู้สมควรรับทรัพย์มรดก ๑

เมื่อท่านล่วงลับไปแล้ว ทำบุญอุทิศให้ท่าน ๑

ดูก่อนคฤหบดีบุตร มารดาบิดาผู้เป็นทิศเบื้องหน้าอันบุตรบำรุงด้วยสถาน ๕ เหล่านี้แล้ว ย่อมอนุเคราะห์บุตรด้วยสถาน ๕ คือ

ห้ามจากความชั่ว ๑

ให้ตั้งอยู่ในความดี ๑

ให้ศึกษาศิลปวิทยา ๑

หาภรรยาที่สมควรให้ ๑

มอบทรัพย์ให้ในสมัย ๑

พ่อแม่นั้นท่านยังได้ชื่อว่าเป็นอะไรอีกหลายๆ อย่างสำหรับผู้เป็นลูกเสมอ เช่น

พ่อแม่ คือ ธนาคารที่ไม่หวังผลกำไรจากลูก

พ่อแม่ คือ ผู้ที่สามารถทำทุกสิ่งทุกอย่างเพื่อลูกได้

พ่อแม่ คือ ผู้ที่รักลูกมากกว่าที่จะรักตัวเอง

พ่อแม่ คือ ตู้ ATM เคลื่อนที่ ถอนได้โดยไม่ต้องมีเงินฝาก

พ่อแม่ คือ ผู้ที่ทนได้เสมอไม่ว่าลูกจะเอาเปรียบอย่างไร

พ่อแม่ คือ สายน้ำอันชุ่มเย็นที่หลั่งไหลมาอย่างไม่ขาดสาย

พ่อแม่ คือ ผู้ที่ให้ได้ โดยที่ไม่หวังผลตอบแทน

พ่อแม่ คือ สิ่งที่มีชิ้นเดียวในโลก จะหาสิ่งอื่นมาทดแทนไม่ได้

พ่อแม่ คือ ต้นแบบของลูก

พ่อแม่ คือ ยาพิเศษที่ใช้ได้เสมอโดยไม่มีวันหมดอายุ

พ่อแม่ คือ รากเหง้าแห่งชีวิต

พ่อแม่ คือ เพื่อนที่ดีที่สุด

พ่อแม่ คือ แรงงานที่ไม่มีวันหยุดพัก ไม่มีวันลา

พ่อแม่ คือ แรงบันดาลใจและกำลังใจที่ดีที่สุด

พ่อแม่ คือ พระในบ้าน

พ่อแม่ คือ ของเล่นชิ้นแรกของลูกน้อย

สรุปได้ว่าพ่อแม่ก็คือ ทุกสิ่งทุกอย่างนั้นเอง

ธรรมบท

บุคคลใด
เลี้ยงมารดาและบิดาโดยธรรม
เพราะการบำรุงมารดาและบิดานั่นแล
บัณฑิตย่อมสรรเสริญบุคคลนั้นในโลกนี้ทีเดียว
บุคคลนั้นละไปจากโลกนี้แล้ว
ย่อมบันเทิงในสวรรค์

วิธีแทนคุณพ่อแม่

วิธีแทน คุณแม่พ่อ ก็ทำได้
นำมาใช้ มีหลายอย่าง ต่างวิถี
เช่นนำท่าน สู่ร่มธรรม แห่งความดี
เป็นวิธี สุดยอดงาน กตัญญู

พ่อแม่ทุกๆ คนนั้น หวังแค่เพียงให้ลูกๆ ของตนได้เติบโตขึ้นมาเป็นผู้ใหญ่ที่ดีและสามารถดูแลตัวเองได้ท่านก็พอใจมากแล้ว แต่ในฐานะที่เราเป็นลูกของท่าน ก็ควรต้องตอบแทนบุญคุณของท่านตามกำลังสติปัญญาของตนเท่าที่มี ถึงแม้ว่าเราจะตอบแทนท่านได้ไม่หมดก็ตามทีก็ให้รู้จักทำตัวเป็นลูกที่ดีบ้าง อย่าทำให้ท่านต้องทุกข์ใจหรือเสียใจ ให้การปฏิบัติดูแลรักษาในยามที่ท่านเจ็บป่วยหรือแก่ชรา ไม่ทอดทิ้งท่านให้โดดเดี่ยวเดียวดายแค่นี้ท่านก็ภูมิใจมากแล้ว

การตอบแทนบุญคุณของพ่อแม่นั้นเป็นสิ่งที่ทำได้ยาก หมายความว่าการที่ผู้เป็นลูกจะทดแทนบุญคุณที่ผู้เป็นพ่อแม่มีต่อตนให้ได้ทั้งหมด ให้สมกับที่ท่านได้เคยกระทำไว้แก่ผู้เป็นลูกนั้น ไม่ใช่เรื่องง่ายๆ เลย เพราะบุญคุณของท่านทั้งสองนั้นมีมากเกินกว่าที่จะประมาณได้ ท่านเป็นผู้บำรุงเลี้ยงและแสดงโลกนี้แก่ลูก ให้ลูกได้ดื่มเลือดในกายซึ่งค่อยๆ กลั่นออกมาเป็นน้ำนม ให้การอบรมสั่งสอนแนะนำในสิ่งที่ควรและไม่ควร ถ้าไม่มีท่านทั้งสองแล้ว ลูกๆ ก็คงจะไม่ได้มาปฏิบัติธรรมเพื่อสร้างสมบุญกันอีกในชาตินี้ เมื่อพ่อแม่เป็นผู้ที่มีบุญคุณต่อลูกอย่างยิ่งเช่นนี้ จึงจำเป็นอย่างยิ่งที่ผู้เป็นลูกจะต้องมีความกตัญญูกตเวทีต่อท่าน คือ รู้ถึงคุณที่พ่อแม่ได้กระทำแก่ตนแล้วกระทำตอบแทนท่าน

พระในบ้าน ท่านเพาะบ่ม พรหมวิหาร
สอนลูกหลาน ท่านเองด้วย อำนวยผล
พฤติกรรม มีน้ำใจ ไม่อับจน
แม่ทุกคน เป็นพระพรหม เป็นร่มโพธิ์

ผู้เป็นพ่อแม่นั้นยังถือได้ว่าท่านเป็นพระในบ้าน ถ้าผู้เป็นลูกปฏิบัติไม่ดีหรือวางตัวไม่เหมาะไม่ควรต่อท่านแล้วจะหวังความสุขหรือความเจริญในธรรมได้ยาก บุญคุณของท่านนั้นยิ่งใหญ่นัก ลูกๆ ทุกคนจงบูชาคุณงามความดีของท่านด้วยการปฏิบัติดีปฏิบัติชอบต่อท่าน อย่าคิดเบียดเบียนท่านโดยเด็ดขาดให้เป็นผู้ว่านอนสอนง่ายไม่โต้เถียงพ่อแม่ เพราะคนที่มักเถียงพ่อแม่นั้นจะเอาดีไม่ได้จะเห็นได้จากคนที่มีบุญบารมีสูงๆ นั้น จะมีความกตัญญูกตเวทิตาต่อผู้เป็นพ่อแม่อย่างยิ่งเพราะท่านทั้งสองนั้นเป็นเนื้อนาบุญอันยิ่งใหญ่ของลูกและเป็นบุคคลที่กระทำตอบแทนได้ยากจริงๆ ดังที่พระพุทธองค์ได้ตรัสไว้ว่า

ดูก่อนภิกษุทั้งหลาย เรากล่าวการกระทำตอบแทนไม่ได้ง่ายแก่ท่านทั้ง ๒ ท่านทั้ง ๒ คือใคร คือ มารดา ๑ บิดา ๑

ดูก่อนภิกษุทั้งหลาย บุตรพึงประคับประคองมารดาด้วยบ่าข้างหนึ่ง พึงประคับประคองบิดาด้วยบ่าข้างหนึ่งเขามีอายุ มีชีวิตอยู่ตลอดร้อยปี และเขาพึงปฏิบัติท่านทั้ง ๒ นั้นด้วยการอบกลิ่นการนวด การให้อาบน้ำ และการดัด และท่านทั้ง ๒ นั้น พึงถ่ายอุจจาระปัสสาวะบนบ่าทั้งสองของเขานั่นแหละ

ดูก่อนภิกษุทั้งหลาย การกระทำอย่างนั้นยังไม่ชื่อว่าอันบุตรทำแล้วหรือทำตอบแทนแล้วแก่มารดาบิดาเลย

ดูก่อนภิกษุทั้งหลายอนึ่ง บุตรพึงสถาปนามารดาบิดาในราชสมบัติ อันเป็นอิสราธิปัตย์ ในแผ่นดินใหญ่อันมีรัตนะ ๗ ประการมากหลายนี้ การกระทำกิจอย่างนั้น ยังไม่ชื่อว่าอัน

บุตรทำแล้วหรือทำตอบแทนแล้วแก่มารดาบิดาเลย ข้อนั้นเพราะเหตุไร

เพราะมารดาบิดามีอุปการะมาก บำรุงเลี้ยง แสดงโลกนี้แก่บุตรทั้งหลาย ส่วนบุตรคนใดยังมารดาบิดาผู้ไม่มีศรัทธา ให้สมาทานตั้งมั่นในศรัทธาสัมปทา ยัง

มารดาบิดาผู้ทุศีล ให้สมาทานตั้งมั่นในศีลสัมปทา ยังมารดาบิดาผู้มีความตระหนี่ ให้สมาทานตั้งมั่นในจาคสัมปทา ยังมารดาบิดาทรามปัญญา ให้สมาทานตั้งมั่นในปัญญาสัมปทา

ดูก่อนภิกษุทั้งหลาย ด้วยเหตุมีประมาณเท่านี้แล การกระทำอย่างนั้นย่อมชื่อว่าอันบุตรนั้นทำแล้ว และทำตอบแทนแล้ว แก่มารดาบิดา ฯ

การเลี้ยงดู ปูที่นอน จัดหมอนให้
คอยรับใช้ อยู่ใกล้ชิด ไม่ผิดหวัง
ธุระทำ อาบน้ำให้ ว่าไรฟัง
จับลุกนั่ง ถือเป็นงาน กตัญญู

วิธีการตอบแทนบุญคุณของท่านในเบื้องต้นนั้น ลูกๆ ควรต้องเป็นผู้เลี้ยงดูท่านในยามแก่ชรา เอาใจใส่ดูแลเรื่องการกินอยู่หลับนอนของท่านไม่ให้ท่านต้องเดือดเนื้อร้อนใจ ให้เงินทองไว้ใช้จ่ายแก่ท่านบ้างตามสมควร เมื่อป่วยไข้ลูกๆ ต้องหมั่นคอยดูแลรักษาจนกว่าว่าท่านจะแข็งแรงดีถ้าท่านจากไปแล้วลูกๆ ก็จะต้องเป็นผู้ทำบุญและอุทิศส่วนบุญส่วนกุศลไปให้ท่าน

ตามโอกาส การเป็นลูกที่ดีนั้นต้องรู้จักรับใช้ช่วยเหลือในกิจการงานของท่านทุกอย่าง ช่วยแบ่งเบาภาระของท่านเพื่อให้ท่านมีโอกาสได้พักผ่อนบ้างเพราะท่านต้องเหนื่อยเพราะพวกเรามามากแล้วอะไรพอทำได้ก็ทำให้ท่านเลย ทำตัวให้สมกับภาษิตโบราณที่กล่าวไว้ว่า **“มีลูกเหมือนปลูกต้นโพธิ์ เมื่อใหญ่เมื่อโตจะได้อาศัย ยามเจ็บไข้จะได้ฝากไข้ ยามตายจะได้ฝากผีเวลาดีๆ เอาไว้ใช้สอย”** ดังนั้น จึงเป็นหน้าที่ที่ลูกไม่พึงละเลยในการช่วยเหลือการงานของท่านเพื่อเปิดโอกาสให้ท่านได้เข้าวัดประพฤติปฏิบัติธรรมบ้างและต้องรู้จักสำรวมกายวาจาใจให้ดี ประพฤติตนเป็นคนดีเพื่อรักษาชื่อเสียงวงศ์สกุลของตนไม่ให้เสียหายรู้จักทำตัวให้พ่อแม่สบายใจไม่ทำเรื่องเดือดร้อนให้ท่านต้องเป็นทุกข์

ลูกที่ดีนั้นต้องรู้จักวางตนให้สมควรแก่การเป็นผู้ได้รับทรัพย์มรดกของท่านโดยการไม่ใช้จ่ายทรัพย์ไปในทางที่เหลวไหลสุรุ่ยสุร่ายไร้สาระการรู้จักใช้จ่ายทรัพย์ไปในทางที่เกิดประโยชน์นอกจากจะเป็นการกระทำตนให้เจริญยิ่งขึ้น แล้วยังทำให้พ่อแม่มีความพอใจสบายใจอันจะเป็นการถนอมน้ำใจของท่านได้อีก

ทางหนึ่งด้วย และเมื่อท่านล่วงลับไปแล้วก็ควรทำบุญอุทิศส่วนกุศลไปให้ท่านอย่างสม่ำเสมอ เพราะการระลึกและแผ่เมตตาจิตไปให้แก่ท่านผู้เป็นพ่อแม่นั้นเป็นมงคลอย่างยิ่ง และยังเป็นการแสดงออกให้เห็นว่าผู้เป็นลูกนั้นมีความกตัญญูกตเวทีไม่ลืมความดีงามที่ท่านเคยกระทำไว้แก่ตน รู้จักขวนขวายที่จะทำตอบแทนในเมื่อมีโอกาสแม้ท่านจะล่วงลับไปแล้วก็ยังระลึกนึกถึงและหาทางสนองคุณท่านอยู่เสมอๆ ถือได้ว่าเป็นแบบอย่างอันดีงามให้แก่อนุชนคนรุ่นหลังได้ประพฤติปฏิบัติตาม และยิ่งถ้าผู้เป็นลูกรู้จักการทำบุญโดยวิธีการทำสมาธิภาวนาให้จิตสงบแล้วอุทิศส่วนกุศลไปให้ท่านจะดีมาก เพราะการกระทำเช่นนี้มีพลังบุญมาก ถือเป็นการได้ประโยชน์ทั้งฝ่ายผู้ให้และฝ่ายผู้รับโดยไม่ต้องเสียเงินเสียทองแต่อย่างใด

กตัญญู รู้แทนคุณ มีบุญมาก
ดับวิบาก ร้อนกลับเย็น เป็นกุศล
สังคมมอง ยกย่องให้ ในทุกคน
นี่คือผล กุศลการ กตัญญู

ถ้าหากลูกคนใดมีโอกาสได้ศึกษาธรรม มีโอกาสฟังธรรมและมีความเข้าใจในธรรมแล้ว คอยเกื้อกูลให้ท่านผู้เป็นพ่อแม่ได้ฟังธรรมและได้ศึกษาธรรมด้วยนั้น จะเป็นการตอบแทนบุญคุณท่านที่ประเสริฐที่สุดเหนือสิ่งอื่นใด เนื่องจากว่าการชักชวนหรือโน้มนำให้ท่านเข้าสู่เส้นทางธรรมให้ท่านเป็นผู้มีศรัทธาในพุทธศาสนา และคอยเกื้อกูลให้ท่านได้ประพฤติปฏิบัติธรรมไปตามลำดับขั้น เมื่อจิตของท่านได้ตั้งมั่นศรัทธาในกุศลธรรมทั้งหลาย เป็นผู้มีศีลและรู้จักการให้ทานแล้ว สิ่งเหล่านี้ก็จะเป็นที่พึ่งของท่านได้อย่างแท้จริง

พากราบพระ รัตนตรัย ไปเข้าวัด
ปฏิบัติ วิปัสสนา รักษาศีล
ทานเจบ้าง เอาอย่างเขา พุทธชาวจีน
เกณฑ์เกินมีน ลูกแม่นั่น กตัญญู

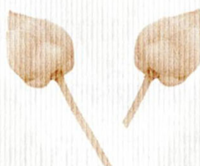
ถ้าหากว่าท่านยังไม่มีศรัทธาในพุทธศาสนา ก็พยายามชักนำให้ท่านได้ตั้งอยู่ในศรัทธาชักชวนให้ท่านมีโอกาสได้ฟังธรรม ให้มีความเข้าใจในธรรม เพื่อเป็นการสะสมบุญบารมีของท่าน ถ้าหากท่านยังไม่ถึง

พร้อมด้วยการให้ทาน ก็พยายามชักนำให้ท่านมีโอกาสได้บริจาคทาน ถ้าท่านยังไม่รักษาศีล ก็พยายามชักชวนให้ท่านรักษาศีล โดยผู้เป็นลูกต้องทำหน้าที่เป็นกัลยาณมิตรที่ดี และถ้าท่านยังไม่ได้ทำสมาธิ ยังไม่รู้จักความสงบ ก็พยายามชักนำให้ท่านได้มีโอกาสพบกับความสงบโดยผู้เป็นลูกควรหาวิธีการทุกอย่างและใช้สติปัญญาอย่างเต็มที่ เพื่อชักนำให้ท่านรู้จักวิธีการทำสมาธิ ควรตอบแทนบุญคุณของท่านให้เต็มกำลังความสามารถ เพราะเป็นหน้าที่และเป็นมงคลแก่ชีวิตอย่างยิ่งที่สามารถทำให้ท่านเข้าถึงพระรัตนตรัยเป็นสรณะ มีความเลื่อมใสในพระพุทธ พระธรรม และพระสงฆ์ ถือเป็นการตอบแทนบุญคุณที่ประเสริฐสุด เพราะการกระทำดังกล่าว เป็นการให้ที่พึ่งที่ระลึกอันประเสริฐแก่ท่านไปทุกภพทุกชาติ

ครึ่งปีครั้ง ตรวจร่างกาย ไปหาหมอ
ไม่ต้องรอ พอป่วยไข้ จึงไปหา
ลูกลูกจำ ยามป่วยจริง ยิ่งต้องพา
ไปรักษา เป็นภาระ แทนพระคุณ

พ่อแม่โดยทั่วไปนั้นก็เป็นปุถุชน จึงเป็นเรื่องธรรมดามากที่อาจจะทำในสิ่งที่ไม่ถูกต้องหรือมีความพลาดพลั้งไปได้มากบ้างน้อยบ้าง หากลูกๆ มีความคิดว่าท่านก็ไม่ได้มีบุญคุณอะไรมากมายนัก เมื่อเวลาที่ท่านพลาดพลั้งไปบ้างหนักนิดเบาหน่อย ลูกๆ ก็จะมีปฏิกิริยาต่อท่านรุนแรงแต่ถ้าลูกมีความคิดว่าพ่อแม่นั้นเป็นผู้มีบุญคุณอย่างท้วมท้นแล้ว เวลาที่ท่านพลาดพลั้งไปบ้างตามวิสัยปุถุชน ปฏิกิริยาที่รุนแรงก็จะไม่เกิดขึ้นอาจจะมีน้อยใจหรือเสียใจบ้างเป็นเรื่องธรรมดาแต่ก็เนื่องมาจากความรักและความเคารพในตัวพ่อแม่เป็นเหตุ

คุณยิ่งใหญ่ ไหนจะเท่า แม่เราก่อ
เฝ้าพะนอ หล่อเลี้ยงมา ฟ้าดินเห็น
เหลือลำบาก ยากกินอยู่ สู้ลำเค็ญ
แม่ตื่นเต้น คำว่า "แมะ" แตะหูฟัง

บุญคุณต้องทดแทน ความแค้นต้องละใช้ธรรมะเป็นเครื่องชำระล้างจิตใจ ทุกข์ที่ว่าหนักก็จะเบาบางจางหาย ขอให้ลูกๆ ทั้งหลายผู้มีบุญที่ได้โอกาสเกิดมาเป็นมนุษย์จงใช้ชีวิตให้เต็มที่เต็มกำลัง จงทำให้ดีที่สุด พูดให้ดีที่สุดและ คิดให้ดีที่สุด เพื่อทำให้พ่อแม่ได้ชื่นหัวใจที่สุดดังนั้นลูกๆ คนใดที่พ่อแม่ยังมีชีวิตอยู่ ก็ให้รีบกลับบ้านไปหาท่าน ไปกราบเท้าขอพรจากท่าน จะได้มีความสุขมีความเจริญยิ่งๆ ขึ้น ส่วนใครที่เคยทำไม่ดีไว้กับพ่อแม่ ก็ให้รีบๆ กลับไปกราบเท้าเพื่อขอขมาจากท่านและทำการล้างเท้าให้ท่านด้วย ถือเป็นการขอ

ขมาลาโทษ หาโอกาสทำให้ท่านมีความสุขบ้าง เช่น พาท่านไปเที่ยว พาไปตรวจสุขภาพ เอาใจท่านมากๆ หน่อย หาโอกาสดีๆกราบไหว้ท่านด้วยความรักและเคารพ จะทำอะไรก็ให้รีบๆ ทำ เพราะคนเรานั้นอยู่ด้วยกันได้ไม่นาน ยิ่งใครที่ไม่เคยกราบเท้าพ่อแม่เลยไม่เคยขอขมาลาโทษท่านเลย ไม่เคยขออโหสิกรรมจากท่าน ไม่เคยพาท่านไปเที่ยว ไม่เคยทำตัวให้ท่านสุขใจหรือสบายใจเลยก็ให้กลับตัวกลับใจเสียใหม่รีบเร่งดูแลท่านให้มากที่สุดเท่าที่จะทำได้ อย่าให้ตัวเองต้องมานั่งเสียใจในภายหลังเลย เมื่อไม่มีท่านให้อยู่ได้ดูแลแล้ว

พาท่านเที่ยว ต่างต่างที่ ดีมากมาก
สลับฉาก ทะเลน้ำ ถ้ำภูผา
เทพเจ้า พระเก้าวัด นมัสการ์
สมกับว่า มีลูกหลาน กตัญญู

บุญนั้นเกิดจากกายที่ทำดี เกิดจากวาจาที่พูดดี เกิดจากใจที่คิดดี ส่วนบาปนั้นก็เกิดจากกายที่ทำไม่ดี จากวาจาที่พูดไม่ดีและจากใจที่คิดไม่ดีเช่นกัน ความสุขความเจริญประการต่างๆ นั้นเกิดขึ้นได้ก็เพราะบุญ เพราะ

ความดีงามผู้ใดหมั่นรำลึกนึกถึงผู้มีบุญคุณมีพ่อแม่เป็นต้น เป็นผู้กระทำแล้วในสิ่งที่ควรทำ ช่วยเหลือการงานของท่านบ้าง ทำหน้าที่แทนท่านบ้าง พูดจากับท่านด้วยความอ่อนหวาน คิดเคารพบูชาเทิดทูนท่านทั้งต่อหน้าและลับหลัง มีกายวาจาใจที่อ่อนโยนไม่กระด้างไม่หยาบคาย บุคคลผู้นั้นเมื่อจะไปในทิศทางใด เทวดาทั้งปวงย่อมปกปักรักษา มนุษย์ทั้งปวงย่อมให้ความรักความเมตตา และเป็นผู้ที่ศัตรูหมู่มารทั้งหลายจะครอบงำไม่ได้

ธรรมบท

ผู้ที่มารดาบิดา
เลี้ยงมาโดยยากอย่างนี้
ไม่บำรุงมารดาบิดา
ประพฤติผิดในมารดาบิดา
เขาย่อมเข้าถึงนรก

ผลแห่งความกตัญญู

รื่นรมย์ใจ ใช้ชีวิต จิตปราโมทย์
ก้าวพ้นโทษ ข้ามพ้นภัย ไร้ปัญหา
ในชีวิต จิตเป็นสุข ทุกเวลา
ได้คุณค่า เพราะยึดมั่น กตัญญู

ผู้ใดได้สร้างเหตุอันดีไว้แล้ว ผลที่ดีก็ต้องติดตามมาเป็นธรรมดา ผลย่อมสมควรแก่เหตุนั้นๆ เสมอ เมื่อใดที่ท่านทั้งหลายได้รับสิ่งที่ดีสิ่งที่น่าใคร่น่าปรารถนาน่าพอใจ นั่นต้องเป็นผลของกุศลกรรมอย่างแน่นอน เมื่อโลกใบนี้เป็นสถานที่สร้างกรรม ดังนั้นประโยชน์ของการที่ได้ความเป็นมนุษย์นั่นก็คือ การที่มีโอกาสได้สร้างสมกุศลกรรมประการต่างๆ เช่น การเป็นผู้มีความกตัญญูกตเวทีรู้จักตอบแทนบุญคุณของพ่อและแม่เป็นต้น

ผู้ใดมีความกตัญญูต่อผู้เป็นพ่อแม่นั้น ถือว่าเป็นสิริมงคลอย่างยิ่งแก่ชีวิตของตน และจะยิ่งทำให้ผู้เป็นลูกนั้นมีกำลังในการที่จะประกอบแต่คุณงามความดี และถ้าหากเมื่อใดที่ลูกคิดในทางที่ไม่ถูกไม่ควร พลังของความกตัญญูก็จะเข้ามาคอยตักเตือนไม่ให้กระทำในสิ่งนั้นๆ ยกตัวอย่าง เช่น เมื่อมีคนชักชวนให้เสพยาหรือมั่วสุมเล่นการพนัน ผู้มีความกตัญญูย่อมคิดถึงหัวอกของพ่อแม่ เป็นห่วงในความรู้สึกของพ่อแม่ถ้าท่านทราบเรื่องเข้าความคิดเหล่านี้เองที่จะเข้ามาคอยห้ามปรามมิให้กระทำความชั่ว เพราะกลัวว่าเมื่อพ่อแม่ท่านรู้เข้าแล้วจะเสียใจ แต่ถ้าเมื่อใดที่คิดจะทำเรื่องดีๆ ก็นึกถึงพ่อแม่เพื่อเป็นกำลังใจได้เช่นกันเพราะอยากให้ท่านดีพอใจหรือภูมิใจในสิ่งที่ลูกของท่านได้กระทำไว้แล้ว จะเห็นได้ว่าความที่รักท่านและกตัญญูต่อท่านนั้น จะเป็นพลังคอยขับเคลื่อนให้เป็นไปแต่ในทางที่สร้างสรรค์อย่างแน่นอน ดังนั้น การจะดูคนว่า คนนั้นคนนี้ เป็นคนดีที่น่าคบค้าสมาคมหรือไม่ ให้ดูง่ายๆ ว่าเขาผู้นั้นมีความเคารพรักในตัวพ่อแม่หรือมีความกตัญญูหรือไม่ เพราะไม่ว่าจะเป็นใครหรือยากดีมีจนอย่างไรก็ตาม ผู้ที่มี

ความกตัญญูกตเวทีคอยเลี้ยงดูบุพการีนั้นรับรองได้ว่าเป็นคนดีอย่างแน่นอน

ให้ทุกท่านลองทบทวนตัวเองดูบ้างว่าตนเองนั้นเคยพบกับช่วงวิกฤติที่สุดในชีวิตตอนไหนบ้างบางคนอาจจะตอบว่าตอนขณะที่กำลังถูกคนจี้ปล้นบ้างตอนที่ถูกฟ้องล้มละลายบ้าง ตอนที่มีอุบัติเหตุบ้าง หรือตอนที่ต้องเข้ารับการผ่าตัดบ้าง แต่ที่กล่าวมาทั้งหมดนั้น ยังไม่วิกฤติเท่ากับวันแรกที่เราได้เกิดมาถ้าวันนั้นพ่อแม่เขาไม่ยอมรับว่าเราเป็นลูกของท่าน แล้วเราจะทำอะไรได้ อย่าว่าแต่จะไปสู้รบตบมือเพื่อป้องกันตัวเองเลย แม้แต่ตาของตัวเองเราก็ยังลืมไม่ขึ้น ดังนั้นบุญคุณที่ยิ่งใหญ่ที่สุดของพ่อแม่ในวันนั้นก็คือการที่ท่านได้ยอมรับว่าเราเป็นลูกของท่านแค่เพียงเท่านี้ไม่ว่าชาติไหนๆ ก็คงจะตามไปใช้หนี้ท่านอย่างไม่มีวันหมดสิ้นแล้ว นอกจากว่าท่านจะยอมรับว่าเราเป็นลูกแล้ว ท่านก็ยังอุตส่าห์เฝ้าเลี้ยงดูทะนุถนอมอย่างเต็มที่และเต็มกำลังของตน เมื่อลูกน้อยอยากได้อะไรท่านก็พยายามจะหามาให้ได้ ของเล่นบ้าง จักรยานบ้าง ขนมนมเนยต่างๆ บ้าง เพราะความที่อยากจะเห็นลูกของตนนั้นมีความสุข พ่อแม่จึง

แทบไม่เคยปฏิเสธอะไรลูกเลย ดังนั้นถ้าพอมีการงานใดๆ ที่ท่านไหว้วานหรือถ้าทำแล้วท่านสบายใจก็จงรีบทำ เพื่อท่านกลับคืนบ้างและจงภูมิใจที่ยังมีโอกาสได้ทดแทนบุญคุณของท่าน ถึงแม้ว่ามันจะไม่มีวันหมดลงเลยก็ตามที

จะทำการ งานใดใด ไร้ปัญหา
เทวดา รักษาป้อง คุ้มครองอยู่
รุ่งจำเริญ เงินทองมี ที่เชิดชู
กตัญญู แทนคุณดล ส่งผลมา

ผู้ที่ชื่อว่าเป็นคนดีได้นั้น จำเป็นอย่างยิ่งที่จะต้องมีความกตัญญูกตเวทีเป็นพื้นฐานรู้จักทำการตอบแทนท่านผู้มีคุณตามกำลังความสามารถเท่าที่มีตามสมควรแก่วัยแห่งตน และต้องพร้อมทุกโอกาสที่จะกระทำสิ่งดีๆ ตอบแทนท่าน ถ้าหากว่าลูกคนใดไม่รู้ถึงคุณท่าน อีกทั้งไม่กระทำการตอบแทนคุณท่านย่อมจะได้ชื่อว่าเป็นลูกอกตัญญู ไม่สมควรเลยที่จะเป็นผู้อกตัญญู เพราะว่าคนอกตัญญูนั้น ย่อมจะไม่พบหนทางแห่งความสุขเลย ดังนั้นถ้าลูกๆ คนใดยังมีโอกาสที่จะได้ดูแลท่านผู้เป็น

พ่อแม่อยู่ ก็จงทำให้ดีที่สุดเท่าที่จะทำได้ อย่าประมาทในชีวิตอย่างเด็ดขาด ไม่ควรเป็นผู้ผลัดวันประกันพรุ่ง เพราะเมื่อถึงเวลาที่ท่านต้องจากไปจะได้ไม่ต้องมานั่งเสียใจในภายหลังดังนั้นคำว่า **"ไม่มีเวลา"** จึงเป็นคำแก้ตัวที่ฟังไม่ขึ้นเลยแม้แต่น้อย เพราะถ้าหากบุคคลใดไม่มีเวลาให้แก่ผู้ที่ให้ชีวิตแก่ตนเองมา แต่กลับไปมีเวลาให้แก่คนอื่นที่ไม่เคยทำประโยชน์อะไรให้ บุคคลเช่นนั้นก็ไม่ต่างอะไรไปจากสัตว์เลย เพราะความกตัญญูกตเวทีนั้นเป็นคุณธรรมที่จะทำให้มนุษย์มีความแตกต่างไปจากสัตว์

เสื้อผ้าซัก ซื้อใหม่บ้าง อย่างเหมาะสม
หมอนผ้าห่ม ซื้อเปลี่ยนให้ ไม่ต้องขอ
แว่นตาตัด จัดหาให้ ไม่ต้องรอ
แม่และพ่อ รู้ลูกท่าน กตัญญู

ผู้ใดที่มีความกตัญญูกตเวทีต่อผู้เป็นพ่อแม่คอยส่งเสียดูแลอยู่ตลอดเวลา และรู้จักเอาอกเอาใจท่านในยามแก่ชราโดยที่ท่านไม่ต้องเอ่ยปากนั้น ถือเป็นกุศลอย่างยิ่งและเมื่อยามที่เขามีลูกลูกของเขาเองก็จะมีความกตัญญูกับเขาเช่นเดียวกันกับที่เขาเคยทำกับพ่อแม่ของตนไว้ ถ้ามองในทางโลกก็ถือว่าเขาได้ทำตัวอย่างอันดีงามให้ลูกๆ ได้เห็นมาตั้งแต่เด็ก แต่ถ้ามองในทางธรรมก็ถือได้ว่านี่เป็นอานิสงส์ของกรรมดี ส่วนผู้ที่ไม่มีความเคารพหรือไม่รู้จักดูแลพ่อแม่นั้น ก็จะได้รับผลตอบแทนในทำนองเดียวกันกับที่ตนเคยทำกับพ่อแม่ไว้ คือลูกๆ ของเขาเองก็จะไม่เคารพเชื่อฟัง มักจะพูดจาหยาบกระด้างมีความก้าวร้าวกับพ่อแม่ ไม่ต่างอะไรกับที่เขาเคยได้กระทำไว้ พ่อแม่บางท่านหรือบางครอบครัวที่มีความเชื่อในเรื่องกฎแห่งกรรมนั้น ถึงกับมีคำสั่งสอนตักเตือนถึงลูกๆ หลานๆ ไว้ว่า ไม่ควรไปคบค้าสมาคมหรือร่วม

ลงทุนทำธุรกิจกับผู้ที่เป็นคนอกตัญญูเพราะไม่มีทางที่เขาจะประสบความสำเร็จหรือเจริญรุ่งเรืองในหน้าที่การงานได้เลย คนที่ไม่เลี้ยงดูแม้แต่กระทั่งพ่อแม่ปู่ย่าตายายของตนเองแล้วนั้น ย่อมจะหาความดีงามในตัวไม่ได้เลย จึงไม่มีคุณสมบัติอื่นๆ ใดๆ ในตัวเขา ที่ควรค่าแก่การคบหาสมาคมด้วย

ลูกเติบใหญ่ ไปทำงาน การอาชีพ
ภาระบีบ จึงห่างหาย ไม่กลับหา
พ่อกับแม่ รอแต่ลูก ทุกเวลา
ลูกไม่มา ท่านซึมเศร้า เหงาวังเวง

เมื่อเติบโตขึ้นทุกคนต่างก็ต้องพบกับสิ่งใหม่ๆ ไม่ว่าจะเป็นภาระหน้าที่การงานที่ต้องรับผิดชอบบ้าง มีครอบครัวของตนเองที่ต้องคอยดูแลบ้าง มีลูกๆ ที่เป็นภาระให้ต้องส่งเสียเล่าเรียนบ้าง จึงต้องทุ่มเทแรงกายแรงใจให้เวลากับสิ่งต่างๆ ที่ตนมองว่าสำคัญก่อน แต่ถ้าหากรู้จักมองย้อนกลับไปแล้วถามตนเองว่า ใครเล่าที่เป็นผู้ให้กำเนิดชีวิตและคอยเฝ้าดูแลจนเราเติบโตได้ถึงทุกวันนี้ ท่านให้เวลากับเรามามากมายนัก เราจึงควรให้

เวลากับท่านตอบแทนบ้าง เพราะท่านเป็นผู้เคยสละเวลาดูแลเอาใจใส่เราด้วยจิตอันเต็มเปี่ยมไปด้วยความเมตตากรุณา พ่อแม่จึงเป็นบุคคลที่ควรได้รับการเอาใจใส่ดูแลจากลูกไม่ว่าจะเป็นการให้ความสะดวกสบาย การให้ความอบอุ่นทั้งทางร่างกายและทางจิตใจ และการได้รับความเคารพบูชาจากผู้เป็นลูกทุกเมื่อ

เป็นเรื่องธรรมดาที่ผู้เป็นพระอรหันต์ ท่านย่อมจะไม่ใส่ใจในความผิดพลาดของสรรพสัตว์ทั้งหลายผู้เป็นพ่อแม่ก็เช่นเดียวกัน ท่านย่อมไม่ใส่ใจในความผิดพลาดของผู้เป็นลูกท่านคิดแต่จะทำประโยชน์เกื้อกูลให้ ดังนั้นของที่เรานำมาให้พ่อแม่ก็ย่อมมีผลมาก มีอานิสงส์มากเช่นกัน ผู้เป็นลูกจึงควรระลึกถึงบุญคุณของท่านและกระทำการตอบแทนท่านในทุกๆทาง เพราะผู้ใดที่มีความกตัญญูบูชาพ่อแม่ ให้ความเคารพและเลี้ยงดูท่าน จัดได้ว่าเป็นอุดมมงคลต่อชีวิตอย่างยิ่ง ชีวิตของคนเช่นนั้นย่อมจะไม่มีวันตกต่ำอย่างแน่นอน เพราะความที่มีสิริมงคลคอยโอบอุ้มคุ้มครองตั้งแต่ปลายเส้นผมจวบจนถึงปลายเท้า เมื่อจะทำการงานหรือกิจการใดๆ ก็เจริญรุ่งเรือง จะมีเงินมีทองใช้ตามสมควร

แก่ตน และถ้าหากรู้จักพาท่านไปทำบุญสุนทานที่วัดบ้าง หรือคอยเป็นผู้โน้มนำให้ท่านประพฤติธรรมปฏิบัติธรรมบ้างตามโอกาส พลังแห่งบุญก็จะส่งผลให้ลูกคนนั้นสามารถบรรลุธรรมได้ง่ายขึ้นอีกด้วยส่วนผู้ใดที่ชอบทำให้พ่อแม่มีความเจ็บช้ำน้ำใจ ย่ำยีหัวใจพ่อแม่ด้วยการกระทำที่เลวร้ายของตน เขาผู้นั้นย่อมมีบาปกรรมติดตัวไปตั้งแต่ปลายเส้นผมจวบจนถึงปลายเท้าเช่นเดียวกัน จะหาความสุขความเจริญในชีวิตไม่ได้เลย ผลแห่งความกตัญญูกตเวทิตานั้นมีผลมากมีอานิสงส์มากดังที่กล่าวมาแล้ว ผลบุญนั้นย่อมโอบอุ้มคุ้มครองให้ตกน้ำไม่ไหล ตกไฟไม่ไหม้ไม่มีคำว่าอับจนและยังมีอานิสงส์อื่นๆ อีกมากมาย เช่น

๑. ทำให้เป็นผู้มีความสุขและมีเหตุผล
๒. มีความอดทนและมีปัญญารอบคอบ
๓. เมื่อมีลูกลูกก็จะเป็นคนดี
๔. ถือเป็นแบบอย่างที่ดีแก่คนรุ่นหลัง
๕. ช่วยให้พ้นจากภยันตรายต่างๆ ได้
๖. เป็นผู้มีโชคลาภง่าย
๗. สามารถแคล้วคลาดจากภัยในยามคับขัน
๘. เทวดาก็คอยพิทักษ์รักษา

๙. ได้รับการยกย่องชมเชยจากผู้อื่น
๑๐. ชีวิตมีแต่ความเจริญก้าวหน้า

ลูกที่ดี มีเวลา ไปหาแม่
พ่อก็แก่ แม่ก็เฒ่า เหงาว้าเหว่
พาหลานหลาน หาท่านบ้าง อย่าลังเล
ไม่โยเย เยี่ยมย่า-ยาย ไปพร้อมกัน

เมื่อรู้การเป็นผู้รู้ที่คุณท่านมีประโยชน์มากมายเช่นนี้แล้ว ก็ขอให้ลูกทุกคนเป็นผู้มีความประพฤติดีงาม มีความกตัญญู รู้จักช่วยเหลือกิจการงานของท่านตามสมควรแห่งวัยของตนและหมั่นคอยดูแลท่านในยามชรา นอกจากจะเป็นการตอบแทนบุญคุณของท่านแล้ว ยังถือได้ว่าเป็นแบบอย่างอันดีงามให้แก่สังคมโดยรอบอีกทางหนึ่งด้วย ยิ่งถ้าผู้เป็นลูกนั้นมีความเข้าใจในธรรม ก็ยิ่งจะสามารถช่วยเหลือเกื้อกูลพ่อแม่ได้เป็นอย่างมาก ถือเป็นการกระทำตอบแทนท่านได้อย่างดีที่สุด นั่นก็คือการทำให้ท่านได้โอกาสในการเข้าถึงธรรม ซึ่งจะเป็นที่พึ่งอันประเสริฐสำหรับพ่อแม่ได้อย่างแท้จริง เพราะถึงอย่างไรแล้วในที่สุดนั้น ทุกคนก็ต้องพลัดพราก

จากกันไปเมื่อวันแห่งความตายเดินทางมาถึง จะมีก็แต่กุศลผลบุญเท่านั้นที่จะเป็นที่พึ่งในภพภูมิต่อไปได้

ปลูกพืชใด ได้ผลฝาก จากพืชนั้น
ลูกเหมือนกัน พันธุ์แตกหน่อ จากพ่อแม่
นิสัยสู่ คู่ขนาน การดูแล
ไม่ผันแปร พ่อแม่ลูก ผูกสัมพันธ์

ธรรมบท

มารดาบิดา
ท่านเรียกว่าพรหม ว่าบุรพาจารย์
เป็นอาหุเนยยบุคคลของบุตร
เป็นผู้อนุเคราะห์บุตร
เพราะฉะนั้น บัณฑิตพึงนอบน้อม
และพึงสักการะมารดาบิดานั้น
ด้วยข้าว น้ำ ผ้า ที่นอน การขัดสี การให้อาบน้ำ
และล้างเท้า เพราะการปรนนิบัติมารดาบิดานั้น
บัณฑิตทั้งหลายจึงสรรเสริญเขาในโลกนี้
เขาละโลกไปแล้ว ยังบันเทิงในสวรรค์

หน้าที่ของลูก

สายใยผูก ลูกลูกมี หน้าที่อยู่
กตัญญู เลี้ยงดูแก่ แม่และพ่อ
สัญญาใจ สายใยรัก หมั่นถักทอ
ภาระรอ ลูกลูกมี หน้าที่ทำ

การที่ลูกมีความเคารพและมีความกตัญญูต่อพ่อแม่นั้นถือว่าเป็นความดีงามของผู้ที่ได้ชื่อว่าเป็นลูก และเป็นความดีขั้นพื้นฐานที่มนุษย์ผู้หวังความสุขความเจริญทุกคนต้องมีดังนั้นความกตัญญูกตเวที จึงเป็นคุณธรรมที่เราทั้งหลายควรจะอบรมให้เจริญขึ้น เนื่องจากพ่อแม่นั้นท่านเป็นผู้ที่มีบุญคุณต่อลูกมาก นอกจากจะเป็นผู้ให้กำเนิดแล้ว ท่านยังเป็นผู้บำรุงเลี้ยงดูลูกตั้งแต่ยังเล็ก เป็นทั้งครูคนแรก เป็นทั้งพระพรหมของลูก และ

ยังเป็นอื่นๆ อีกมากมาย การที่ลูกได้ตระหนักว่าท่านทั้งสองนั้นเป็นผู้ที่มีคุณและได้ทำการปรนนิบัติดูแลท่านเป็นการตอบแทน ช่วยเหลือการงานของท่านเท่าที่จะทำได้ ตั้งใจเป็นคนดีไม่ทำเรื่องให้ท่านต้องทุกข์ใจนั้นย่อมเป็นสิ่งที่ผู้เป็นลูกทุกคนควรกระทำ

อาชีพทำ ความดีก่อ ลออกิจ
สายโลหิต แห่งตระกูล วิบูลย์ผล
รับผิดชอบ กรอบงานมี หน้าที่ตน
ลูกทุกคน หน้าที่นั้น กตัญญู

ถ้าหากว่าลูกคนใดเป็นผู้ไม่รู้จักตอบแทนบุญคุณของพ่อแม่ ถือได้ว่าลูกคนนั้นประพฤติตัวไม่ถูกต้องหรือไม่สมดุลกับความเป็นจริงของธรรมชาติ ส่งผลให้เขาเองเป็นคนที่หาความสุขในชีวิตได้ยาก เพราะถือว่าเขายังเป็นหนี้ชีวิตของพ่อแม่อยู่มากและยังไม่เคยได้ใช้หนี้ของท่านเลย เขาเคยเป็นแต่เพียงผู้รับโดยไม่เคยเป็นผู้ให้กลับคืนเลยแล้วคนเช่นนั้นจะหาความสุขได้อย่างไร เพราะเป็นเรื่องธรรมดามากที่ชีวิตของผู้เป็นหนี้นั้นย่อมจะหาความสุขไม่ได้ ส่วนลูกๆ คนใดที่รู้จักตอบแทน

บุญคุณของพ่อแม่ได้อย่างถูกต้องและเหมาะสมแล้วนั้น เขาก็จะเป็นผู้ที่พบกับความสุขความเจริญ มีความปลอดโปร่งสบายใจเพราะความที่ไม่มีหนี้

วิธีการตอบแทนบุญคุณของพ่อแม่แบบง่ายๆ นั้น ก็คือการกระทำตนให้พ่อแม่มีความสุข เช่น การประพฤติตนเป็นผู้มีความเคารพเชื่อฟังและรู้จักทำตามคำสอนของท่าน แค่นี้ก็ทำให้ท่านมีความสุขอย่างเหลือล้นแล้ว ถ้าเรายังอยู่ในวัยเรียนก็ควรต้องตั้งใจศึกษาเล่าเรียน ให้สมกับที่พ่อแม่ได้ขยันทำงานหาเงินหาทองและประหยัดอดออมเพื่อให้ลูกๆ ได้เรียนหนังสือถ้าหากว่าเราตั้งใจเล่าเรียนก็เท่ากับว่าเรากำลังตั้งใจสร้าง

อนาคตที่ดีด้วย เมื่อมีอนาคตที่ดีตัวเราเองนั้นก็มีความสุขและพ่อแม่ก็จะพลอยมีความสุขใจตามไปด้วย และในยามที่พ่อแม่ท่านแก่ชราแล้ว ลูกๆ จะต้องเป็นผู้รับภาระการงานของท่านมาทำเพื่อให้ท่านได้มีโอกาสพักผ่อน พร้อมกับต้องเลี้ยงดูท่านให้ดีที่สุดเหมือนกับที่ท่านเคยเลี้ยงเรามาด้วย และเมื่อยามที่ท่านจากไปแล้ว ลูกก็ต้องเป็นผู้ทำบุญหรือทำความดีเพื่ออุทิศส่วนบุญส่วนกุศลไปให้ท่านอย่างสม่ำเสมอ

เกณฑ์ชีวิต สิทธิ์ที่ทำ ตามหน้าที่
ทุกคนมี สถานะ พันธกิจ
เป็นแม่พ่อ เป็นหมอ-ครู รู้จักคิด
เป็นลูก-ศิษย์ เป็นมิตรมี หน้าที่ทำ

ลูกที่ดีนั้น ไม่ใช่ว่าจะต้องเป็นผู้ร่ำรวยหรือมียศมีเกียรติมากกว่าพ่อแม่ของตนลูกที่ดีนั้นคือลูกที่รู้จักมีความเคารพเชื่อฟังพ่อแม่ สวรรค์ของผู้เป็นพ่อแม่คือการที่มีลูกเป็นคนดีว่านอนสอนง่าย เมื่อเวลาที่มีคนชมลูกของท่านว่าเป็นคนดี ท่านก็จะมีความสุขที่สุด ส่วนนรกของผู้เป็นพ่อแม่คือการที่มีลูกดื้อรั้นขาดความ

เคารพเชื่อฟัง ความทุกข์ใดของผู้เป็นพ่อแม่จะมากเท่ากับการที่ลูกของตนถูกคนอื่นประณามหยามหมิ่นว่าชั่วช้าเลวทรามนั้นคงไม่มีอีกแล้ว ลูกจึงเป็นผู้สร้างนรกหรือสวรรค์ให้กับผู้เป็นพ่อแม่ได้เสมอ ดังนั้นถ้าลูกๆ คนใดรักท่านจริงก็ต้องรู้จักวางตนให้ท่านมีความสุขใจหรือมีความสบายใจให้ผู้อื่นได้ชมท่านบ้างว่า สอนลูกอย่างไรถึงเป็นคนดีแบบนี้ แต่ถ้ามีลูกคนใดที่เป็นผู้ทำให้พ่อแม่ต้องทุกข์ใจ ก็เท่ากับแสดงให้เห็นว่าผู้เป็นลูกคนนั้นไม่ได้รักท่านจริง เพราะไม่ได้คิดถึงหรือเป็นห่วงเป็นใยความรู้สึกของท่านเลย นอกจากจะแสดงให้เห็นถึงความเป็นผู้อกตัญญูแล้ว ยังถือว่าเป็นการทำร้ายผู้มีบุญคุณอีกด้วย

ไม่ปลาบปลื้ม ลืมใส่ใจ พระในบ้าน
ลูกและหลาน ลืมใส่ใจ ในพ่อแม่
ละทิ้งท่าน ผ่านผ่านไป ไม่ดูแล
ลูกแย่แย่ แบบนี้นะ เนรคุณ

ผู้ที่ไม่มีความกตัญญูกตเวทีนั้นย่อมจะหาความสุขความเจริญในชีวิตไม่ได้ เพราะการรู้คุณของผู้มีคุณ

และการตอบแทนบุญคุณของท่านอย่างเหมาะสมนั้น จัดเป็นคุณธรรมขั้นพื้นฐานของมนุษย์ ถ้าบุคคลใดขาดคุณธรรมข้อนี้ไปแล้ว ก็จะไม่สามารถเจริญคุณธรรมขั้นที่สูงขึ้นไปกว่านี้ได้เลย และถ้าบุคคลใดไร้ซึ่งคุณธรรมขั้นพื้นฐาน ชีวิตของคนผู้นั้นก็ย่อมจะตกต่ำแน่นอน และนำมาซึ่งความทุกข์ความเดือดร้อนอยู่เสมอๆ ดังนั้น ลูกๆ ทั้งหลายผู้หวังความสุขความเจริญในชีวิต จงวางตนให้เป็นผู้มีความกตัญญูกตเวทีต่อพ่อแม่และผู้มีคุณทุกท่าน ถึงแม้ว่าบางคนจะไม่มีทรัพย์สินเงินทองอะไรมากมายมาตอบแทนพ่อแม่เลย ก็ขอแค่เพียงการเป็นคนดีรู้จักมีความเคารพเชื่อฟังพ่อแม่ ไม่สร้างปัญหาให้พ่อแม่ต้องเป็นทุกข์ก็ถือว่าเป็นการตอบแทนบุญคุณของพ่อแม่ได้แล้วระดับหนึ่ง ยิ่งถ้าสามารถทำให้พ่อแม่มีความสุขทั้งทางกายและทางจิตใจด้วย ก็จะยิ่งเป็นการตอบแทนบุญคุณของท่านที่สูงขึ้นไปอีก ถือได้ว่าคนผู้นั้นเป็นลูกที่ประเสริฐซึ่งหาได้ยากมากในสังคมปัจจุบันนี้ และถ้าหากว่าลูกคนใดเป็นผู้ช่วยให้พ่อแม่ได้มีดวงตาเห็นธรรม มีสัมมาทิฏฐินั้นถือว่าเป็นการตอบแทนบุญคุณของท่านได้อย่างสูงที่สุด

ทุกอย่างจำ นำไปคิด จิตนึกถึง
ใฝ่คะนึง รำพึงคิด จิตพิสัย
พระที่บ้าน ลูกหลานเฉย ละเลยไป
เหตุไฉน พ่อแม่นั้น ลูกหลานลืม

ความรักของพ่อแม่ที่มีต่อลูกนั้นเป็นสัญชาตญาณของผู้ที่ให้กำเนิด แต่การที่ลูกมีความกตัญญูกตเวทีต่อบุญคุณของพ่อแม่นั้นเรียกว่า 'คุณธรรมของลูก' ไม่ใช่แค่สัญชาตญาณแต่ถือว่าเป็นคุณธรรมอันประเสริฐจะเห็นได้ว่าพ่อแม่ที่รักลูกนั้นมีอยู่มากมายเต็มไปหมดแต่ลูกที่มีความกตัญญูกตเวทีต่อพ่อแม่นั้นหาได้ยาก ดังคำกล่าวที่ว่า 'พ่อแม่ที่รักลูกนั้นหาได้ง่ายเหมือนพลอยแต่ลูกที่กตัญญูต่อพ่อแม่นั้นหาได้ยากเหมือนเพชร' ผู้ใดที่พ่อแม่ของตนยังมีชีวิตอยู่นั้น ถือว่าโชคดีมากที่มีพระพรหมอยู่ในบ้านเพราะท่านเป็นเนื้อนาบุญอันประเสริฐจึงถือว่าโชคดีมากที่มีโอกาสได้เลี้ยงดูท่านเพราะลูกหลายๆ คนนั้นไม่มีโอกาสที่จะทำแล้ว เพราะกว่าที่จะรู้สำนึกได้ท่านก็จากไปก่อน และยังมีอีกหลายๆ คนที่ไม่เคยรู้เลยว่า ใครนั้นเป็นพ่อแม่ของตน

สรณะ พระพรหมมี อยู่ที่บ้าน
พรหมวิหาร คุณธรรม นำวิถี
อบรมลูก เอื้อปลูกฝัง เลี้ยงอย่างดี
พระคุณนี้ มีให้ลูก กลับถูกลืม

ถือได้ว่าคุณค่าและศักดิ์ศรีของความเป็นลูกนั้นรวมอยู่ในคำว่า 'กตัญญูกตเวที' คำว่า 'กตัญญู' คือการที่ผู้เป็นลูกได้ตระหนักอย่างลึกซึ้งถึงคุณของท่านว่า พ่อแม่นั้นเป็นผู้มีบุญคุณอย่างแท้จริง ถือว่าเป็นคุณธรรมเบื้องต้นของการเป็นลูกที่ดี ยิ่งถ้าพิจารณาให้เห็นถึงบุญคุณของท่านได้มากเท่าไหร่จิตใจของผู้เป็นลูกยิ่งมีความอ่อนโยนกับท่านมากขึ้นเท่านั้น ผู้มีพ่อแม่ให้ได้ดูแลนั้นถือว่าโชคดีมากอย่าปล่อยโอกาสทองนี้ให้ผ่านไปโดยเปล่าประโยชน์ ควรตั้งใจทำหน้าที่ของลูกให้ดีที่สุดเท่าที่จะกระทำได้โกยบุญโกยกุศลไปให้เต็มที่ ใครเคยประมาทพลาดพลั้งไปก็ให้กลับตัวกลับใจเสียใหม่ไม่มีคำว่าสายเกินไปถ้าหากมีความจริงใจและมีความตั้งใจที่จะทำในสิ่งดีงาม ไม่ควรเลยที่จะกระทำตนให้เป็นผู้มีความเดือดเนื้อร้อนใจในภายหลัง เพราะในขณะที่มีโอกาสแล้ว แต่ไม่ได้กระทำตอบแทนท่าน

คำว่า "กตเวที" หมายถึงการทดแทนบุญคุณของท่าน ซึ่งขณะนี้มีพ่อเฒ่าแม่แก่จำนวนหลายชีวิตที่ไร้ลูกหลานคอยดูแลเอาใจใส่หรือขาดกำลังใจ หูตาท่านก็ฝ้าฟางเรี่ยวแรงก็เหลือน้อยเพราะความชรา ตอนที่ท่านยังมีกำลังมากอยู่นั้นก็ได้เอาไปใช้ทำการงานเพื่อหาเงินทองมาเลี้ยงลูก แต่พอเติบใหญ่ลูกๆ ของตนกลับหลบหน้าหายตากันไปหมด ถ้าลูกๆ คนใดกำลังตั้งใจปฏิบัติดูแลพ่อแม่ อาตมภาพก็ขออนุโมทนาด้วย บางคนนั้นก็เหลือแต่แม่ บางคนก็เหลือแต่พ่อ แต่บางคนก็ไม่เคยรู้จักพ่อแม่หรือพ่อแม่ได้สิ้นไปหมดแล้ว ก็ให้วางตนเป็นผู้รู้คุณของผู้ที่คอยให้ความช่วยเหลือเลี้ยงดู เพราะความกตัญญูกตเวทิตานั้นเมื่ออยู่ในตัวผู้ใด คนผู้นั้นก็จะมีแต่ความสุขความเจริญ และวิธีการตอบแทนบุญคุณของพ่อแม่ผู้เลี้ยงดูเรามาในเบื้องต้นนั้นควรกระทำดังนี้

๑. ท่านเลี้ยงเรามาแล้วเลี้ยงท่านตอบ

๒. ช่วยทำกิจของท่าน

๓. ดำรงวงศ์สกุล

๔. ประพฤติตนให้เหมาะสมกับความเป็นทายาท

๕. เมื่อท่านล่วงลับไปแล้วทำบุญอุทิศให้ท่าน

๑. ท่านเลี้ยงเรามาแล้วเลี้ยงท่านตอบด้วยการเอาใจใส่เรื่องการกินอยู่หลับนอนของท่านไม่ให้ต้องเดือดร้อนดูแลท่านด้วยข้าวปลาอาหารและสิ่งที่มีความจำเป็นในการดำรงชีพและด้วยทรัพย์ที่แสวงหามาด้วยความสุจริตการที่เราจะเลี้ยงดูพ่อแม่ให้มีความสุขได้นั้นมันไม่ใช่แค่เพียงการให้ข้าวให้น้ำหรือ ไม่ใช่แค่เพียงการแบ่งเงินให้ใช้เท่านั้น แต่รวมไปถึงการที่ผู้เป็นลูก จะต้องหมั่นคอยดูแลจิตใจของท่านอีกด้วย

๒. ช่วยทำกิจของท่านเมื่อรู้ว่าท่านประสงค์จะทำอะไรเราผู้เป็นลูกก็ควรช่วยจัดการเสียให้เสร็จเรียบร้อยช่วยแบ่งเบาภาระหน้าที่ของท่านเพื่อให้ท่านมีโอกาสได้พักผ่อนบ้าง เพราะท่านได้ทำงานหาเงินจนเหน็ดเหนื่อยมามากพอแล้ว ให้ท่านมีโอกาสได้เข้าวัดฟังธรรมบ้าง

๓. ดำรงวงศ์สกุลของท่าน ด้วยการไม่ทำตัวให้เสื่อมเสียชื่อเสียงวงศ์ตระกูล โดยการวางทำตนให้อยู่ในศีลธรรม การที่จะวางตนไม่ให้ใครมาด่ามาว่าได้นั้นอย่างน้อยที่สุดให้เป็นผู้มีศีล ๕ เพราะศีลนั้นเองที่จะคอยคุ้มครองเรา

๔. ประพฤติตนให้เหมาะสมกับความเป็นทายาท ให้สมควรแก่การเป็นผู้รับทรัพย์มรดกของท่าน เพราะพ่อแม่นั้นท่านก็หามาด้วยความยากลำบาก ไม่ใช่อยู่ไปวันๆ เพื่อหวังมรดกของท่าน ไม่ทำตัวเหลวไหลใช้จ่ายทรัพย์ที่ท่านมอบให้อย่างสุรุ่ยสุร่ายให้ถือว่าทรัพย์มรดกนั้นเป็นของศักดิ์สิทธิ์เพราะมันเกิดมาจากหยาดเหงื่อแรงงานของผู้เป็นพ่อแม่ อย่าเอาไปใช้ในทางที่ไม่ถูกไม่ควร อย่าไปเที่ยวโกหกหรือหลอกลวงท่าน เพื่อเอาเงินเอาทองไปใช้ในทางที่ไม่เกิดประโยชน์

๕. เมื่อท่านล่วงลับไปแล้ว ต้องทำบุญอุทิศส่วนกุศลไปให้ท่านอย่างสม่ำเสมอ ตามขนบธรรมเนียมประเพณีอันดีงามของสังคมไทยเพราะความกตัญญูนั้นไม่มีจำกัดเวลาและการแผ่เมตตาจิตไปให้ท่านผู้มีบุญคุณนั้น ถือได้ว่าเป็นมงคลอันอย่างยิ่ง

มีคนพูดกันว่าลูกฝรั่งนั้นถูกสอนให้เป็นผู้มีความทะนงตัวทะนงตน รักอิสระรักในการที่จะพึ่งพาตนเอง แม้ว่าพ่อแม่จะร่ำรวยแต่เขาก็พึงพอใจที่จะหาเลี้ยงตนเองเพราะมีความคิดว่าความสำเร็จที่ได้มาด้วยตนเอง

นั้นน่าภาคภูมิใจมากกว่าส่วนลูกคนจีนนั้น ถูกสอนให้เป็นผู้มีความกตัญญูรู้คุณเป็นที่ตั้ง ยิ่งถ้าเป็นพ่อแม่ด้วยแล้วต้องมีเคารพและเชื่อฟังไม่ว่าท่านจะเป็นอย่างไร หน้าที่ของลูกคือการทดแทนบุญคุณส่วนลูกคนไทยนั้นถูกสอนให้มีความเคารพนบนอบ อ่อนโยน ทำทุกสิ่งทุกอย่างที่พ่อแม่ต้องการให้ทำ จริงไม่จริงก็ลองใคร่ครวญพิจารณาดู เพื่อประดับปัญญาตน

ลูกจงจำ ลูกทำงาน นั้นแม่รู้
การเป็นอยู่ แบ่งเวลา หาแม่บ้าง
เงินเป็นกอง ทองเป็นไห ให้ละวาง
จัดตาราง ให้แม่นิด คิดถึงลูก

บางครั้งลูกๆ ก็มักจะหลงลืมหน้าที่ของตน ไม่รู้ว่าอะไรควรทำก่อน อะไรควรทำที่หลัง เนื่องจากลำดับความสำคัญไม่ถูก พอมีเงินมีทองใช้หน่อยก็กลับไปเลี้ยงเพื่อนฝูงก่อน คิดไปว่าเพื่อนนั้นมีความสำคัญมากเพราะเป็นผู้ให้ความสนุกสนานเพลิดเพลินจึงต้องเลี้ยงข้าวปลาอาหารตลอดจนเหล้ายาปลาปิ้ง แต่กลับไม่มีเงินทองที่จะส่งเสียไปให้พ่อแม่ บางคนสามารถที่จะส่งเงินทองไปให้ภรรยาหรือสามีซึ่งเจอกันในภายหลังได้ แต่สำหรับพ่อแม่ผู้มีบุญคุณยิ่งใหญ่ ผู้หวังดีต่อลูกตั้งแต่อยู่ในท้อง หวังดีต่อลูกตั้งแต่ยังไม่ทันได้เห็นหน้า ส่งเสียให้เล่าเรียนจนท่านหมดเงินหมดทองไปเป็นจำนวนมากนั้นเงินทองของผู้เป็นลูกที่จะส่งไปกลับไม่ค่อยมี และบางคนไม่มีแม้กระทั่งเวลาบ้างเลยที่จะไปเยี่ยมเยือนท่าน จงตักเตือนตนไว้ให้ดีว่า ถ้าใครที่เกิดมาแล้วทำร้ายน้ำใจพ่อแม่หรือเนรคุณพ่อแม่นั้น ชาติหน้าก็จะต้องไปเกิดในท้องแม่ที่ใจยักษ์ใจมาร ไร้ความเมตตาปราณี ส่วนในชาตินี้ก็จะได้คู่ครองที่ไม่ดี และเมื่อมีลูกลูกก็จะทำเหมือนกับที่ตนเคยได้กระทำกับพ่อแม่ไว้ ถ้าขึ้นชื่อว่าเป็นคนเนรคุณแล้ว ก็เหมือนกับต้องคำสาป จะไปทำกิจการงานใดๆ ก็มีแต่เรื่องให้เดือดเนื้อร้อนใจ หาความสุขความเจริญในหน้าที่การงานไม่ได้เลย

ดังนั้น ผู้เป็นลูกทุกๆ ท่าน จงทำตัวเป็นลูกที่ดี ไม่ทำให้ท่านต้องเดือนร้อน ไม่สร้างปัญหาและไม่ทำตนเป็นภาระของท่าน รู้จักขวนขวายให้เจริญก้าวหน้าในหน้าที่การงานให้ท่านได้ภาคภูมิใจในตัวลูกบ้าง ถ้าอยู่ห่างไกลมากก็ให้โทรศัพท์ไปหาบ้าง ไปถามไถ่สารทุกข์สุขดิบกับท่านบ้าง ถ้ามีเวลาก็ต้องหมั่นไปหาท่านเป็นระยะๆ บ้าง ซื้อของอร่อยๆ ที่ท่านชื่นชอบไปฝากบ้างให้ความช่วยเหลือในยามที่ท่านเรียกหารู้จักกระทำตนให้เป็นผู้เชื่อฟังในโอวาท ไม่ก้าวร้าวขึ้นเสียงกับท่านและที่สำคัญคือ ชักชวนให้ท่านศรัทธาในพระพุทธศาสนา ให้ท่านตั้งมั่นอยู่ในทาน ศีล และภาวนาเพราะผู้ที่จะสามารถตอบแทนบุญคุณของพ่อแม่ได้อย่างแท้จริงคือ ผู้ที่ทำให้พ่อแม่ตั้งอยู่ในธรรม มีความเสียสละรู้จักเป็นผู้ให้ มีศรัทธา มีศีล ถ้าในปัจจุบันจะยังไม่สามารถทำให้ท่านสนใจในธรรมได้ ลูกๆ เองก็สามารถทำหน้าที่ให้ดีที่สุด ด้วยการช่วยเหลือกิจการงานของท่านและดูแลเรื่องข้าวปลาอาหารเท่าที่ทำได้ และเมื่อเอื้อเฟื้อท่านด้วยปัจจัยสี่แล้ว ก็ควรช่วยเหลือพ่อแม่ทางจิตด้วย โดยการนำพาร่างกายของเราที่ท่านให้แล้วนั้นมาเดินอยู่ในเส้นทางแห่งธรรม โดยการฝึกตนเองให้

เป็นผู้มีสติ มีศีลมีธรรม เพื่อให้กระแสแห่งบุญนั้นได้ส่งต่อถึงท่าน บารมีที่ผู้เป็นลูกได้ประพฤติปฏิบัติธรรมจะคอยช่วยเหลือให้จิตของพ่อแม่เบาบางจางคลายจากกรรม และทำให้กรรมที่เคยคล้องกันมานั้น กลายเป็นอโหสิกรรมได้ด้วย

แม้ชีพวาย ไม่สุดสิ้น หนี้สินลูก
ก่อพันผูก ทำบุญไป ให้เสมอ
แผ่กุศล ผลบุญไป ไม่เผลอเลอ
แม่คอยเก้อ ลูกนึกได้ ให้รีบทำ

ผู้เป็นลูกบางคนนั้น ก็ช่างปล่อยเวลาให้เนิ่นนานเหลือเกินที่กว่าตนจะรู้สำนึกในบุญคุณของท่านได้ บางคนถึงกับหมดโอกาสได้แก้ตัวเพราะพ่อแม่ของตนสิ้นใจไปก่อน ผู้เป็นลูกถึงจะรู้ซึ้งถึงบุญคุณของท่านในภายหลัง ลูกบางคนก็ต้องรอจนกระทั่งพ่อแม่ของตนเจ็บป่วยนอนซมจนใกล้จะสิ้นใจแล้วถึงค่อยรู้สำนึกถึงคุณก็มี แต่ลูกบางคนนั้นพ่อแม่สิ้นชีวิตไปแล้วก็ยังไม่รู้ซึ้งถึงบุญคุณเลยก็มี ต้องรอเวลาจนกระทั่งตัวของเขาเองมีลูกแล้วถึงจะเข้าใจหัวอกของผู้เป็นพ่อแม่เพราะ

ความที่เขารักลูกของตนเองมาก จึงสำนึกถึงบุญคุณของพ่อแม่ว่า ท่านคงจะรักเขาเช่นเดียวกันกับที่เขารักลูกของตนเองอยู่ในขณะนี้

ให้ลองถามตนเองดูบ้างว่า คิดจะตอบแทนบุญคุณของท่านตอนไหน จะทำในขณะที่ท่านยังมีชีวิตอยู่ หรือจะต้องรอให้ท่านสิ้นใจไปก่อน ส่วนร่างนี้กายนี้ที่พ่อแม่ได้เฝ้าทะนุถนอมเลี้ยงดูมาอย่างเต็มความสามารถแล้วนั้น ผู้เป็นลูกจะรักษากายนี้ไว้อย่างไรหรือแค่ปล่อยตนปล่อยใจไปเที่ยวเตร่สนุกสนานเฮฮาตามอำนาจของกิเลส จนทำให้ร่างกายเป็นโรคภัยไข้เจ็บรักษาแทบไม่หาย ติดยาเสพติดบ้าง เที่ยวหญิงบริการบ้าง เวลาที่เพื่อนๆ ขออะไรนั้น แทบจะไม่เคยปฏิเสธเลยพ่อแม่เพียงแค่ขอให้ลูกของตนนั้นเป็นคนดีกับเขาบ้าง ขอให้ลูกได้รู้จักตั้งใจศึกษาเล่าเรียนบ้าง ลูกจะทำเพื่อพ่อแม่ได้บ้างไหม ลูกจะทำอะไรให้ท่านได้บ้าง สำหรับคนที่รักลูกมากที่สุด

ธรรมบท

ผู้มีปรีชาได้โภคะแล้ว
ย่อมสงเคราะห์หมู่ญาติ
เพราะการสงเคราะห์นั้น
เขาย่อมได้เกียรติ
เมื่อละไปแล้วย่อมบันเทิงในสวรรค์

พระที่ถูกลืม

พระในบ้าน ท่านถูกลืม ไม่ปลื้มจิต
ลูกหลานคิด ผิดแบบไป มิใช่สงฆ์
ทั้งสองท่าน อยู่บ้านติด ผิดรูปทรง
จึงต้องคง สถานะ พระ...ถูกลืม

พ่อแม่นั้นท่านเป็นบุคคลผู้มีบุญคุณมากดังที่ได้กล่าวมาแล้ว ท่านได้กระทำทุกสิ่งทุกอย่างก็เพื่อลูก แม้ว่าจะมีความเหนื่อยยากลำบากสักเพียงใด เพราะท่านมีความปรารถนาที่จะได้เห็นลูกของตนเจริญเติบโตและเป็นผู้มีความประพฤติดีงามพ่อแม่จึงมีความบริสุทธิ์หลายๆ ด้านถือว่าเป็นผู้สมควรแก่การกราบไหว้อย่างยิ่ง เช่น ท่านเป็นผู้มีความจริงใจมีความบริสุทธิ์ใจต่อลูกเสมอ คอยอบรมสั่งสอนลูกด้วยจิตใจที่บริสุทธิ์ปฏิบัติตัวต่อลูกด้วยความบริสุทธิ์ใจ และมีความรักที่บริสุทธิ์ใจให้

แก่ลูกสามารถให้ทุกสิ่งทุกอย่างแก่ลูกได้และคอยเฝ้าดูแลลูกในยามป่วยไข้ ด้วยใจที่เต็มเปี่ยมไปด้วยความรักและความห่วงใย

จึงกล่าวได้ว่าพ่อแม่เปรียบเสมือนเป็นพระพรหมของลูกๆ ก็ว่าได้ เพราะท่านทั้งสองนั้น เป็นผู้ให้ชีวิตและเป็นผู้ให้โอกาสลูกได้เกิดขึ้นมาเป็นมนุษย์ อีกทั้งเป็นผู้ที่ประกอบไปด้วยพรหมวิหารธรรม ๔ ประการสำหรับผู้เป็นลูกเสมอ คือ

๑. มีเมตตา คือ ปรารถนาให้ลูกเป็นสุข พ่อแม่นั้นมีความปรารถนาดีต่อลูกอย่างไม่มีวันสิ้นสุด ไม่ว่าลูกจะทำให้ท่านทุกข์ใจอย่างไรท่านก็ยังอยากให้ลูกมีแต่ความสุขอยู่เสมอถึงแม้ท่านจะบ่นจะว่าบ้างเมื่อลูกทำตัวไม่ดี แต่ถึงอย่างไรสุดท้ายท่านก็ให้อภัย

๒. มีกรุณา คือ อยากให้ผู้เป็นลูกของตนพ้นทุกข์ทำทุกอย่างเพื่อให้ลูกของตนมีความสุข เมื่อลูกมีทุกข์หรือมีปัญหาใดๆ พ่อแม่ก็คอยติดตามช่วยเหลืออย่างสม่ำเสมอไม่ยอมทอดทิ้งไปไหนดูตัวอย่างได้จากพวกที่ติดคุกติดตะรางหลายๆ ปี เพื่อนฝูงที่เคยมีมากมายก็อับอายหนีหน้า ลูกเมียก็หน่ายหนีไปมีครอบครัวใหม่

กันหมด จะมีก็แต่ผู้ที่เป็นพ่อแม่เท่านั้นที่จะคอยมาเยี่ยมเยือน คอยถามไถ่สารทุกข์สุขดิบ เดือนแล้วเดือนเล่า ปีแล้วปีเล่า ท่านก็ไม่เคยห่างหายไปไหนใครจะประณามหยามหมิ่นว่าลูกของตนนั้นชั่วช้าเลวทรามสักเพียงไหน ท่านก็ยังคงรักของท่านอยู่อย่างไม่แปรเปลี่ยน ยังเป็นแก้วตาดวงใจของท่านตลอดไป

๓. มีมุทิตา คือ เป็นผู้มีความชื่นชมยินดีกับลูกๆ เสมอเมื่อลูกประสพความสำเร็จเป็นคนดีมีศีลธรรม มีครอบครัวที่ดี ท่านก็ปลื้มใจ พลอยมีความสุขใจไปด้วย

๔. มีอุเบกขา คือ ผู้เป็นพ่อแม่นั้นหากลูกทำผิดพลาดประการใด จะไม่ซ้ำเติมลูกและไม่ถือในความผิดที่ลูกทำ ท่านจะให้อภัยลูกเสมอและเมื่อลูกเจริญเติบโตสมควรที่จะสร้างฐานะครอบครัวของตน ท่านก็จะคอยดูแลอยู่ห่างๆ ไม่เข้าไปวุ่นวายในชีวิตครอบครัวของลูกจนเกินงาม

สองมือแม่ ก็แค่นี้ ที่เลี้ยงลูก
สัมพันธ์ผูก ปลูกความรัก เป็นหลักเสา
ลูกป่วยไข้ ได้อยู่ข้าง ไม่ต่างเงา
จะหนักเบา เฝ้าดูแล ไม่แคร์ใคร

นี่เป็นคุณลักษณะของพ่อแม่ที่มีต่อลูกๆ ทุกคน ดังนั้น พระพรหมในบ้านก็คือพ่อและแม่นั่นเองถือได้ว่าท่านเป็นพระพรหมประจำตัวของผู้เป็นลูกทุกคนอย่างแท้จริง เพราะหัวใจของพ่อแม่นั้นมีความบริสุทธิ์ต่อลูกเสมอ ไม่ว่าลูกจะดื้อหรือจะเกเรอย่างไร พ่อแม่ก็ยังคงรักและหวังดีกับลูกพร้อมที่จะให้อภัยในความผิดพลาดทุกประการ สมควรอย่างยิ่งที่ผู้เป็นลูกทุกๆ คน ควรจะให้ความเคารพและกราบไหว้พ่อแม่ดังข้อความที่ยกมาจากพรหมสูตรดังนี้ **"ดูก่อนภิกษุทั้งหลาย ตระกูลใดบุตรบูชามารดาและบิดาอยู่ในเรือนของตน ตระกูลนั้นชื่อว่ามีพรหม มีบุรพเทวดา มีบุรพาจารย์ มีอาหุไนยบุคคล ดูก่อนภิกษุทั้งหลาย**

คำว่าพรหม เป็นชื่อของมารดาและบิดา

คำว่าบุรพเทวดา เป็นชื่อของมารดาและบิดา

คำว่าบุรพาจารย์ เป็นชื่อของมารดาและบิดา

คำว่าอาหุไนยบุคคล เป็นชื่อของมารดาและบิดา

ข้อนั้นเพราะเหตุไร ? เพราะมารดาและบิดาเป็นผู้มีอุปการะมาก เป็นผู้ถนอมเลี้ยง เป็นผู้แสดงโลกนี้แก่บุตร มารดาและบิดา เราตถาคตกล่าวว่าเป็นพรหม เป็นบุรพาจารย์เป็นอาหุไนยบุคคลของบุตร เพราะเป็นผู้

อนุเคราะห์บุตร เพราะเหตุนั้นแหละบัณฑิตพึงนอบน้อม และพึงสักการะมารดาและบิดาทั้งสองนั้น ด้วยข้าว น้ำ ผ้าที่นอน การขัดสี การให้อาบน้ำ และการล้างเท้า บัณฑิตทั้งหลายย่อมสรรเสริญ บุคคลนั้นในโลกนี้ทีเดียว เพราะการปฏิบัติในมารดาและบิดาบุคคลนั้นละไปแล้ว ย่อมบันเทิงในสวรรค์"

ดังนั้นก่อนนอนทุกๆ วันเมื่อพวกเราได้กราบไหว้พระรัตนตรัยเสร็จแล้ว ก็ควรกราบไหว้พ่อแม่ผู้ซึ่งถือว่าเป็นพระในบ้านอีกด้วย เพราะท่านเป็นผู้มีบุญคุณยิ่งใหญ่แก่ลูก โดยให้ทำการพนมมือขึ้นแล้วน้อมรำลึกนึกถึงบุญคุณของท่านเมื่อนึกถึงพ่อแม่และนึกเห็นภาพของตนเองแล้ว ให้ก้มลงหมอบกราบแทบเท้าของท่านทั้งสอง ให้ทำอย่างสม่ำเสมอเพราะเป็นมงคลอย่างยิ่งของชีวิต ถ้าได้กราบเท้าท่านจริงๆ เลยยิ่งเป็นการดี แล้วตั้งแต่เกิดจวบจนเติบโตมาถึงทุกวันนี้ ลูกๆ ทั้งหลายเคยได้กราบเท้าพ่อแม่กันบ้างหรือยัง หรือเคยทำบุญกับพระที่บ้านกันบ้างไหม บุญอันประเสริฐนั้นมีอยู่ใกล้ตัวใกล้ใจที่สุดแล้วแต่ลูกๆ หลายคนกลับหลงลืมท่านจนแทบมองไม่เห็นความสำคัญ ผู้ใดที่หวังความสุขและ

ความเจริญในชีวิต ควรน้อมระลึกนึกถึงบุญคุณของท่านแล้วต้องกระทำตอบแทนท่านด้วยและสิ่งที่จะทำให้พ่อแม่ชื่นใจมากที่สุดคือการที่ได้รับรู้ว่าลูกๆ นั้นยังรักท่าน ยังคิดถึงท่าน ยังให้ความสำคัญกับท่านและเป็นผู้มีความกตัญญูดังนั้นก็ขอให้ลูกๆ ได้แสดงความรักออกมาบ้าง เพื่อให้ท่านได้รับรู้ว่ายังมีความสำคัญแก่ลูกๆ เสมอ เพียงแค่นี้ท่านก็มีความสุขใจและชื่นใจเป็นที่สุดแล้วส่วนพวกข้าวของหรือทรัพย์สินเงินทองต่างๆ เป็นเพียงแค่ส่วนประกอบภายนอกเท่านั้น สิ่งที่ควรทำก็คือให้หาโอกาสไปเยี่ยมเยือนท่านบ้างเพื่อทำให้ท่านรู้สึกอบอุ่นใจ ถ้ามีลูกมีหลานก็ให้พากันไปด้วยหลายๆ คนยิ่งดี พวกเขาจะได้รับรู้ว่าพ่อแม่ของตนเองนั้นปฏิบัติต่อคุณปู่ คุณย่า คุณตา คุณยาย อย่างไรบ้าง จะได้ดูเป็นแบบอย่างอันดีงามต่อไป ส่วนในกรณีที่ท่านได้ละจากโลกนี้ไปแล้ว ก็ให้ชักชวนบรรดาญาติพี่น้องทั้งหลายไปทำบุญให้ท่านในวันสำคัญทางศาสนาต่างๆ แล้วอุทิศส่วนกุศลไปให้ท่าน

งานตรากตรำ ทำเงินได้ ไม่เคยท้อ
เพื่อให้พอ ต่อลูกใช้ ได้ศึกษา
เป็นหนี้สิน นิรดีกู้ สู้เรื่อยมา
นำเงินตรา เอามาใช้ ให้ลูกเรียน

ต้องยอมรับว่าบางสิ่งบางอย่างที่เกิดขึ้นนั้น บางทีก็ดูไม่ยุติธรรมเอาเสียเลย เช่น ฝ่ายผู้เป็นพ่อแม่ที่อุตส่าห์เฝ้าทะนุถนอมเลี้ยงดูลูกมาหลายสิบปี ยากลำบากแสนเข็ญเพียงไรก็สู้อดทนทั้งหมดเงินหมดทองหมดเวลาไปมาก เพื่อที่จะให้ลูกของตนได้รับในสิ่งที่ดีที่สุด ให้ลูกได้ร่ำเรียนสูง ๆ เพื่อจะได้มีการมีงานที่ดีทำหวังให้ลูกได้ดิบได้ดีมีความเจริญก้าวหน้าเป็นเจ้าคนนายคน ท่านลำบากอดทนเลี้ยงดูลูกมาก็หวังจะได้อยู่กันพร้อมหน้าพร้อมตากับลูกหลานในยามแก่ชรา แต่ลูกๆ บางคนกลับไม่เคยใส่ใจดูแลพ่อแม่เลย ทอดทิ้งให้ท่านอยู่เฝ้าบ้านแต่เพียงลำพังบ้างก็นำท่านไปปล่อยไว้ให้เหงาหงอยตามบ้านพักคนชรา คิดดูแล้วกันว่ามันสมควรหรือไม่กับสิ่งที่ท่านได้รับตอบแทนกลับมาจึงขอฝากบทกลอนที่ชื่อ พ่อแก่..แม่เฒ่าซึ่งประพันธ์โดย

โดยคุณอุไร บุณยเกตุไว้ให้ลูกหลานทั้งหลายได้ใคร่ครวญพิจารณากันดังนี้

พ่อแม่ก็แก่เฒ่า จำจากเจ้าไม่อยู่นาน
จะพบจะพ้องพาน เพียงเสี้ยววารของคืนวัน
ใจจริงไม่อยากจาก เพราะยังอยากเห็นลูกหลาน
แต่ชีพมิทนทาน ย่อมร้าวรานสลายไป
ขอเถิดถ้าสงสาร อย่ากล่าวขานให้ช้ำใจ
คนแก่ชะแรวัย คิดเผลอไผลเป็นแน่นอน
ไม่รักก็ไม่ว่า เพียงเมตตาช่วยอาทร
ให้กินและให้นอน คลายทุกข์ผ่อนพอสุขใจ
เมื่อยามเจ้าโกรธขึ้ง ให้นึกถึงเมื่อเยาว์วัย
ร้องไห้ยามป่วยไข้ ได้ใครเล่าเฝ้าปลอบปรน
เฝ้าเลี้ยงจนโตใหญ่ แม้เหนื่อยกายก็ยอมทน
หวังเพียงให้ได้ผล เติบโตจนสง่างาม
ขอโทษถ้าทำผิด ขอให้คิดทุกๆ ยาม
ใจแท้มีแต่ความ หวังติดตามช่วยอวยชัย
ต้นไม้ที่ใกล้ฝั่ง มีหรือหวังอยู่นานได้
วันหนึ่งคงล้มไป ทิ้งฝั่งไว้ให้วังเวง

พ่อแม่เป็นผู้ที่ต้องแบกรับภาระในการเลี้ยงดูลูกไว้ทุกเรื่องท่านสามารถทำเพื่อลูกๆ ได้สารพัดอย่าง พ่อแม่จึงยิ่งใหญ่และสำคัญที่สุดสำหรับผู้เป็นลูกทุกคน เคยจำกันได้บ้างไหมว่า ตอนที่ลูกๆ ยังเล็กๆ อยู่นั้น จะรักและอยากอยู่ใกล้ๆ กับพ่อและแม่เสมอ แต่พอเมื่อลูกๆ ทั้งหลายเติบโตขึ้น สามารถพึ่งพาตัวเองได้แล้ว ก็มักจะหลงลืมพ่อแม่ ลูกๆ จะมุ่งมั่นแสวงหาแต่เฉพาะคนที่ลูกรักจนลืมนึกถึงพ่อแม่และไม่อยากจะอยู่กับพ่อแม่อีกต่อไปแล้ว เหตุใดหนอพอลูกเติบโตมีการงานทำกลับมุ่งมั่นและทุ่มเททุกสิ่งทุกอย่างเพื่อคนที่ลูกรักจนลืมพ่อแม่ได้ทั้งๆที่พ่อแม่เป็นผู้ที่คอยทุ่มเทเพื่อลูกเสมอมาแต่ไม่ว่าลูกจะเป็นอย่างไร จะหลงลืมพ่อแม่ไปแล้วก็ตามที แต่พ่อแม่ก็จะยังคงรักลูกๆ อยู่เสมอ อยากให้ลูกทุกๆ คนถามตนเองดูบ้างว่า ในขณะที่ลูกๆ สามารถทำทุกสิ่งทุกอย่างเพื่อคนที่ลูกรักได้ แล้วลูกจะทำอะไรเพื่อผู้เป็นพ่อแม่ได้บ้างทำอะไรได้บ้างสำหรับคนที่รักลูกจนหมดหัวใจ ในยุคปัจจุบันนี้มีลูกเป็นจำนวนมากที่หลงลืมพ่อแม่ ถ้าลูกๆ ทำดีกับทุกคนได้ แต่ละเลยที่จะดูแลพ่อแม่ของตนทั้งทางร่างกายและจิตใจ ก็ถือได้ว่าเป็นคนอกตัญญู เพราะความที่ไม่รู้จักตอบแทนบุญคุณของท่าน ให้ลูกๆ ทุก

คนจงเร่งรีบทดแทนบุญคุณของท่านเสียแต่บัดนี้ จงดูแลท่านให้ดีที่สุดในวันที่ท่านยังมีชีวิตอยู่ เพราะพรุ่งนี้อาจสายเกินไป

สุดท้ายนี้ก็ขอฝากเนื้อเพลง 'หนึ่งเดียวคือแม่' โดย พลอย พรรณารายให้ทุกท่านได้ลองอ่านเนื้อความ ดูเผื่อจะช่วยทำให้เข้าใจอะไรได้ง่ายขึ้น

อันพระคุณแม่นับคณาเกินกว่ายากหาไหนพสุธาที่กว้างไกลยังไม่เท่าแม่นี้รวม แผ่นฟ้า มหานทีพระคุณแม่นี้มากเสียยิ่งกว่ายามแม่อุ้มท้องแสนทรมาเมื่อลูกเกิดมาแม่นั้นยินดียามหนาวลูกนอนแม่ซ่อนอกไว้ยามร้อนผิวกายแม่ใช้พัดวียามหิวคราใดแม่ให้ห่วงหาป้อนน้ำข้าวปลาลูกแสนเปรมปรีดิ์พระคุณแม่นั้นอนันต์เหลือที่ผู้ใดจะมีเสมอเหมือนได้แม่ทนอ่อนล้าเลี้ยงมาจนใหญ่แม่ยอมเหนื่อยกายหาเงินส่งเสียให้เรียนจงอย่าลืมคิดทดแทนคุณท่านก่อนบั้นปลายแม่เปรียบดังเหมือนร่มไทรใบแก่แผ่เหนือเศียรวัยผ่านผันสักวันคงเปลี่ยนคอยหมั่นเพียรเยี่ยมเยียนเมื่อท่านชราแม่คงชะเง้อยากแลเห็นหน้าแม้ลูกไม่มาแม่คงเจ็บช้ำฤดีอย่าทิ้งให้แม่ได้แต่หงอยเหงามองหาลูกเต้าสักคนไม่มีอย่าคิดลืมแม่เมื่อแก่

ชราท่านเลี้ยงเรามาช่วยชุบชีวีเลือดในอกนั้นกลั่นจนล้นปรี่น้ำนมแม่นี้ มีค่านับอนันต์ผู้คนหมื่นแสนทั่วแดนนับล้านแต่ว่าแม่นั้นเห็นมีอยู่แค่คนเดียว

ธรรมบท

บุตรพึงบำรุงมารดาบิดา

๑. เลี้ยงดูท่านตอบแทน เพราะท่านเลี้ยงดูเรามา

๒. รับทำกิจของท่าน

๓. ดำรงสกุล

๔. ปฏิบัติตนให้ดี เป็นผู้สมควรรับทรัพย์มรดก

๕. เมื่อท่านตายไปแล้ว ทำดีตามเพิ่มให้

เมื่อท่านดุด่าว่ากล่าว

พ่อแม่ว่า	ตีด่าบ้าง	ก็ช่างท่าน
อย่าไปพาล	ต่อต้านแม่	แค่ด่าว่า
จิตปล่อยวาง	ตั้งสติ	กิริยา
ไม่ถือสา	ไม่พาโกรธ	ถือโทษทัณฑ์

เป็นเรื่องธรรมดาที่เมื่อมีเสียงไม่ดีใดๆ มากระทบความเป็นตัวตนเข้า ผู้เป็นปุถุชนทั้งหลายย่อมตอบสนองกลับไปตามอำนาจของกิเลสที่สั่งสมไว้ เพราะความที่สติยังไม่สมบูรณ์พร้อมจึงเกิดความโกรธบ้าง เกิดความขุ่นข้องหมองใจบ้าง เกิดความอาฆาตพยาบาทบ้าง บางครั้งที่ระงับไม่ได้ก็จะโต้ตอบกลับไปทางกายบ้าง ทางวาจาบ้าง เพราะสิ่งทั้งหลายนั้นย่อมเป็นไปตามเหตุปัจจัย ผู้ใดมีสมาธิน้อย สติก็ย่อมน้อยไปด้วยอกุศลต่างๆ จึงเกิดขึ้นได้ง่ายเป็นธรรมดา แต่ถ้าเป็นผู้สมาธิดี สติก็ย่อม

ดีตามไปด้วย อกุศลก็จะเกิดขึ้นได้ยากเป็นธรรมดาดังนั้นถ้าเมื่อใดที่พ่อแม่ท่านดุด่าว่ากล่าวเรา แล้วเกิดมีอารมณ์โต้ตอบขึ้นมา ก็ควรพิจารณาให้เห็นว่าท่านมีบุญคุณมากมายกับเราอย่างไรบ้าง และที่ท่านพูดท่านบ่นนั้นเป็นเพราะความรัก ความห่วงใยเราหรือไม่ ให้ดูเจตนาเป็นหลัก

ติเพื่อก่อ พ่อแม่ด่า เพราะว่ารัก
ให้ตระหนัก ให้เข็ดหลาบ กำราบข่ม
เจตนา มิได้หมาย ให้ระทม
เพียงเพาะบ่ม ให้ลูกตน เป็นคนดี

ถึงแม้ว่าพ่อแม่ท่านจะเข้าใจเราผิดไปจริงๆ แต่อย่างน้อยท่านก็มีบุญคุณกับเรามากมายมหาศาลยิ่งนัก จึงไม่ควรเลยที่จะแสดงกริยาใดๆ ที่สื่อไปในทางไม่เคารพท่าน ส่วนคนอื่นๆ ที่เขาอาจจะไม่เคยมีบุญคุณอะไรกับเราเลยนั้นเมื่อเขาด่าเราหรือว่าเราอย่างไม่มีเหตุผลก็ไม่ควรไปโกรธเขาเช่นเดียวกัน ควรให้ความเมตตาสงสารเขาให้มากๆ เพราะเขานั้นกำลังได้ทำเหตุที่ไม่ดีอันจะทำให้เขาได้รับผลที่ไม่ดีติดตามมาแน่นอน

เมื่อผู้เป็นพ่อแม่กำลังดุด่าว่ากล่าวหรืออบรมสั่งสอนอยู่นั้น ผู้เป็นลูกก็ควรตั้งใจรับฟังด้วยความเคารพ หรือไม่เช่นนั้นก็ควรนิ่งเสีย อย่าเผลอไปแสดงอาการโต้ตอบในทางลบเป็นอันขาด ถ้าหากเผลอไปโต้เถียงท่าน โดยเฉพาะการด่าว่าพ่อแม่นั้นขอห้ามอย่างเด็ดขาด เพราะมีผลในทางลบมาก อาจมีส่งผลให้ทำมาหากินอะไรลำบาก ถึงแม้ว่าในปัจจุบันจะร่ำรวยเงินทองและมีความสุขอยู่เพียงใดก็อย่าลองเพราะเมื่อใดที่กรรมอันเคยด่าว่าพ่อแม่มาถึงแล้วนั้น จะส่งผลให้ชีวิตตกต่ำอับเฉาลงทันที และถ้ามีลูกลูกก็จะกระทำกับเราเหมือนอย่างที่เราเคยทำกับพ่อแม่ไว้ ถ้าหากท่านดุด่าว่ากล่าวรุนแรงอย่างไม่มีเหตุผล จนอาจจะทำให้เราทนไม่ไหวจริงๆ ก็ขอให้เดินหลีกหนีไปเสียก่อน อย่างน้อยที่สุดการที่เราไม่โต้ตอบท่าน แสดงให้เห็นว่าเรานั้นไม่ได้รับคำด่าของท่าน ไม่ว่าท่านจะดุด่าว่ากล่าวอย่างไรก็ทิ้งมันไว้ตรงนั้นเสีย อย่าไปสร้างเวรกรรมกับพ่อแม่อย่างเด็ดขาด และที่สำคัญที่สุดคือห้ามโกรธท่านอีกด้วย ให้อดทนอดกลั้นมากๆ คิดถึงบุญคุณท่านให้มากๆ บางทีท่านอาจจะหลงลืมตัวเพราะเคยทุกข์ยากลำบากมามากมายเหลือเกิน หรือบางครั้งท่านอาจจะมีเรื่องให้

เครียดหรือมีเรื่องให้กำลังวิตกกังวลอยู่ก็ได้ เมื่อไม่รู้จะทำอย่างไรแล้วก็เลยระบายออกมากับลูก ส่วนเราผู้เป็นลูกนั้นก็ควรต้องคอยสำรวมระวังใจให้ดี อย่าไปโกรธ อย่าไปคิดตอบโต้เด็ดขาด มันเป็นกรรมหนักเพราะท่านมีคุณมาก อย่าไปถือโทษโกรธเคืองท่าน เพราะความโกรธนั้นมันเป็นเหมือนกับของเน่าเหม็น ถ้าเราไปเก็บมันไว้กับตัวตัวของเราเองก็จะพลอยเหม็นเน่าตามไปด้วย แล้วความโกรธนี้ก็จะคอยส่งกลิ่นหรือรังสีมีอันไม่พึงประสงค์ไปรอบๆ ตัวเราอีกด้วยเมื่อคนใกล้ชิดสัมผัสได้ก็จะพลอยทำให้หงุดหงิดหรือไม่มีความสุขตามไปด้วย จึงเห็นได้ว่าไม่มีใครที่อยากเข้าใกล้ผู้ที่สะสมความโกรธไว้กับตัว

การจะชะล้างสิ่งที่สกปรกด้วยน้ำที่สกปรกนั้น คงไม่มีอะไรดีขึ้นอย่างแน่นอน มีแต่จะไปเพิ่มความสกปรกให้มากยิ่งขึ้นไปอีก ดังนั้นในขณะที่ผู้อื่นกำลังโกรธแล้วด่าว่าเรา ถ้าตัวเราโต้ตอบกลับด้วยความโกรธอีกย่อมมีแต่จะไปทำให้พอกพูนความโกรธให้มากยิ่งขึ้น ดังนั้นผู้มีปัญญาควรชะล้างความสกปรกด้วยสิ่งที่สะอาดคือความอดทนและมีเมตตา จงจำไว้ให้ขึ้นใจว่า

การที่เราถูกด่าว่าในสิ่งที่ไม่จริงหรือไม่ถูกต้องนั้นเป็นความผิดของเขา ไม่ใช่ของเรา แต่การที่เราไปโกรธตอบในสิ่งที่เขากระทำนั้นเป็นความผิดของเราดังนั้นถ้าเราไม่ได้ทำอะไรผิดเลย แต่พ่อแม่ท่านเข้าใจผิดไปเองเนื่องจากได้รับข้อมูลที่ไม่ตรงกับความจริงเมื่อเราอธิบายความจริงไปแล้วแต่ท่านก็ยังไม่รับฟัง ทางที่ดีที่สุดก็คือนิ่งเสียดีกว่าเพราะการไม่โกรธตอบผู้ที่กำลังโกรธอยู่นั้น ย่อมได้ชื่อว่าเป็นผู้รักษาประโยชน์ตนและประโยชน์ผู้อื่น

แม่และพ่อ ก่อกรรมชั่ว ลืมตัวหลง
ลูกต้องปลง คงต้องนำ ธรรมวิถี
ด้วยทำทาน การฟังธรรม สร้างความดี
ลูกคนนี้ ชื่อเรียกกัน "กตัญญู"

หากใครไม่อยากมีความทุกข์ก็ควรต้องดำรงตนให้เป็นผู้มีศีลมีธรรม อันจะช่วยยกระดับจิตของตนให้สูงขึ้นจากกองทุกข์ได้โดยการอาศัยธรรมะเพื่อขัดเกลาจิตใจให้คลายความเศร้าหมองลง ถ้าผู้อื่นทำเหตุให้เราทุกข์หรือนำมาซึ่งความไม่สบายใจให้เรา ก็ควรแผ่

เมตตาให้แก่เขามากๆ และทำบ่อยๆ คอยตักเตือนตนเองอยู่เสมอๆ ว่า อย่าไปหลงยินดียินร้ายกับสิ่งที่เข้ามากระทบพิจารณาให้เห็นโทษภัยของการเบียดเบียนซึ่งกันและกัน เมื่อจิตคลี่คลายจากความโกรธแล้วก็จะมองเห็นทางออกเอง เราทุกคนนั้นล้วนมีกรรมเป็นของตน เมื่อได้ทำเหตุใดไว้ย่อมได้รับผลของกรรมนั้นๆ ในความเป็นจริงแล้ว จึงไม่มีใครที่เบียดเบียนใครเลย มีแต่ตัวเรานั่นเองที่เบียดเบียนตัวของเราเอง ส่วนคนอื่นๆ นั้นเขาก็เบียดเบียนตัวของเขาเองเช่นกันดังนั้นเราทั้งหลายก็อย่าไปมัวเสียเวลาปรุงแต่งใจให้มันทุกข์มันร้อนอยู่เลย แค่ต่างคนต่างทำหน้าที่ของตัวเองให้ดีที่สุดเท่านั้นก็พอ ตัวเราเองก็ต้องทำหน้าที่ของเราให้ดีที่สุด โดยการเฝ้าสำรวมระวังรักษาใจไว้ให้ดี อย่าไปเพ่งโทษคนอื่นอยู่เลย อะไรที่เป็นการเบียดเบียนผู้อื่นไม่ว่าจะเป็นทางกาย ทางวาจาหรือทางใจต้องรู้ให้ทันแล้วละวางมันเสีย

ส่วนผู้ที่เป็นพ่อแม่ของเรานั้น ให้หมั่นคอยดูแลและเอาอกเอาใจท่านให้มากๆ ถ้ารู้ว่ามีอะไรอร่อยๆ ที่ท่านชื่นชอบก็ซื้อไปฝากบ้าง ท่านอยากได้อะไรก็พยายามหาให้ท่านเท่าที่พอจะทำได้ต่างคนก็ต่างมีหน้า

ที่ของตนพ่อแม่นั้นท่านก็มีหน้าที่ของท่านส่วนผู้เป็นลูกก็มีหน้าที่ของลูกแต่ที่มันยุ่งเหยิงวุ่นวายกันอยู่ทุกวันนี้เนื่องมาจากผู้คนได้หลงลืมฐานะและหน้าที่ของตน เพราะต่างคนต่างก็มีกรรมปิดบังไว้จึงต้องเป็นไปตามอำนาจของกรรม แต่ละคนนั้นก็มีกรรมที่แตกต่างกันไป บางคนจึงต้องทนให้ผู้อื่นด่าว่าบางคนต้องทนกับการถูกทรยศหักหลังหรือการถูกทอดทิ้ง สิ่งทั้งหลายเหล่านี้ล้วนแต่เป็นไปตามวิบากกรรมที่ได้เคยกระทำไว้แล้วทั้งสิ้น เพราะขึ้นชื่อว่ากรรมนั้นย่อมมีความซื่อตรงเสมอ เราทั้งหลายอย่าได้ไปยินดียินร้ายกับวิบากที่หมุนเวียนกันเข้ามากระทบให้มากนักเลย อะไรๆ มันก็ไม่เที่ยงทั้งนั้นเดี๋ยวก็สุขเดี๋ยวก็ทุกข์วนๆ เวียนๆ อยู่อย่างนี้ ถ้าวิบากกรรมที่ไม่ดีกำลังให้ผลอยู่ก็ให้อดทนต่อไปอย่างไม่ย่อท้อคล้ายๆ กับการเล่นเก้าอี้ดนตรี ถ้าเมื่อไหร่ที่วิบากกรรมไม่ดีหมดผล วิบากกรรมดีๆ ก็จะเข้ามาแทนที่เองสิ่งที่สำคัญคือต้องรู้จักแยกแยะหน้าที่ของตนเองกับกรรมที่ต้องรับอยู่ในขณะนี้ให้ดีอย่านำไปผสมกันหน้าที่ของลูกมีอยู่ก็ต้องทำมันไปให้ดีที่สุด ส่วนกรรมที่ต้องรับ ช้าเร็วอย่างไรก็ต้องรับอยู่ดี เพราะมันเลี่ยงไม่ได้ถ้าสามารถแยกแยะสองส่วนนี้ให้ออกจากกันได้ ก็จะ

ทำให้มีความสบายใจมากยิ่งขึ้นเพราะเราไม่ได้ผูกใจไว้ด้วยความยินดียินร้าย แต่ผูกมันไว้ด้วยเพราะหน้าที่ที่ลูกทุกๆ คนบนโลกใบนี้ควรต้องทำ ไม่ใช่ว่ามีเราเพียงคนเดียวเท่านั้นที่ต้องทำหน้าที่อย่างนี้ ใครๆ เขาก็ต้องดูแลพ่อแม่ด้วยกันทั้งนั้นไม่ว่าจะเป็นเศรษฐีหรือยาจก และถ้าเรารู้จักเปรียบเทียบอย่างชาญฉลาดก็จะพบว่า ยังมีคนอีกเป็นจำนวนมากที่เขาลำบากกว่าเราตั้งเยอะแยะ แต่แล้วทำไมเขาจึงยังสามารถทำหน้าที่ของเขาได้อีก

หวานเป็นลม ขมเป็นยา ท่านว่าไว้
จำใส่ใจ พ่อแม่ด่า ว่าสั่งสอน
อย่างใส่ใจ กับคำด่า อย่าตัดรอน
คิดเสียก่อน ท่านแน่แท้ เป็นแม่เรา

เราทั้งหลายนั้นเกิดมาได้ก็ด้วยอาศัยพ่อแม่ ถ้าไม่มีพ่อแม่แล้วก็คงไม่มีตัวเราในวันนี้ไม่มีตา ไม่มีหู ไม่มีสมอง ไม่มีจิตที่จะไปคิดรำคาญใจในคำพร่ำบ่นของท่านบางคนเบื่อพ่อแม่มากจนกระทั่งคิดที่จะหนีพ่อแม่ไปไหนก็ได้ให้ไกลแสนไกลแล้วจะได้ไม่ต้องมารับรู้อะไรหรือรับผิดชอบอะไรเกี่ยวกับท่านอีกนั้นเป็นเรื่อง

ที่ทำได้ง่ายมากสำหรับคนอกตัญญูก็แล้วแต่ว่าเราจะเลือกเดินในทางไหนถ้าเลือกทางเดินที่เป็นคนกตัญญู ก็จะสามารถมองตนเองในกระจกได้อย่างภาคภูมิใจ ไปไหนมาไหนก็ไม่ต้องอับอายใคร หรือจะเลือกเป็นคนอกตัญญู ถึงแม้ว่าจะมีเงินเต็มกระเป๋าก็ตามที แต่เมื่อมองตนเองในกระจกก็จะมีความละอายใจ หรือไม่ก็อับอายเทวดาฟ้าดินที่ตนเองเป็นลูกอกตัญญูเพราะพ่อแม่ท่านอุตส่าห์ให้ชีวิตและดูแลลูกตั้งแต่อยู่ในครรภ์ ให้เนื้อเยื่อ ให้น้ำเลือด ให้ร่างกาย และพอคลอดออกมาแล้วก็ต้องคอยเฝ้าดูแลให้ความรักให้ความเอาใจใส่กว่าจะเติบโตขึ้นมาได้นั้น พ่อแม่ต้องเสียหยาดเหงื่อ เสียแรงกาย เสียเวลาชีวิต ต้องทำงานหาเงินหาทองมาซื้อข้าวปลาอาหารเพื่อเลี้ยงดูลูก จนลูกเติบโตปีกกล้าขาแข็งทะนงตัวทะนงตนว่า ตัวข้านี้สามารถทำงานหาเงินเลี้ยงตัวเองได้แล้ว หลงลืมไปว่าร่างกายนี้ ตั้งแต่เส้นผม แขนขา กล้ามเนื้อทุกสัดส่วน และทุกๆอวัยวะน้อยใหญ่ในร่างกายนี้ ก็ล้วนแล้วแต่พ่อแม่เป็นผู้ให้มาทั้งสิ้น แต่พอลูกเติบโตขึ้นมาแล้ว ก็จะนำสิ่งที่ตนเองมีและได้มาจากพ่อและแม่นั้น มาใช้ในการทอดทิ้งท่านเป็นการสมควรหรือไม่ให้พิจารณาดู

ตามกระแส พ่อแม่ด่า ถือว่าเทศน์
ไม่ถือเหตุ หาเรื่องแทน แก้แค้นกลับ
พฤติกรรม พ่อแม่พร้อม ลูกยอมรับ
พร้อมจะปรับ การรับฟัง ไม่ฝังใจ

การที่เราเกิดมาบนโลกใบนี้ได้นั้น ก็ด้วยอาศัยพ่อและแม่เป็นแดนเกิด ต้องอาศัยขนมนมเนยที่ท่านป้อนให้ ที่ท่านอุตส่าห์ลงทุนลงแรงแสวงหามาให้ ชีวิตนี้รอดตายมาได้ก็ด้วยอาศัยท่านเลี้ยงดูในเบื้องต้น ถ้าขาดผู้เป็นพ่อแม่คอยชุบเลี้ยงหรือคอยดูแลรักษาแล้วลูกๆก็จะหมดสิทธิ์ได้เติบโต ถ้าพ่อแม่ไม่รักลูกหรือไม่สงสารลูกเราก็คงจะไม่ได้มาเกิด เพราะว่าการทำแท้งและการคุมกำเนิดในสมัยนี้มีรูปแบบและวิธีการที่เข้าถึงได้ง่ายมากๆ ดังนั้นแค่การที่ท่านได้ให้โอกาสแห่งชีวิตแก่ลูก ก็เป็นบุญคุณอย่างยิ่งแล้ว สิ่งที่ควรใส่ใจและให้ความสำคัญคือ ในปัจจุบันนี้เราจะทดแทนบุญคุณของท่านได้อย่างไรบ้าง ถ้าท่านเป็นคนเจ้าอารมณ์ หงุดหงิดโมโหง่าย เราผู้เป็นลูกก็ควรต้องมานั่งคิดทบทวนและพิจารณากันดูว่า เหตุอันใดที่ทำให้พ่อแม่ท่านจึงเป็นเช่นนั้นเช่นนี้ ท่านอาจมีปัญหาหรือมีความทุกข์ใจใน

เรื่องใดอยู่หรือเปล่า จึงทำให้ท่านเครียดหรือเกิดความกดดันจนต้องมาแสดงออกด้วยการกระทำภายนอก ผู้เป็นลูกจึงควรให้ความเมตตาเห็นอกเห็นใจท่านให้มากๆ เพราะเราทุกคนต่างก็อยู่ภายใต้กฎแห่งกรรม ดังนั้นกรรมนั้นเองที่เป็นตัวชักนำให้เราต้องมาพบเจอกับเหตุการณ์ต่างๆ ซึ่งหลายคนอาจจะมองว่าไม่มีความยุติธรรมอยู่เลยแต่ในอดีตชาตินั้นไม่แน่ว่าตัวเราเองอาจจะเคยทำเหตุที่ไม่ดีเอาไว้กับผู้อื่นมาก่อนก็เป็นได้ จึงควรทำใจให้ยอมรับความเป็นไปในปัจจุบันและแก้กรรมด้วยการสั่งสมแต่เหตุปัจจัยที่ดี สร้างบุญสร้างกุศลเอาไว้ให้มากที่สุด

ประตูบุญ ลูกทูนเทิด เปิดให้แม่
ไขกุญแจ กระแสทาน การกุศล
คุณธรรม นำชีวิต สถิตดล
เพื่อเป็นผล เป็นต้นทุน ใช้คุณแทน

แต่ก็เป็นเรื่องธรรมดาของผู้มีกิเลส ย่อมอดทนไม่ได้ในบางครั้งหรือบางเรื่องต้องพยายามใคร่ครวญพิจารณาให้เข้าใจอย่างถ่องแท้ว่า ในที่สุดแล้วชีวิตของ

แต่ละคนนั้นเป็นเรื่องของใครของมันเพราะต่างคนก็ต่างมาและต่างคนก็ต่างไปตามกรรม กรรมของใครก็เป็นเรื่องของตนนั้นที่จะต้องรับผลแต่เมื่อต้องมาอยู่ร่วมกันในระยะเวลาหนึ่งก็ควรต้องทำหน้าที่ของตนเองให้ดีที่สุดเท่าที่จะทำได้ และยังสามารถทำหน้าที่อื่นๆ ให้สมควรกับวัยของตนได้อีกด้วย ส่วนความไม่ดีของคนอื่นๆ นั้น ก็เป็นความไม่ดีของคนอื่นๆ เขาจะต้องเป็นผู้ได้รับผลกรรมของเขาเอง ที่สำคัญคือตัวของเราเองนั้นจะต้องเป็นผู้รักษาคุณงามความดีไว้อย่างถึงที่สุดในทุกๆ ขณะ เพราะว่าการได้เกิดเป็นมนุษย์นั้นแสนยาก ชีวิตนั้นจึงมีค่ามากแต่มีเวลาน้อยนัก อย่าไปเสียเวลาชีวิตแม้แต่เพียงน้อยนิดด้วยการไปโกรธผู้อื่นเลยความดีที่ยิ่งใหญ่กับความผิดเล็กๆ น้อยๆ นั้น ต้องรู้ให้ได้ว่าอะไรควร อะไรไม่ควร เช่น ลูกๆ ทำผิดพูดผิดทำให้พ่อแม่ต้องเจ็บปวดเสียใจไม่รู้กี่ครั้งต่อกี่ครั้งแล้ว แต่ทำไมท่านถึงยอมให้อภัยลูกๆ ได้เสมอแล้วถ้าพ่อแม่จะเป็นฝ่ายผิดบ้างครั้งสองครั้ง ผู้เป็นลูกก็ควรจะต้องให้อภัยท่านได้เช่นกัน ลองถามตัวเองว่ารางวัลที่พ่อแม่ควรจะได้รับจากลูกที่ท่านเฝ้ารัก จากลูกที่ท่านเฝ้าห่วงหวงที่สุดในชีวิตนั้น ควรเป็นแบบใด บุคคลผู้ฉลาดมองเห็นความดี

ส่วนใหญ่แล้วควรต้องเคารพบูชา ส่วนความไม่ดีเล็กๆ น้อยๆ นั้น ทิ้งมันไปเสียเถิดอย่าไปใส่ใจเลย

แม่ถูกว่า ด่าประณาม คนหยามข่ม
ถูกสังคม ตราหน้าหนัก สักแค่ไหน
แม้เป็นจริง ทุกสิ่งอย่าง ช่างปะไร
มิใส่ใจ ลูกนับถือ แม่คือพรหม

ที่สำคัญไม่ว่ายังไงก็ตาม พ่อแม่ก็ยังเป็นพ่อแม่ผู้มีบุญคุณใหญ่หลวงต่อลูกเสมอผู้ที่เป็นลูกจึงไม่อยู่ในฐานะที่จะติเตียนพ่อแม่ได้เลยพึงตระหนักให้ดีว่าแต่ก่อนตอนที่ลูกยังเล็กอยู่นั้น ไม่สามารถที่จะช่วยเหลือตัวเองได้ ลูกจึงเป็นภาระของพ่อแม่เพราะตั้งแต่มีลูกพ่อแม่ก็จะมีแต่รายจ่ายที่เพิ่มขึ้นทั้งนั้น ตั้งแต่วันแรกที่ลูกเกิดมาพ่อแม่ท่านก็จะต้องพบพานกับรายจ่ายแล้ว ไม่ว่าจะเป็นค่าทำคลอด ค่ายา ค่าอุปกรณ์ต่างๆ สำหรับเด็กอ่อนเป็นต้น แต่ที่ท่านต้องจ่ายให้ก็เพราะด้วยความรักและความปรารถนาดีต่อลูก แล้วกว่าที่จะเลี้ยงเราจนเติบโตมาถึงทุกวันนี้ ท่านต้องเสียค่าใช้จ่ายไปแล้วขนาดไหน ถ้าคิดเป็นจำนวนเงินก็คงมากมายมหาศาลทีเดียวแล้ว

เงินแต่ละบาทนั้นก็ล้วนแล้วแต่มาจากหยาดเหงื่อแรงงานของท่านทั้งนั้น ท่านทำเพื่อลูกได้ทุกอย่าง แล้วทำไมลูกจะให้อภัยท่านบ้างไม่ได้ บางทีท่านก็อาจจะมีเรื่องที่ทำให้เศร้าหมองภายในอยู่บ้าง มีเรื่องราวต่างๆ มีความรู้สึกที่ต้องแบกรับเรื่องราวในอดีตไว้อย่างมากมาย ดังนั้น ไม่ว่าท่านจะมีนิสัยเช่นไร หรือจะมีคำพูดอย่างไร ก็ให้พยายามทำความเข้าใจท่านบ้าง ถ้าเห็นว่าท่านมีจิตใจที่อึดอัดคับแคบหรือมีวาจาที่ไม่สุจริต นั่นก็เพราะท่านมีเรื่องทุกข์ร้อนภายในจึงได้แสดงออกมาแล้วลูกจะทอดทิ้งท่านไปเพราะความรำคาญใจหรือนิ่งเฉยดูท่านร้อนรนอยู่ได้อย่างไร โดยที่ตนเองไม่ได้พยายามที่จะช่วยเหลืออะไรท่านเลยดังนั้นในขณะที่ท่านกำลังเป็นทุกข์อยู่นี้ขอให้ลูกๆทั้งหลาย อย่าได้เบื่อหน่ายหรือหนีหายจากท่านไปไกลเพราะความเห็นแก่ตัวเลย

ให้ใช้ความรักตอบโต้กับความเกลียด
จงให้อภัยผู้อื่นเพื่อต่อสู้กับความโกรธ
ใช้ความดีตอบโต้กับความเลว
ใช้ความสงบเย็นต่อสู้กับความเร่าร้อน
ใช้ปัญญาและความอดทนต่อสู้กับการถูกยั่วยุ

จงสูดลมหายใจ แห่งความสงบและอ่อนโยน
เพื่อให้อภัยต่อพ่อแม่ผู้ให้กำเนิดทุกๆ กรณี

พ่อแม่ว่า ดุด่าบ้าง ช่างแม่พ่อ
อย่างเพิ่งท้อ แท้น้อยใจ หนีจากบ้าน
ที่ดุด่า เพราะว่ารัก นี่หลักการ
ลูกของท่าน ท่านอยากเห็น เป็นคนดี

ลองถามใจตัวเองดูบ้างว่า ที่คนอื่นๆ เขารักเรา หรือชอบเรานั้น เขาชอบเราจริงหรือไม่ แล้วเขาจะชอบหรือจะรักเราได้นานขนาดไหน หนุ่มสาวรักชอบกันก็เนื่องมาจากถูกตาต้องใจซึ่งกันและกัน แต่ถ้าเกิดอุบัติเหตุหรือมีเหตุการณ์ที่ทำให้รูปร่างหน้าตาเปลี่ยนแปลงไปเช่น ขาขาดแขนขาด หรือพิกลพิการไม่สวยงามเหมือนเดิมแล้ว หนุ่มคนนั้นหรือสาวคนนั้นจะยังคงรักเราอยู่ได้หรือไม่แต่สำหรับผู้เป็นพ่อแม่แล้วความรักนั้นไม่เคยมีเงื่อนไขใดๆ เลย แม้ว่าลูกจะเป็นอย่างไร ไม่ว่าลูกจะงามหรือไม่งามก็ตามที หรือว่าจะขี้ริ้วขี้เหล่สักเพียงไหน ไม่ว่าจะตาบอดหูหนวกหรือจะเป็นบ้าใบ้ก็ตาม พ่อแม่นั้นก็จะยังคงรักลูกอยู่เสมอ แล้วลูกๆ ทั้ง

หลาย เธอนั้นรักพ่อรักแม่ ให้สมกับที่พ่อแม่รักเธอบ้างหรือยัง

มีลูกๆ หลายคนที่มักหลงลืมตัวทะนงตน เพราะความที่ได้ร่ำเรียนมาสูง มีการงานที่สุขสบายรายได้มาก จึงขาดความเคารพยำเกรงในตัวพ่อแม่ที่มีความรู้น้อย แถมด้อยเงินทอง แล้วความรู้ทางโลกที่ลูกๆ ทั้งหลายได้ร่ำเรียนมานั้นจะช่วยให้รอดพ้นจากทุกข์ได้หรือไม่ ชีวิตนี้เป็นของน้อย เป็นสิ่งไม่แน่นอนและมีความเปราะบางยิ่งนัก มีสักกี่คนที่รู้ล่วงหน้าว่าความตายจะมาถึงตอนไหนและเมื่อเวลาแห่งการพลัดพรากมาเยือน ใครเล่าจะต้านทานมันได้ถ้าต้องจากกันไปโดยที่ลูกยังไม่ได้ตอบแทนท่านให้ดีที่สุดลูกอาจจะต้องเสียใจไปตลอดชีวิตดังนั้นผู้ใดที่ยังมีพ่อแม่ให้ได้ดูแลรับใช้อยู่นั้นถือว่าโชคดีมาก เพราะท่านเป็นเนื้อนาบุญอันประเสริฐขอให้ลูกๆ ทุกคนจงรีบกอบโกยบุญจากท่าน ด้วยการปฏิบัติบูชาท่านให้ดีที่สุด รีบตอบแทนท่านให้เต็มที่เต็มกำลังเท่าที่ลูกจะทำได้

ธรรมบท

คนใด มารดาบิดาแก่เฒ่า
ล้วงพ้นวัยหนุ่มวัยสาวไปแล้ว
ตนเองสามารถก็ไม่เลี้ยงดู
นั้นคือปากทางแห่งความเสื่อม

น้อยใจพ่อแม่

การใจน้อย หรือน้อยใจ ภัยความคิด
จะถูกผิด อย่าตั้งแง่ แค่สงสัย
รักน้องมาก รักพี่น้อย ปล่อยมันไป
คิดเสียใหม่ พ่อแม่เรา รักเท่ากัน

เมื่อต้องเกิดมาพบเจอกัน ไม่ว่าจะเป็นพ่อแม่ลูกหรือเป็นพี่น้องกันนั้น ย่อมเป็นผลสืบเนื่องมาจากกรรมที่เคยกระทำร่วมกันมาแต่อดีต แต่ละคนจึงควรทำหน้าที่ของตนให้ดีที่สุดเท่าที่จะทำได้ การกระทำอันใดที่ดีหรือที่น่าพอใจนั้นก็ให้มีมุทิตาต่อกันส่วนกรรมอันใดที่ไม่ดีหรือไม่น่าพอใจนั้นก็ต้องรู้จักใช้อุเบกขาเข้าช่วยผู้ที่เป็นพ่อแม่หลายๆ ท่านนั้นก็เป็นเพียงแค่ปุถุชนคนธรรมดา ย่อมมีโอกาสที่จะกระทำในสิ่งที่ไม่ถูกต้องหรืออาจผิดพลาดไปได้บ้าง หนักนิดเบาหน่อยก็ต้องไม่ไปถือโทษโกรธเคืองท่าน หากลูกๆ มีความคิดว่าท่านไม่ดีเพราะทำอะไรไม่ได้ดังใจที่ลูกต้องการ เวลาที่ท่าน

พลาดพลั้งไปบ้างก็มักจะแสดงปฏิกิริยาอย่างรุนแรงต่อท่านจะเป็นบาปกรรมอันหนักของผู้เป็นลูกได้ ดังนั้น เพื่อเป็นการป้องกันเหตุการณ์ดังกล่าว ก็ขอให้ผู้เป็นลูกทุกๆท่านจงพยายามหาเวลาสงบจิตสงบใจ เพื่อที่จะได้ระลึกนึกถึงบุญคุณของผู้เป็นพ่อแม่ที่ท่านเคยกระทำไว้แก่ตน โดยเริ่มตั้งแต่ความอดทนของผู้เป็นแม่ที่อุตส่าห์อุ้มท้องลูกอยู่เป็นระยะเวลานานถึง ๙ เดือน เป็นความเหนื่อยหนักที่ไม่มีเวลาให้พักหรือให้วางได้เลยตลอดระยะเวลานั้น ถ้าอยากจะเข้าใจความรู้สึกของผู้เป็นแม่ว่าการอุ้มท้องนั้นมันจะยากง่ายขนาดไหน ก็ให้ลองหาของหนักสักสามกิโลมาแขวนไว้ที่หน้าท้องตนเองดู โดยแขวนให้ต่อเนื่องนานที่สุดเท่าที่จะทำได้ ไม่ว่าจะเป็นยามตื่นหรือยามนอน ให้ลูกลองอดทนที่จะปวดหลังปวดเอวดูบ้างว่าเป็นอย่างไร เพื่อจะได้เข้าใจผู้เป็นแม่ว่าท่านจะต้องอดทนเพราะลูกมากมายขนาดไหน และในขณะที่ลูกยังอยู่ในครรภ์นั้น ยังทำให้ผู้เป็นแม่มีรูปร่างลักษณะที่ไม่น่าดูอีกด้วย แต่แม่เองก็หาได้มีความรู้สึกเช่นนั้นไม่ เพราะเป็นไปด้วยอำนาจของความรักความเมตตากรุณาในลูกของตน แม้ว่าท่านจะยังไม่ทันได้เห็นหน้าลูกด้วยซ้ำไป

เราทุกคนล้วนแล้วแต่มีการสั่งสมกรรมที่แตกต่างกันไปมากบ้างน้อยบ้างต่างคนก็ต่างมีกรรมเป็นของตนเองที่จะคอยส่งผลให้มีสุขมีทุกข์ที่ต่างกันไป การที่ต้องมาเกิดเป็นพ่อแม่ญาติพี่น้องหรือเป็นสามีภรรยากันนั้นก็เพราะมีกรรมที่เคยสัมพันธ์กันมา ทุกคนต่างก็มีกรรมเป็นของของตน ดังนั้นเราจึงไม่ควรไปโทษผู้อื่นเลยเมื่อต้องประสบทุกข์ เพราะตัวเราเองเป็นผู้ได้เคยกระทำไว้ทั้งนั้น ทุกเรื่องทุกอย่างจึงสมควรแล้วแก่กรรมที่เคยสร้างสมมา ไม่ใช่ว่าจะให้ก้มหน้าก้มตารับกรรมอย่างไร้สติ แค่เพียงอยากให้ยอมรับในเบื้องต้นว่าเคยทำมาซึ่งจะช่วยให้ทำใจในเรื่องต่างๆ ได้ง่ายขึ้น พฤติกรรมที่เรามักคิดไปว่าคนนั้นคนนี้กระทำแก่เราอย่างไม่ยุติธรรมหรือไม่ถูกต้องนั่น ก็คือภาพสะท้อนของความเป็นเราที่เคยได้กระทำกับเขาไว้ในอดีตเรื่องราวต่างๆ ภายในครอบครัวก็เช่นเดียวกันพ่อแม่นั้นสู้อดทนเลี้ยงดูทะนุถนอมลูกมาตั้งแต่อยู่ในท้องจนเติบใหญ่ ต้องเสียสละทุ่มเทแรงกายแรงใจอย่างมากตอนนี้อาจจะถึงเวลาของผู้เป็นลูกบ้างแล้ว ที่จะต้องเป็นผู้อดทนในการดูแลพ่อแม่

วิบากกรรม ธรรมชาติ จัดระบบ
บวกหรือลบ ภพและภูมิ กลุ่มพื้นฐาน
มดปลวกปลา สารพัด กรรมจัดการ
ทุกวิญญาณ ต้องการเน้น เผ่นจากกรรม

ความเป็นไปในชีวิตต่างๆ ที่พวกเราได้เห็นบ้าง ได้ยินบ้าง มีทั้งดีและไม่ดีนั้น เป็นผลมาจากกุศลและอกุศลในอดีตที่เคยได้กระทำไว้เมื่อแต่ละคนก็สั่งสมอุปนิสัยมาต่างกัน เป็นธรรมดาว่าความคิดเห็นก็ย่อมแตกต่างกันไปด้วย คนที่เกิดความรู้สึกน้อยใจพ่อแม่อยู่บ่อยๆ นั้น มักจะเกิดจากอุปนิสัยที่ชอบเปรียบเทียบตนเองกับคนอื่นๆ โดยเฉพาะกับพี่ๆ น้องๆ ของตัวเอง และมักคิดไปว่าพ่อแม่ของตนเองนั้นลำเอียง รักน้องมากกว่าบ้างหรือรักพี่มากกว่าตนเองบ้าง หรือบางคนนั้นก็อาจนึกคิดเปรียบเทียบไปอีกว่าครอบครัวของคนอื่นนั้น มีความสุขหรือมีความอบอุ่นมากกว่าครอบครัวของตนเอง เมื่อคิดดังนั้นจึงเกิดความคิดอิจฉาริษยาขึ้น เพราะความที่คาดหวังไว้ว่าตนเองนั้นจะต้องได้รับอะไรๆ จากพ่อแม่มากกว่าหรือไม่น้อยไปกว่าคนอื่นด้วยความที่อยากได้ความรัก อยากได้ความเอาใจใส่อยากให้ผู้อื่น

คอยประคบประหงมเอาอกเอาใจตน อยากให้พ่อแม่ทำอย่างนั้นอย่างนี้ให้คนแบบนี้ส่วนใหญ่แล้วก็มีแต่ความอยากที่จะเป็นเพียงฝ่ายรับไม่เคยคิดที่จะเป็นฝ่ายให้เลย เมื่อเขาพยายามมองหาเหตุแห่งความไม่ยุติธรรมนั้นๆ ไม่ได้ เนื่องจากว่าเขาไม่เคยได้พิจารณาที่ตัวตนของเขาเองเลย จึงคิดไปเพ่งโทษในตัวของผู้อื่นบ้าง ไปเพ่งโทษในตัวพ่อแม่ของตนเองบ้างคิดไปว่าท่านไม่ได้รักบ้าง คิดว่าท่านลำเอียงบ้าง คิดไปว่าท่านรักคนนั้นคนนี้มากกว่าบ้าง พอได้ยินคำว่า "คงไม่มีพ่อแม่คนไหนไม่รักลูกตัวเองหรอก" ก็จะเกิดนึกโต้แย้งภายในขึ้นมาทันทีว่า "ไม่จริงหรอก ลองเกิดมาเป็นกูบ้างซิ แล้วจะรู้"

บุญบาปกรรม สื่อนำพา มาร่วมชาติ
เกิดเป็นญาติ ทั้งหญิงชาย สายโลหิต
พ่อแม่ลูก ผู้สัมพันธ์ กันใกล้ชิด
สหจิต หน้าที่รู้ ดูแลกัน

บางเรื่องบางราวในวิถีแห่งกรรมนั้น ก็ยากที่จะอธิบายด้วยเหตุด้วยผล เพราะมีความสลับซับซ้อนสูงมาก ในเบื้องต้นต้องพยายามทำความเข้าใจให้ได้ว่าคนเรา

แต่ละคนนั้นมีกรรมที่สั่งสมมาแตกต่างกัน จึงเป็นเรื่องธรรมดามากที่พ่อแม่บางคนหรือบางครอบครัวนั้นอาจจะรักลูกไม่เท่ากันจริงๆ เมื่อลูกเกิดการทะเลาะเบาะแว้งกันขึ้น คนที่ถูกตัดสินว่าเป็นฝ่ายผิดก็มักจะเกิดความน้อยอกน้อยใจว่าพ่อแม่นั้นเข้าข้างน้องมากกว่าหรือเข้าข้างพี่มากกว่าตนแล้วถ้าผู้เป็นลูกเข้าไปผูกโกรธท่าน ก็จะเป็นการไปต่อเวรต่อกรรมกันอีก แต่ถ้าอโหสิกรรมให้ท่านได้ วันใดวันหนึ่งก็ต้องหมดเวรหมดกรรมต่อกันโดยให้ถือว่าพ่อแม่นั้นเป็นบุคคลพิเศษจริงๆ เพราะท่านเป็นผู้ให้ชีวิตแก่พวกเรามาถึงแม้ว่าจะมีบางเรื่องที่ท่านอาจจะกระทำไม่ดีไว้บ้าง แต่อย่างน้อยท่านก็ทำให้เราได้มีโอกาสเกิดมาเป็นมนุษย์ซึ่งเป็นภพภูมิที่จะสามารถสร้างสมกุศลกรรมต่างๆ ได้มากกว่าภพภูมิอื่นๆ ส่วนการที่ผู้เป็นพ่อแม่อาจจะรักลูกไม่เท่ากันนั้นก็เป็นไปได้ เนื่องจากกรรมย่อมจำแนกสัตว์ให้แตกต่างกัน และคนแต่ละคนนั้นก็ยังชอบที่จะยกเอาตนเองให้เป็นศูนย์กลางของจักรวาลอีกด้วย ดังนั้นพอมีอะไรที่มันอยู่นอกเหนือความคาดหวังของตน หรือมันไม่เป็นไปตามที่ตนเองคาดหวังไว้ ว่ามันควรต้องเป็นอย่างนั้นอย่างนี้ก็มักจะโวยวายว่าสิ่งนั้นสิ่งนี้ไม่ยุติธรรมแก่ตน จริงอยู่ที่

ลูกทุกๆ คนนั้น อย่างน้อยที่สุดก็ต้องอยากให้พ่อแม่ปฏิบัติต่อตนเองอย่างเท่าเทียมกับลูกคนอื่นๆ แต่ผู้เป็นลูกเองได้ลองพิจารณาใคร่ครวญถึงต้นเหตุที่ทำให้พ่อแม่ท่านปฏิบัติต่อตนเองแตกต่างไปจากลูกๆ คนอื่นบ้างหรือยังเพราะลูกแต่ละคนนั้นก็มีความแตกต่างกันไปในรายละเอียด ไม่ว่าจะด้วยวัย ด้วยเพศ หรือด้วยอุปนิสัยส่วนตัวเป็นต้น

ใครที่ยังมีความรู้สึกน้อยอกน้อยใจพ่อแม่ ก็ให้ลองพิจารณาถึงอีกหลายๆ ครอบครัวที่มีพ่อแม่ยากจนต้องอดมื้อกินมื้อหรือคิดถึงบางครอบครัวที่มีพ่อแม่พิกลพิการช่วยเหลือตนเองไม่ได้บ้างซิ พ่อแม่ของคนเหล่านั้นอาจจะดูแลลูกไม่ได้ หรือช่วยเหลืออะไรลูกไม่ได้เสียด้วยซ้ำไป แต่ทำไมลูกๆ เหล่านั้นกลับยินดีที่จะช่วยเหลือเลี้ยงดูพ่อแม่ด้วยความเต็มใจและมีความสุขใจในการกระทำของตนเมื่อพวกเราได้มีชีวิตเพราะท่านได้ให้มาแล้วก็ไม่ควรไปคาดหวังอะไรจากท่านอีก เราควรฝึกตนให้เป็นผู้มีความสุขจากการให้โดยไม่คาดหวังสิ่งตอบแทนใดๆ เพราะมีความสุขมากกว่าการรอที่จะเป็นผู้รับ ดังนั้นเราจึงไม่ควรไปคาดหวังอะไรจากใครโดย

เด็ดขาดเพราะมันจะนำมาซึ่งความทุกข์เนื่องจากว่ามันอยู่นอกเหนือการควบคุมของเราเองผู้เป็นพ่อแม่นั้นท่านเป็นผู้ให้กำเนิดเรามาแล้วส่วนท่านจะรักมากหรือรักน้อยนั้น ก็ไม่ได้อยู่ในการควบคุมของเราด้วยผู้เป็นลูกควรทำหน้าที่ของตนเองให้เต็มที่หรือให้สมบูรณ์ที่สุดเท่านั้นก็พอแล้ว

โลกมนุษย์ ที่สุดแดน พื้นแผ่นภพ
ตามระบบ เขตแห่งบุญ สมดุลผล
ชั่วดีทำ กรรมเวรนั้น บันดาลดล
หนีไม่พ้น เวรที่ทำ กรรมที่เคย

ผู้ที่เป็นคนกตัญญูนั้นจะรู้คุณแม้แค่สิ่งเล็กๆ น้อยๆ ที่คนอื่นได้กระทำแล้วแก่ตน ดังนั้นคนที่มีความกตัญญูจึงไม่น้อยใจอะไรใครทั้งสิ้นส่วนผู้ที่เป็นพ่อแม่ก็ไม่ได้หมายความว่าท่านจะต้องเลี้ยงดูหรือเอาอกเอาใจผู้เป็นลูกตลอดชีวิต ลูกที่มีความกตัญญูจะมีความคิดอยู่เสมอว่าตนเองจะทำอะไรให้กับพ่อแม่ได้บ้างโดยไม่ไปสนใจว่าพ่อแม่จะต้องพอใจหรือต้องรักตนเองมากขึ้น เขาจะทำดีกับพ่อแม่โดยไม่มีข้อแม้และไม่หวังผลตอบแทนใดๆ

ทั้งสิ้น เพราะการได้ทำความดีนั้นมีคุณค่าด้วยตัวของมันเองอยู่แล้ว อย่างน้อยที่สุดในเบื้องต้นนั้นก็จะช่วยให้สามารถลดตัวตนของเราลงไปได้ แล้วความสุขสงบจากภายในมันก็จะเกิดขึ้นเองโดยแทบไม่รู้ตัว แต่ถ้าเรามัวปล่อยตัวเองให้เคยชินกับภาวะของการเป็นผู้รับ มีแต่จะไปเพิ่มความหิวโหยการคาดหวังจากผู้อื่นและเมื่อเวลาที่ไม่ได้ในสิ่งที่ตนเองคิดว่าสมควรได้ ก็จะเกิดความน้อยอกน้อยใจตามมาอย่างหลีกเลี่ยงไม่ได้ถือได้ว่าเป็นการเอาความรู้สึกของตนไปแขวนไว้กับผู้อื่น ในความรู้สึกลึกๆ แล้วเขาจะคิดว่าตนเองนั้นไร้ค่าและขาดความมั่นคงทางอารมณ์ แต่ถ้าเขารู้จักเปลี่ยนสถานะจากการเป็นผู้รับไปเป็นผู้ให้แล้วเขาจะสามารถเปลี่ยนจากคนที่รู้สึกไม่มีกำลังใจในชีวิต กลายมาเป็นคนที่รู้จักคุณค่าของการมีชีวิตดังนั้นเราจึงไม่ควรไปคาดหวังอะไรกับคนอื่นหรือกับพ่อแม่ให้มากนักเลย แค่พ่อแม่ท่านทำให้เราได้เกิดมา แถมยังต้องเลี้ยงดูให้ข้าวให้น้ำจนกระทั่งเติบโตมาถึงขนาดนี้ ก็ถือว่าท่านมีบุญคุณมากมายพอแล้ว

ในโลกนี้มีคนอยู่จำนวนมาก ที่เกิดมาแล้วต้องถูกทอดทิ้งให้เป็นกำพร้า แสดงว่าคนที่อาภัพกว่าเรานั้น

ยังมีอยู่อีกมากมาย ถ้าเรามัวแต่เสียเวลาไปคิดฝังใจว่าพ่อแม่เป็นผู้ลำเอียง ไม่มีความยุติธรรมหรือไม่รักเราแล้ว ความคิดเช่นนี้ก็จะนำมาซึ่งปัญหาอีกมากมายเช่น ทำให้กลายเป็นคนดื้อรั้น ชอบทำตัวประชดประชันพ่อแม่ ไม่มีความรักความเมตตาให้พี่ให้น้องเนื่องจากความอิจฉาริษยาเข้าครอบงำบางคนถึงกับต้องลงทุนลงแรงทำร้ายตัวเองเพื่อเรียกร้องความสนใจก็มี สิ่งเหล่านี้มีแต่จะนำมาซึ่งความแตกแยกภายในครอบครัวเวลามีเรื่องอะไรเล็กๆ น้อยๆ ก็มักจะเก็บเอามาคิดเป็นเรื่องเป็นราวเสียใหญ่โต ดังนั้นควรพยายามฝึกจิตของตนให้เข้าถึงธรรมบ้างคนเรานั้นเกิดมาแล้วต่างก็อยู่ร่วมกันได้ไม่นาน ควรรีบกอบโกยความสุขจากการเป็นผู้ให้ อย่ามัวไปเสียเวลาทำตนเองให้ต้องเป็นผู้เสียใจในภายหลังเลย

น้อยใจนัก อยากจะตาย ไปให้พ้น
พ่อแม่บ่น ทนไม่ได้ จึงหายหน้า
หนีจากบ้าน เพื่อนพาผิด ไปติดยา
ซมซานมา หาแม่พ่อ เพื่อขอเงิน

ความเป็นคนขี้น้อยอกน้อยใจนั้นมีแต่จะนำมาซึ่งทุกข์แสนสาหัสสู่ตนเองและคนรอบข้าง ดังนั้นขอให้รู้จักตั้งความคิดของตนเองเสียใหม่ วางตนให้เป็นผู้มีศีลธรรมและมีเมตตาต่อทุกๆคน ไม่กระทำตนเป็นเหตุให้พ่อแม่พี่น้องเป็นทุกข์ เนื่องจากการกระทำหรือคำพูดใดๆที่ขาดการยั้งคิดของเราเอง ถึงแม้ว่าตอนนี้จะรู้สึกเป็นทุกข์ด้วยความน้อยอกน้อยใจก็ตามที ก็ให้ทำตัวเป็นผู้มีความเข้มแข็งอดทนพยายามตั้งอกตั้งใจปฏิบัติหน้าที่ของตนเองให้ดีที่สุด วางตนเป็นลูกที่ดี เป็นพี่เป็นน้องที่ดีถ้าหากว่าความรู้สึกต่างๆ ยังไม่ดีขึ้น ก็ควรศึกษาธรรมและปฏิบัติธรรมให้มากๆ เพราะธรรมะนั้นสามารถที่จะรักษาใจได้โดยให้เริ่มที่จะรักษาใจของตนเองก่อน ส่วนใจของคนอื่นหรือการกระทำของคนอื่นๆนั้นอยู่นอกเหนือขอบเขตที่เราจะสามารถควบคุมได้ เมื่อมีโอกาสเกิดมาแล้วให้รู้จักพัฒนาตนเองจะได้ไม่ต้องมาเจอกับความทุกข์แบบนี้ซ้ำๆ อีก โดยเริ่มจากการไหว้พระสวดมนต์ หมั่นทำบุญทำทาน ถือศีลทำสมาธิ เมื่อมีธรรมอยู่ภายในแล้วบุญก็จะคอยติดตามรักษาและคอยตักเตือนให้เป็นผู้มีสติ แล้วทำสติให้เป็นกัลยาณมิตรคู่ใจมีพระรัตนตรัยเป็นสรณะในการชี้นำทางชีวิต เมื่อทำได้

ดังนี้แล้ว ต่อไปไม่ว่าจะต้องเจอกับทุกข์อะไรอีกเขาก็จะสามารถรับมือมันได้อย่างแน่นอน

ทุกคนที่เกิดมาบนโลกใบนี้ ต้องอาศัยพ่อแม่เป็นผู้ให้กำเนิดทั้งสิ้น แต่ชีวิตหลังจากคลอดนั้นอาจจะมีความแตกต่างกันไปมากบ้างน้อยบ้างในรายละเอียด บางคนเกิดมาแล้วก็มีทั้งพ่อและแม่คอยโอบอุ้มคุ้มครองรักษาให้ความอบอุ่นทะนุถนอมเป็นอย่างดีตั้งแต่เด็กจนเติบโต ส่วนบางท่านก็เกิดมาแล้วมีแค่เพียงพ่อให้การเลี้ยงดูแต่ไม่มีแม่ ส่วนบางท่านก็มีแม่แต่กลับไม่มีพ่อ และที่ยิ่งกว่านั้นคือ บางท่านก็ไม่รู้จักพ่อแม่ของตนเองเลยตั้งแต่เกิดมา เพราะว่ากรรมได้เป็นผู้จำแนกสัตว์ให้แตกต่างกันให้ถือว่าแค่การได้เกิดมาเป็นมนุษย์นั้นก็นับว่าโชคดีมากแล้ว เพราะเป็นวาระแห่งโอกาสอันยิ่งใหญ่ ถึงแม้ว่าตัวเราเองจะมีพ่อแม่คอยให้ความอบอุ่นหรือไม่มีก็ตามทีขอให้เราทั้งหลายตั้งใจประพฤติธรรมปฏิบัติธรรมสั่งสมคุณงามความดีในปัจจุบันชาตินี้ให้ยิ่งๆ ขึ้นไปแล้วทำการน้อมจิตน้อมใจแผ่อุทิศส่วนบุญส่วนกุศลไปยังท่านทั้งสองอย่างสม่ำเสมอ

เมื่อน้อยใจ ใช้พระธรรม นำวิถี
ในโลกมี ขาวดำอยู่ คู่ขนาน
ปล่อยใจปลง จงทำใจ ไม่ระราน
ทำเพื่อบ้าน สายธารเอื้อ เพื่อครอบครัว

การจะเป็นผู้มีความกตัญญู ไม่ใช่สิ่งที่ต้องกระทำตอบแทนก็ต่อเมื่อมีพ่อแม่ที่ดีเท่านั้นแต่มันเป็นหน้าที่ของผู้เป็นลูกทุกๆ คนที่ต้องปฏิบัติต่อพ่อแม่ ส่วนเรื่องกรรมสัมพันธ์ภายในของคนแต่ละครอบครัวนั้นค่อนข้างจะมีความซับซ้อนอยู่มากซึ่งเป็นสาเหตุที่ทำให้เราไม่เข้าใจในพฤติกรรมของผู้เป็นพ่อแม่ได้ ขอให้ลูกอย่าไปน้อยอกน้อยใจอะไรพ่อแม่เลย ท่านอาจจะแสดงออกซึ่งความรักหรือความห่วงใยไม่เท่ากันก็มาจากหลายปัจจัยยากที่จะอธิบายด้วยเหตุผลเมื่อเราทุกข์ก็ให้อดทนทำความดี เพราะก็มีแต่ความดีงามเท่านั้นที่จะพอช่วยให้ทุกอย่างดีขึ้นได้ อย่าไปคิดที่จะทำอะไรให้พ่อแม่ต้องเสียใจเลย บางเรื่องนั้นผู้เป็นลูกก็ยากที่จะเข้าใจพ่อแม่ได้ ดังคำพูดโบราณที่ว่า ‘ต้องรอให้ลูกได้เป็นพ่อหรือแม่คนก่อนแล้วจึงจะเข้าใจ’ ให้รู้จักหมั่นทำบุญ

กับผู้เป็นพ่อแม่ให้เยอะๆ เพราะได้บุญมาก และอย่าหยุดทำดีต่อพ่อแม่ไม่ว่าท่านจะพอใจหรือไม่พอใจก็ตาม

พวกเราพอจะจำกันได้บ้างไหมว่าตอนที่ยังเป็นเด็กอยู่นั้นเราเคยร้องไห้อาละวาดใส่พ่อใส่แม่โดยที่ไม่มีเหตุผลอะไรเลยกี่ครั้งมาแล้ว หรือเคยร้องขออยากได้นั้นอยากได้นี้โดยที่ไม่สมเหตุสมผลเลยกันกี่ครั้งแล้ว ทำไมท่านผู้เป็นพ่อแม่จึงสามารถทำความเข้าใจเราได้ หรือว่าถ้าพ่อแม่ไม่เข้าใจอะไรในตัวลูกเลยแล้วท่านจะอดทนให้การเลี้ยงดูลูกมาได้อย่างไรกันพ่อแม่เป็นผู้มีบุญคุณกับลูกมากแต่ก็ไม่ได้หมายความว่าพ่อแม่จะต้องเข้าใจทุกอย่างในตัวลูกและพ่อแม่ที่ไม่ได้เข้าใจในตัวลูกก็ไม่ได้หมายความว่าพ่อแม่คนนั้นไม่ได้รักลูกเช่นกัน พ่อแม่นั้นท่านก็เป็นปุถุชน ย่อมต้องมีกิเลสครอบงำบ้างเป็นธรรมดาเหมือนคนทั่วไป แต่ด้วยความเป็นลูกก็ต้องให้เคารพในคุณความดีของท่านด้วย และให้พยายามทดแทนบุญคุณของท่านอย่างสุดความสามารถเท่าที่จะทำได้

ชีวิตของเราในแต่ละวันนั้นไม่มีความแน่นอนอะไรอยู่เลย ไม่รู้ว่าเราหรือพ่อแม่จะไปจากโลกก่อนกัน เมื่อมีโอกาสได้พบกันในช่วงระยะเวลาหนึ่งของสังสารวัฏอันยาวไกล ก็ให้พยายามทำความดีต่อกันให้มากที่สุดเท่าที่จะสามารถทำได้ และเมื่อมีการอยู่รวมกันก็อาจมีการทะเลาะเบาะแว้งหรือเกิดความขัดเคืองกันบ้างเป็นธรรมดา เหมือนลิ้นกับฟัน ต้องรู้จักการให้อภัยซึ่งกันและกันส่วนความไม่ดีของแต่ละคนนั้น ก็ไม่ควรไปถือสาหาความกัน คิดซะว่ากรรมใครก็กรรมมัน ใครทำอะไรไว้ก็ย่อมได้อย่างนั้น สำคัญที่เราต้องปฏิบัติหน้าที่ของตนให้เหมาะให้ควร ก็จะได้ชื่อว่าเป็นผู้มีความดีงามและมีความกตัญญูกตเวทีต่อผู้มีคุณ และยังถือว่าเป็นการสะสมอุปนิสัยที่ดีต่อไปในอนาคตกาลอีกด้วย ดังนั้นในขณะที่มีชีวิตอยู่จึงควรทำดีต่อกันให้มากๆ ฝึกให้ตนเองได้รู้จักการมีความสุขจากการให้ดีกว่าการรอที่จะเป็นผู้รับ ถ้าใครมีความต้องการมากหรือมีความอยากมาก ก็จะเกิดความทุกข์มากมายแสนสาหัสทุกครั้งที่ไม่ได้ดังหวัง ดังนั้นจึงไม่ควรรอที่จะเป็นผู้รับความสุขจากผู้อื่นเลย ควรเปลี่ยนตนเองมาเป็นผู้ให้ความสุขและความสมหวังแก่ผู้อื่นดีกว่า เวลาใดที่เห็นผู้อื่นมีทุกข์ ก็

ควรให้ความช่วยเหลือบ้าง ปลอบโยนเขาบ้างหรือให้ในสิ่งที่เขาอยากได้บ้างตามสมควรไม่ว่าจะเป็นการให้วัตถุสิ่งของหรือการให้ธรรมทานเท่าที่จะสามารถทำได้ คงจะมีความสุขมากกว่าการมัวนั่งรอที่จะเป็นเพียงผู้รับ เพราะการให้ที่เหมาะสมนั้นย่อมจะนำมาซึ่งความสุขทั้งแก่ผู้ให้และผู้รับได้อย่างแน่นอน

ธรรมบท

ผู้ใดทำกรรมชั่ว
ล่อลวงเอาทรัพย์พ่อแม่ พี่น้อง
ผู้นั้นมีจิตชั่วร้าย
ย่อมไม่มีความเจริญ
แม้เทวดาก็ไม่บูชาเขา

เมื่อพ่อแม่ไม่ตั้งอยู่ในศีล

แม่และพ่อ ร่วมก่อกรรม ทำไม่เหมาะ
ทุศีลเพราะ มีความคิด ผิดวิสัย
เข้าประเด็น ถือเป็นกรรม ต้องทำใจ
ค่อยค่อยใช้ ให้ลองดู สู่ร่มธรรม

สัตว์ทั้งหลายนั้นล้วนมีกรรมเป็นของของตน ต่างก็มีกรรมเป็นแดนเกิด มีกรรมเป็นเผ่าพันธุ์และเป็นผลสืบเนื่องจากกรรมที่เคยได้กระทำไว้แล้วในอดีต ทำให้พวกเราทั้งหลายต้องมาเกิด ทำให้เราต้องมาพบเจอกัน ต้องมาชดใช้กรรมกันในสิ่งที่เคยก่อไว้หรือเคยคล้องกรรมกันไว้ เมื่อได้มาพบกันแล้วสิ่งต่างๆ ที่เคยทำบัญชีค้างคากันไว้ ก็จะค่อยๆ หลั่งไหลออกมาให้สะสาง ทำให้เราต้องทุกข์บ้างสุขบ้างทั้งทางกาย ทางวาจาและทางใจ ยิ่งถ้าใครต้องมาเกิดในครอบครัวที่ไม่มีศีลมีธรรม เช่น พ่อแม่ติดเหล้าติดการพนันหรือมีอาชีพที่ไม่สุจริตเป็นต้น

ผู้เป็นลูกก็ต้องรู้จักใช้ความอดทนและความเฉลียวฉลาดอย่างมากในการดำรงสิ่งที่เรียกว่าความดีงามไว้ เพราะไม่อยู่ในฐานะที่จะพูดอะไรกับท่านได้มากมายนักอย่างไรเสียท่านก็ยังเป็นผู้มีบุญคุณท่วมท้นถึงจะดีจะชั่วอย่างไรท่านก็ยังเป็นผู้ให้ชีวิต เป็นผู้ให้เลือดให้เนื้อแก่เรามา

การที่ต้องมาเวียนว่ายตายเกิดในแต่ละภพในแต่ละชาตินั้น เป็นผลสืบเนื่องมาจากว่าเราทั้งหลายเป็นผู้ที่ยังมีกิเลสอยู่ และเป็นธรรมดาของผู้ที่ยังดับกิเลสไม่ได้ย่อมจะมีทั้งสุขและทุกข์เกิดขึ้นและเป็นไปตามเหตุปัจจัย ยิ่งในสังคมปัจจุบันนั้นเป็นแบบวัตถุนิยมผู้คนส่วนใหญ่ได้ยึดวัตถุเป็นที่เกาะที่พึ่งเป็นเหตุให้ศีลธรรมเสื่อมโทรมลงไปมากผู้คนก็ขาดแคลนแบบอย่างที่ดี จึงไม่รู้ว่าอะไรควรทำ อะไรไม่ควรทำพ่อแม่หลายท่านก็มีลูกในขณะที่วุฒิภาวะยังไม่พร้อมไม่ว่าจะเป็นในด้านการดูแลและเรื่องการศึกษา เพราะลำพังแค่การหาเลี้ยงชีพของตนเองก็ลำบากมากพอแล้วยังไม่รวมไปถึงการเป็นผู้ขาดศีลธรรมประจำใจ เพราะถ้ารู้จักยับยั้งชั่งใจก็คงจะไม่มีลูกเมื่อไม่พร้อม ไม่ปล่อยตัวปล่อยใจให้หลั่งไหลไปตามอำนาจกิเลส แต่เมื่อมันผิดพลาดไปแล้วก็ให้ตั้งใจเลี้ยง

ลูกให้ดีที่สุดเท่าที่จะทำได้ เพื่อให้ลูกเป็นผู้มีศีลธรรม ให้มีการศึกษาที่ดี โดยผู้เป็นพ่อแม่ต้องให้ความรักให้ความอบอุ่นอย่างเต็มกำลังความสามารถ

ค่อยค่อยคิด ค่อยค่อยทำ นำพ่อแม่
สู่กระแส แห่งพระธรรม นำวิถี
ทำบุญทาน ประสานทอ ก่อความดี
ให้ท่านมี มโนทัศน์ เข้าวัดวา

เมื่อเคยปลูกพืชเช่นไรไว้ ย่อมได้รับผลเช่นนั้น ถือเป็นวิบากกรรมของแต่ละคนที่ต้องมาชดใช้สิ่งที่สำคัญก็คือต้องไม่เข้าไปก่อบาปผูกเวรอีก เพื่อจะได้ไม่ต้องมาวนเวียนชดใช้หนี้กรรมกันอีกอย่างไม่รู้จักจบจักสิ้นถ้าผู้เป็นลูกเกลียดชังพ่อแม่ที่ทำตัวไม่ดีก็จะเป็นบาป ให้ลูกยึดหลักธรรมเป็นที่พึ่ง โดยตั้งใจสั่งสมบุญบารมีหมั่นรักษาศีลและทำบุญทำทานตามโอกาสแล้วพยายามแผ่เมตตาจิตไปให้ท่านมากๆ คนเรานั้นสั่งสมกิเลสมาต่างกัน พ่อแม่ถึงจะไม่ดีอย่างไรก็ถือว่ามีบุญคุณมาก จนผู้เป็นลูกแทบจะไม่มีทางทดแทนบุญคุณท่านได้หมดพ่อแม่เป็นบุคคลที่ทำให้เรามีโอกาสได้มาเกิด และการที่ได้

เกิดเป็นมนุษย์นั้นถือว่าเป็นบุญคุณใหญ่หลวงยิ่งนัก เนื่องจากความเป็นมนุษย์เท่านั้นที่จะเอื้อต่อการหลุดพ้นออกจากสังสารวัฏอันเต็มไปด้วยทุกข์ การที่เราได้โอกาสเช่นนี้ก็เพราะมีพ่อแม่เป็นเหตุ ส่วนการที่ต้องมาเกิดเป็นลูกของคนที่ไม่มีศีลธรรมในชาตินี้ก็เนื่องมาจากการเคยมีกรรมร่วมกันหรือมีกรรมที่สัมพันธ์กันดังนั้นลูกจึงไม่ควรเข้าไปผูกโกรธในตัวพ่อแม่ ไม่เช่นนั้นอาจต้องตามไปชดใช้หนี้กรรมกันอีก ถ้าคนรอบข้างไม่มีศีลธรรมก็ต้องทำใจให้หนักแน่นถือซะว่าใช้กรรมเก่าให้หมดๆ ไปในชาตินี้

การได้มาเกิดเป็นมนุษย์นั้นยากแสนยาก เพราะจิตวิญญาณของผู้ที่ต้องการมาเกิดนั้นมากมายเหลือที่จะกล่าว เอาแค่ภพภูมิที่เราท่านพอจะสังเกตเห็นได้ เช่น ดูจำนวนของกุ้งหอยปูปลาหรือจำนวนของสัตว์อื่นๆ ว่ามีจำนวนมากมายกว่ามนุษย์ขนาดไหน ให้ถือว่าการได้ความเป็นมนุษย์ในชาตินี้นั้นโชคดีมากแล้ว มันจะหล่อหรือไม่หล่อ จะสวยหรือไม่สวย จะดำจะขาวก็ช่างมันเถอะ ไม่ไปเกิดเป็นกิ้งกือหรือไส้เดือนก็บุญนักหนาแล้ว เมื่อเกิดมาแล้วยังได้เจอกับพระพุทธศาสนาอีกด้วย ถือว่า

แต่ละคนนั้นมีบุญบารมีมากจึงได้มีโชคถึงสองชั้น ส่วนผู้ที่ทำให้เราได้เกิดมานั้น แม้ว่าท่านจะวางตัวไม่ดีเพียงใดก็ยังถือว่ามีบุญคุณมาก ผู้เป็นลูกควรให้การดูแลเท่าที่จะทำได้ แต่ถ้าสามารถทำให้ท่านกลับตัวกลับใจใหม่ได้ ให้เป็นผู้วางตนอยู่ในศีลธรรม ผู้เป็นลูกก็จะได้อานิสงส์มากมายเหลือที่จะกล่าวเช่นกัน

เป็นเรื่องธรรมดาของผู้มีกิเลสทั้งหลายที่สติยังไม่สมบูรณ์อกุศลจิตต่างๆ ย่อมจะเกิดขึ้นได้มากกว่ากุศลอย่างแน่นอนดังนั้นถ้าพ่อแม่จะทำตัวอย่างไรก็ไม่ใช่หน้าที่ของเราที่จะไปมีอกุศลจิตกับท่านได้ จะทำให้เป็นบาปเป็นกรรมเปล่าๆ สิ่งที่ลูกควรทำคือการพยายามชักนำหรือโน้มน้าวให้ท่านได้รู้จักธรรม รู้จักทาน ศีล ภาวนา ซึ่งเป็นมหากุศลแก่ท่านและยังถือเป็นการทดแทนบุญคุณของท่านอีกด้วย พ่อแม่ได้ให้ร่างกายแก่เรามาแล้วถือว่ามีคุณมาก เพราะเป็นที่ให้จิตดวงนี้ได้สร้างทาน ศีล ภาวนา ร่างกายนี้ตั้งขึ้นมาก็เพื่อให้ผู้มีปัญญาได้เห็นทุกข์ พระอริยเจ้าทั้งหลายบรรลุธรรมพ้นจากกองทุกข์ได้ก็ด้วยการอาศัยร่างกายนี้เช่นกัน ให้ลูกๆ หาโอกาสศึกษาธรรมเพื่อความเข้าใจถึงหลักธรรมประการ

ต่างๆ และยกระดับจิตใจของตนให้สูงขึ้น ทำให้ปล่อยวางความโลภ ความโกรธ ความหลงหรือความไม่พอใจได้ง่ายขึ้นแล้วก็จะสามารถมองดูท่านผู้เป็นพ่อแม่ด้วยความเข้าใจได้และคิดที่จะหาทางช่วยเหลือให้ท่านได้พบกับพระธรรม ให้ได้พบกับที่เกาะที่พึ่งอันประเสริฐ หากสามารถชักจูงให้ท่านหันมาตั้งมั่นในศีลในธรรมได้แล้ว ตัวของท่านเองก็จะค่อยๆ เปลี่ยนแปลงการกระทำทั้งภายนอกและภายใน เพราะพระธรรมนั้นจะช่วยกล่อมเกลาจิตใจให้ทุกอย่างดีขึ้นได้เอง เมื่อผู้เป็นพ่อแม่เปลี่ยนไปในทางที่ดีขึ้นแล้วตัวของลูกๆ เองก็จะพลอยได้พบกับความสุขตามไปด้วยอย่างแน่นอน

มนุษย์ทั่วไปนั้นก็มีดีบ้างไม่ดีบ้าง มีข้อดีข้อเสียมากน้อยแตกต่างกันไปเป็นธรรมดา คนเราต่างก็มีวิบากเป็นของตัวเอง โดยเฉพาะช่วงที่ยังเป็นเด็กช่วยเหลืออะไรตัวเองไม่ได้นั้น วิบากจะแสดงผลให้เห็นได้เด่นชัดที่สุด สิ่งที่ผู้เป็นลูกต้องทำคือการหมั่นคอยตักเตือนตนเองอยู่เสมอๆ ว่า อย่าได้ไปล่วงเกินผู้มีบุญคุณโดยเด็ดขาดพ่อแม่บางท่านอาจจะเป็นขี้เมา หรืออาจจะส่งเงินบำรุงบำเรอคนนอกบ้าน โดยไม่เหลียวแลคนที่

อยู่ภายในบ้านเลย บางคนก็อาจจะเล่นการพนันขันต่อ จนมีหนี้สินล้นพ้นตัวบ้างก็อาจจะเอะอะด่าทอและตบตีกันให้ลูกเห็นเป็นประจำแม้ว่าพ่อแม่บางท่านอาจจะมีข้อเสียอยู่บ้าง แต่ถึงอย่างไรท่านก็ยังเป็นผู้ที่ให้กำเนิด และให้การเลี้ยงดูลูกถ้าไม่มีท่านเสียแล้วลูกๆ ก็คงไม่ได้มาเกิดเป็นมนุษย์ไม่มีโอกาสได้พบพระพุทธศาสนา และไม่มีโอกาสได้ประพฤติปฏิบัติธรรมเพื่อความหลุดพ้น นี่เองที่เป็นสาเหตุให้พ่อแม่นั้นเป็นผู้ที่มีบุญคุณมากมายอย่างหาที่เปรียบมิได้ เพราะท่านเป็นผู้ให้โอกาสแห่งชีวิต เนื่องจากความเป็นมนุษย์นั้นจะเกิดขึ้นด้วยตนเองไม่ได้ ต้องอาศัยท้องผู้อื่นเพื่อการเกิด และต้องอาศัยผู้อื่นเลี้ยงดูจนกว่าจะโต

ลมหายใจที่ปรากฏขึ้น ชีวิตและเลือดเนื้อของลูกที่ปรากฏขึ้น ทำให้มีโอกาสได้เห็นเดือนเห็นตะวัน ทำให้มีโอกาสได้เห็นแสงสว่างแห่งรุ่งอรุณ ทุกสิ่งทุกอย่างก็มีแต่พ่อแม่เป็นผู้ให้มาทั้งสิ้นแค่ท่านเหน็ดเหนื่อยอุ้มท้องและเสี่ยงชีวิตคลอดลูกออกมา ก็นับว่าท่านมีบุญคุณสูงสุดในชีวิตของเราแล้ว องค์ประกอบอื่นๆ นั้นเป็นเพียงแค่เรื่องรองลงมา ท่านจะเป็นคนยังไง หรือใช้

ชีวิตยังไงก็ต้องเมตตาท่านให้มากๆ และต้องทำหน้าที่ของลูกที่ดีให้เต็มที่เต็มกำลังก็พอแล้วเราทุกคนนั้นต่างก็ล้วนเคยทำกรรมดีและกรรมไม่ดีมาแล้วทั้งสิ้นสิ่งใดที่ทำให้เราทุกข์ใจในวันนี้ ก็ล้วนมีเหตุมาจากการกระทำของเราเองในอดีต ส่วนสิ่งที่เลือกได้ก็มีแค่เพียงภาวะในปัจจุบันนี่เท่านั้น ดังนั้นจงเลือกทำในสิ่งที่ทำให้มีทุกข์น้อยที่สุดในปัจจุบันและไม่มีทุกข์เลยในอนาคตจะดีที่สุด

ไม่ว่าจะเป็นความโกรธ ความเกลียด หรือความต้องการใดๆ ล้วนแต่เป็นกิเลส เป็นสิ่งที่ทำให้จิตใจเศร้าหมอง นำมาแต่ทุกข์ไม่มีสุขเลยจึงไม่มีใครต้องการให้เกิดขึ้นกับตนแต่มันก็เกิดขึ้นไปเองตามเหตุตามปัจจัยแล้วก็ดับไปเองตามสภาพธรรมทั้งมวล แต่เมื่อยังมีเหตุมีปัจจัยอยู่ก็จะต้องเกิดขึ้นอีกไปเรื่อยๆ ผู้คนทั้งหลายที่เกิดมาแล้วนั้น ก็ล้วนแต่มีกิเลสด้วยกันทุกคน แม้แต่ผู้เป็นพ่อแม่ของเราก็เช่นกันและท่านก็ยังเป็นที่อาศัยเกิดของผู้มีกิเลสอีกบางคนก็เคยเป็นพ่อ เป็นแม่ เป็นลูกกันมาหลายภพหลายชาติ ลูกบางคนมีอุปนิสัยคล้ายคลึงกับพ่อแม่ก็มี ไม่คล้ายคลึงกับพ่อแม่เลยก็มี แต่ถ้าหากไม่มี

ท่านทั้งสองผู้เป็นลูกก็คงเกิดมาไม่ได้ ดังนั้นไม่ว่าท่านจะเป็นคนอย่างไร ผู้เป็นลูกก็ควรต้องทำดีต่อท่านเสมอ การที่ได้เกิดมาอยู่กับพ่อแม่ที่ไม่ดีหรือเป็นคนทุศีลนั้นก็เป็นเพราะผลกรรมหรือวิบากกรรมของตนในอดีต ที่ดึงดูดหรือผลักดันให้ต้องมาพบมาเจอกันในรูปแบบเช่นนี้ ส่วนผู้ใดได้เกิดกับพ่อแม่ที่ดีมีศีลธรรมก็ถือว่าโชคดีมาก เพราะมีโอกาสได้อยู่ใกล้ชิดกับแบบอย่างอันดีงาม

ผีพนัน มันสิงใจ ไล่ให้พ้น
อย่าจำนน ต่อสุรา ยาบุหรี่
พ่อและแม่ ทุศีลห้า ว่าไม่ดี
เป็นหน้าที่ ลูกประสาน ท่านกลับใจ

อีกเหตุผลหนึ่งที่พึงใคร่ครวญพิจารณาคือ ถึงแม้ว่าพ่อแม่ท่านจะชอบเล่นการพนันหรือเป็นคนไม่ดีเพียงใด แต่ท่านก็ยังไม่เคยเลยที่จะหยุดรักลูก และไม่ว่าลูกจะทำเลวแค่ไหนหรือจะพิกลพิการอย่างไร พ่อแม่ท่านก็ยังรักลูกอยู่เสมอ ท่านสามารถรับข้อเสียของผู้เป็นลูกได้ทุกๆ อย่างแล้วทำไมผู้เป็นลูกจะไม่สามารถรับข้อเสียของพ่อแม่ได้บ้างเชียวหรือลองถามตัวเองดู

บ้างว่า ทำไมเราจะทนไม่ได้กับคนที่รักเรามากที่สุด และรักเราอย่างบริสุทธิ์ใจที่สุดพ่อแม่นั้นท่านจะเป็นอย่างไรก็อีกเรื่องหนึ่ง ส่วนหน้าที่ของลูกนั้นก็คือต้องมีความกตัญญูต่อท่าน มีเมตตาต่อท่านให้มากๆ เอาใจท่านบ้างพูดดีทำดีกับท่านอย่างสม่ำเสมอ ทำให้ท่านมีแต่ความสบายใจเรื่องอะไรที่พอทำได้ก็ให้ทำ พยายามเอาความดี ชนะความไม่ดี และเอาชนะความโกรธด้วยความไม่โกรธ ให้มีความรักความเมตตาต่อท่านเสมอในทุกๆ เรื่อง เพราะถือว่าท่านเป็นบุคคลต้องห้ามจริง ๆ อย่าปล่อยให้มีอกุศลใดๆ กับท่านเลยเป็นดีที่สุด

หากผู้เป็นลูกสามารถชักจูงหรือโน้มนำให้พ่อแม่ออกจากความเห็นผิดหรือการกระทำที่ผิดได้นั้นเป็นสิ่งที่ควรทำอย่างยิ่ง บางครั้งผู้เป็นลูกก็ต้องทำใจให้แข็งต้องอดทนต่อการถูกดุด่าว่ากล่าวด้วยความที่ไม่เข้าใจของท่าน ต้องรู้จักฝึกตนเองให้มีคุณธรรมภายในเพียงพอที่จะต่อสู้กับเรื่องราวต่างๆ ที่จะผ่านเข้ามาผู้เป็นลูกนั้นต้องหาทางช่วยท่านอย่างเต็มกำลังความสามารถของตน เพื่อให้ท่านได้พบกับความสุขที่แท้จริง จะได้ไม่ต้องไปพบกับทุกข์จากวิบากกรรมอันไม่ดีต่างๆพยายามค่อยๆ คิด ค่อยๆ หาทางช่วยเหลือกันไป ทำหน้าที่ของ

ลูกให้เต็มที่เต็มกำลัง ทำความดีต่อท่านให้มากที่สุด กอบโกยบุญจากท่านให้มากที่สุด ความพยายามอยู่ที่ไหน ความสำเร็จย่อมอยู่ที่นั่นหากพ่อแม่ท่านยังพอที่จะมีกุศลธรรมอยู่บ้าง สักวันหนึ่งความเพียรของลูก ก็อาจฉุดรั้งตัวท่านให้ขึ้นมาจากโคลนตมได้ถ้าหากว่าทำอย่างเต็มที่แล้วแต่ก็ยังไม่อาจเปลี่ยนแปลงอะไรได้ อย่างน้อยผู้ที่ได้ชื่อว่าเป็นลูกนั้น ก็ได้ทำหน้าที่ของตนเองอย่างดีที่สุดแล้ว ให้รู้จักใช้อุเบกขาอย่าไปหลงยินดียินร้ายกับมารยาของโลก

เมื่อมีเมตตา.... อุเบกขาก็ต้องมีพร้อม
เมื่อมีกรุณา..... อุเบกขาก็ต้องมีพร้อม
เมื่อมีมุทิตา... อุเบกขาก็ต้องมีพร้อม
เมื่อมีอุเบกขา...เมตตากรุณามุทิตาก็ต้องมีพร้อม

เรื่องราวชีวิตของแต่ละคนนั้น ก็ต้องเป็นไปตามยถากรรมของเขาเองที่ได้สั่งสมมาพูดง่ายๆ ว่ากรรมใครก็กรรมมัน ดังนั้นไม่ว่าคนอื่นๆ จะเป็นอย่างไรมีพฤติกรรมที่ไม่ดีหรือไม่ถูกต้องเพียงใดก็เป็นเรื่องของเขาแต่ที่สำคัญคือตัวของเราเองนั้นต้องทำหน้าที่ของ

ตนเองให้สมบูรณ์ที่สุด โดยการประพฤติตนเป็นคนดีของสังคมและเป็นลูกที่ดีของพ่อแม่ ด้วยการพยายามทำหน้าที่ของลูกให้ดีที่สุด ใช้เวลาในแต่ละวัน แต่ละนาทีให้มีคุณค่า อย่าเสียเวลาแม้แต่เพียงน้อยนิดไปโกรธผู้อื่น ชีวิตนี้เป็นของสั้นและไม่มีความแน่นอนอยู่เลยประโยชน์ของการมีชีวิตอยู่นั้น ก็แค่เพียงเพื่อใช้ในการเจริญกุศลธรรมประการต่างๆ ซึ่งจะเป็นที่พึ่งของตนเองต่อไปในวันข้างหน้า เพราะสิ่งอื่นๆ นั้นไม่สามารถเป็นที่พึ่งอะไรได้เลย

ดังนั้น เราก็อย่าไปเก็บความโกรธหรือความเกลียดชังใดๆ ไว้กับตนเองเลย ควรพยายามไหว้พระสวดมนต์แผ่เมตตาจิตหรือแผ่ความปรารถนาดีไปให้แก่คนที่ทำความไม่สบายใจให้มากๆ แล้วกระแสแห่งความเมตตาของเราก็จะไปถึงอีกฝ่าย เพื่อที่จะได้ลดเลิกความอาฆาตพยาบาทที่เคยจองเวรจองกรรมกันมา อาจจะไม่เห็นผลรวดเร็วทันใจนัก ก็ให้พยายามแผ่เมตตาบ่อยๆ โดยต้องแผ่กระแสจิตออกไปด้วยใจที่มีเมตตาจริงๆ ถ้าเป็นพ่อแม่ของเราเองเวลาที่แผ่เมตตานั้น ก็ให้นึกถึงชื่อท่าน นึกถึงหน้าท่าน และนึกถึงความยากลำบาก

ของท่านที่ต้องเลี้ยงดูเรามาตั้งแต่เล็กจวบจนถึงบัดนี้ จงเลือกที่จะเป็นและเลือกที่จะทำแต่เฉพาะในทางที่ดีเท่านั้น โดยไม่เอาอารมณ์มาแก้ไขปัญหาไม่ว่าชะตาชีวิตมันจะเป็นอย่างไรหรือเลวร้ายขนาดไหนก็ตาม เราก็ยังสามารถที่จะเลือกเป็นคนดีได้เราเลือกที่จะใช้ปัญญาแก้ไขปัญหาในชีวิตได้ขอลูกๆ อย่าได้ยอมแพ้ท้อแท้ต่อชะตาชีวิต จงเลือกที่จะต่อสู้กับความยากลำบากโดยไม่ห่างหายไปจากท่านชะตาชีวิตนั้นอยู่ที่การตัดสินใจของเราเอง พ่อแม่ท่านได้ให้เครื่องมือเพื่อที่จะเดิน เพื่อที่จะทำและเพื่อที่จะเปลี่ยนแปลงมาแล้ว นั่นก็คือร่างกายของเราเอง ดังนั้นไม่ว่าพ่อแม่ท่านจะดีหรือไม่ดีอย่างไร ก็ขอให้ลูกๆ ทั้งหลาย ต้องเป็นคนดีสำหรับท่านเสมอ

ธรรมบท

บุคคลเป็นคนเลว
เพราะชาติกำเนิดก็หาไม่
จะเป็นผู้ประเสริฐเพราะชาติกำเนิดก็หาไม่
แต่เป็นคนเลวเพราะการกระทำ
และเป็นผู้ประเสริฐเพราะการกระทำ

ลูกที่ถูกทอดทิ้ง

ถูกแม่ทิ้ง สิ่งที่จำ ทำใจยาก
นอกเสียจาก ใช้ธรรมะ มาสะสาง
จิตเมตตา ไม่คาใจ ให้ปล่อยวาง
คิดดีบ้าง แม่ยังให้ ได้ชีวี

บางทีเรื่องราวชีวิตจริงของเด็กหลายๆ คนนั้นก็ยิ่งกว่าละครน้ำเน่า เพราะผู้ที่ทำให้เกิดก็ไม่ได้เลี้ยงดูลูกตามสมควรของผู้ให้กำเนิดทารกหลายคนจึงถูกทอดทิ้งตามกองขยะบ้างหรือตามป้ายรถเมล์บ้าง เด็กๆ เหล่านั้นจึงไม่มีใครได้รับรู้อดีตของตนเองเลย เขาไม่เคยรู้เลยว่าใครคือผู้ให้กำเนิดหรือไม่รู้ชาติกำเนิดของตน หลายคนจึงต้องเติบโตขึ้นท่ามกลางความโดดเดี่ยวอันแสนเจ็บปวดรวดร้าวต่างๆ ซึ่งคนที่มีพ่อแม่ดูแลเอาอกเอาใจนั้นยากที่จะเข้าใจได้ ถือเป็นเรื่องที่ทดสอบจิตใจของผู้เป็นลูกอย่างมาก เด็กๆ เหล่านี้จะเฝ้าถามตัวเองทุกๆ วัน

ว่า ทำไมต้องเป็นเราด้วย ทำไมเราไม่มีพ่อแม่ให้คอยเอาอกเอาใจเหมือนกับคนอื่นๆ ทำไมพ่อแม่เขาถึงทิ้งเราได้ลงคอนะ เขามีคำถามมากมายที่เฝ้าถามตัวเองทุกวันแต่ก็ไม่เคยได้รับคำตอบอะไรเลย นอกจากความเจ็บปวดที่จะค่อยๆ ฝังรากลึกลงไปในจิตใจที่แห้งเหี่ยวของเขาถ้ามองในด้านกฎแห่งกรรมก็คงจะเกิดจากในอดีตชาตินั้น เขาคงได้เคยทอดทิ้งลูกหรือไม่ได้ดูแลลูกเช่นกัน เมื่อมาถึงชาตินี้ก็เลยเป็นฝ่ายที่ต้องถูกทอดทิ้งบ้าง ถ้าจะตัดเวรตัดกรรมให้หมดกันไปในชาตินี้ก็ต้องตัดใจใช้หนี้กรรมคืนเขาไปให้หมด ไม่ไปผูกโกรธหรือไปโทษใครทั้งสิ้น เมื่อหมดวาระแห่งกรรมจะได้ไม่ต้องผูกพันกันอีกในภพหน้า ถือว่าเกิดมาใช้หนี้กรรมเก่าให้หมดๆ ไปแล้วหมั่นสร้างสมแต่กรรมใหม่ที่ดีๆ ไว้ อนาคตก็ย่อมจะดีอย่างแน่นอน

แม่คือแม่ แท้รักลูก ผูกพันมาก
มารต่างหาก มาดลใจ ให้เกิดเรื่อง
บังความรัก ผลักจิตใจ ให้ขุ่นเคือง
จิตปลดเปลื้อง ลูกรักไป ไม่แน่นอน

คนเรามีจิตวิญญาณและมีความคิด จึงมีกรรมเป็นของของตนความทุกข์นั้นเป็นสิ่งที่ไม่มีใครต้องการให้เกิดขึ้นเลย เช่นเดียวกันกับที่ไม่มีลูกคนไหนที่ต้องการให้พ่อแม่ทอดทิ้งตน แต่มันก็เกิดขึ้นเองตามเหตุตามปัจจัย เมื่อได้มาเกิดเป็นคนทั้งทีก็อย่าปล่อยให้เสียชาติเกิดเลย ให้หาโอกาสศึกษาธรรม ปฏิบัติธรรม แก้กรรมไม่ดีด้วยการสร้างสมแต่กรรมดี ส่วนคนที่เขาทิ้งลูกนั้น เขาก็ต้องมีเหตุผลของเขา อย่างเช่นมีความจำเป็นเนื่องจากรายได้ไม่พอ เพราะผู้ที่เป็นพ่อเด็กไม่ร่วมรับผิดชอบด้วยหรือพลาดพลั้งไปแล้วกลัวผู้ปกครองรู้เป็นต้นการที่ตัวลูกเองต้องได้รับวิบากดังที่เป็นอยู่ในปัจจุบันนี้ ก็เพราะลูกได้เคยกระทำกรรมอันเป็นเหตุเอาไว้ในอดีต แต่ในปัจจุบันเป็นฝ่ายผู้ถูกกระทำ ให้ถือว่าเป็นการชดใช้กรรมเก่าของตัวเอง และยังเป็นโอกาสที่จะได้เป็นฝ่ายของผู้ให้อโหสิกรรม โดยเฉพาะการให้อภัยต่อบุพการีซึ่งท่านเป็นผู้มีบุญคุณมากนั้น ผู้เป็นลูกก็จะได้บุญมากมายมหาศาลเช่นกันเพราะท่านเป็นผู้ให้โอกาสลูกได้เกิดมาพบพระพุทธศาสนา อันเป็นแสงสว่างที่จะคอยส่องนำทางให้ลูกไปสู่ความพ้นทุกข์ได้

สร้างกรรมใหม่ ใช้กรรมเก่า เราเป็นลูก
คิดให้ถูก ยถากรรม ไม่ตามหลอน
ท่านทิ้งเรา เราเลี้ยงท่าน งานสุนทร
เรื่องเก่าก่อน ทิ้งไปซะ กตัญญู

เพื่อให้ลูกทุกคนได้ตระหนักถึงความสำคัญในสิ่งที่ตนมี จึงขออนุญาตยกตัวอย่างนิทานเรื่องหนึ่งมาให้อ่านดังนี้ ในสมัยพุทธกาลนั้น มีหญิงงามเมือง (โสเภณี) คนหนึ่งได้บังเอิญตั้งครรภ์และคลอดลูกออกมาเป็นผู้ชาย และในสมัยนั้นมีธรรมเนียมอยู่ว่าถ้าหญิงงามเมืองคนใดคลอดลูกออกมาเป็นหญิง เจ้าของสำนักก็จะอนุญาตให้เลี้ยงเอาไว้ได้ เพราะเมื่อเติบโตขึ้นเป็นสาวแล้วเขาก็จะฝึกให้เป็นหญิงงามเมืองสืบต่อไปอีก แต่ถ้าคลอดออกมาเป็นเด็กผู้ชายต้องนำเด็กนั้นเอาไปทิ้งเสีย เพราะเมื่อเติบโตไปก็ใช้ประโยชน์อะไรในงานไม่ได้ การเลี้ยงเด็กผู้ชายจึงมีผลตอบแทนน้อยกว่าการเลี้ยงเด็กผู้หญิงเยอะมาก เด็กชายคนที่กล่าวมานั้นจึงต้องถูกนำไปทิ้งไว้แบบให้ตายไปเองที่กองขยะ นี้ก็ถือว่าใจดีมากแล้วที่เขาไม่หักคอทิ้งไปเสียก่อน และก็เป็นโชคดีของเด็กคนนั้นที่มีพระรูปหนึ่งได้เดินทางผ่านมาพบกับเด็กเข้า และ

ด้วยความเมตตาสงสารท่านจึงได้นำเอาเด็กคนนั้นไปชุบเลี้ยงไว้

เมื่อเด็กเติบโตขึ้นก็มักจะโดนเพื่อนเด็กๆ ด้วยกันเองล้อเลียนเสมอว่าเป็นลูกที่ไม่มีพ่อไม่มีแม่บ้าง เป็นลูกของหญิงงามเมืองบ้าง เด็กจึงต้องเติบโตขึ้นมาด้วยความขมขื่นและอับอายเป็นที่สุด เด็กคนนี้จึงเกิดความรู้สึกเกลียดชังพ่อแม่ของตนเองอย่างสุดหัวใจ เพราะคิดว่าพ่อแม่เป็นผู้ทอดทิ้งเขา จึงทำให้เขาต้องตกอยู่ในสภาพแบบนี้ เมื่อพระท่านเห็นว่าเด็กคนนี้ได้เติบโตขึ้นมากพอที่จะรู้เหตุรู้ผลแล้ว จึงเรียกเด็กมาสนทนาด้วยแล้วถามเด็กว่า 'ถ้ามีคนเอาเงินเอาทองมาให้เป็นจำนวนมาก เจ้าจะรู้สึกอย่างไร' เด็กก็ตอบว่า 'ก็ต้องดีใจและจะขอบคุณเขาอย่างมาก ชาตินี้จะไม่ลืมบุญคุณเขาเลย' ท่านจึงถามต่อไปอีกว่า 'ทำไมถึงต้องขอบคุณเขา' เด็กตอบว่า 'ตามปกติไม่คิดว่าใครจะต้องเอาเงินเอาทองมาให้ตน เมื่ออยู่ดีๆ เกิดได้ลาภเช่นนั้น ก็ย่อมดีใจเป็นธรรมดา ถือได้ว่าเขามีบุญคุณมาก จึงต้องขอบคุณเขาเป็นธรรมดา' ท่านจึงถามต่ออีกว่า 'แล้วถ้าเงินก้อนนั้นต้องแลกกับชีวิตของเธอ แล้วเธอจะเอาไหม' เด็กก็ตอบ

แบบแทบที่จะไม่ต้องคิดอะไรมากว่า 'ไม่เอา' ท่านจึงเริ่มสมมุติโดยการเพิ่มจำนวนเงินขึ้นไปอีกเรื่อยๆ อย่างมากมายมหาศาลแต่ถึงอย่างไรเด็กคนนั้นก็ยังยืนยันว่า จะไม่เอาเงินนั้นอย่างเด็ดขาด ไม่ว่าเงินจะมากมายสักเพียงไหนก็จะไม่ยอมแลกกับชีวิตของตนโดยเด็ดขาด และกล่าวว่าชีวิตของตนเป็นสิ่งที่ไม่สามารถจะตีเป็นมูลค่าได้ ท่านจึงต่อรองอีกว่า 'ถ้าไม่เอาถึงชีวิตของเธอแค่ขอเพียงดวงตา ไม่ก็ขอเพียงขาหรือแขนสักข้างหนึ่งก็ได้' ถึงอย่างไรเด็กคนนั้นก็ยังไม่ยอมแลกอยู่ดี แม้แต่จะเอาเพียงปลายนิ้วหรือชิ้นส่วนใดๆ ของร่างกายเพื่อที่จะแลกกับเงิน ไม่ว่าเงินนั้นจะมากมายสักเพียงใด

พระท่านจึงพูดต่ออีกว่า "ถ้าเช่นนั้นเจ้าไม่คิดบ้างหรือว่าร่างกายอันนี้ที่เจ้าไม่ยอมขายให้ใครๆ ทั้งสิ้น ไม่ยอมแลกเปลี่ยนไม่ว่าจะด้วยมูลค่ามากมายมหาศาลเท่าใดนั้น เจ้าได้มาจากใคร ไม่ใช่เพราะผู้เป็นพ่อแม่หรอกหรือที่ให้เจ้ามา เพราะถ้าแม่ไม่ทนทุกข์ยากลำบากอุ้มท้องเจ้ามา เจ้าก็คงจะไม่มีโอกาสได้ร่างกายที่มีมูลค่ามหาศาลอันนี้ได้เลยดังนั้นเพียงแค่ท่านได้ให้

ชีวิตแก่เจ้า ให้ร่างกายนี้แก่เจ้า บุญคุณอันนี้ย่อมมากมาย มหาศาลสุดที่จะประมาณได้แล้ว”

ธรรมชาติ จัดระบบ อย่างครบถ้วน
ทุกคนล้วน มีภาระ พันธกิจ
พ่อแม่มี หน้าที่ใช่ ให้ชีวิต
ลูกใกล้ชิด เลี้ยงดูแล พ่อแม่ตน

สิ่งมีชีวิตทั้งหลายนั้น ต่างเวียนว่ายตายเกิดภายใต้อำนาจแห่งกรรม การที่ต้องมาเกิดหรือต้องใช้ชีวิตร่วมกันนั้นก็เนื่องมาจากการที่มีบุญกรรมผูกพันกันมาจากอดีตเพราะต่างก็อาศัยกรรมเป็นแดนเกิด จึงเป็นเรื่องธรรมดาของวัฏฏสงสาร ที่ต้องมีจิตวิญญาณมากมายโคจรมาพบกันหรือผูกพันกัน และด้วยแรงแห่งกรรมนั้นได้ส่งผลให้มาเป็นพ่อแม่กันบ้าง พี่น้องกันบ้าง สามีภรรยากันบ้างแต่เมื่อต้องตายจากกันไป ต่างคนก็ต่างต้องไปตามแรงแห่งกรรมที่ทำไว้เช่นกัน ต้องโคจรไปพบหรือไปผูกพันกับผู้อื่นอีก วนๆ เวียนไปเรื่อยๆ

แม่ยกยอ แม่ขอมา แม่กาเหว่า
ทุกแม่เฝ้า คอยเจือจุน อุดหนุนเสริม
ดูแลให้ ใส่ใจตาม ความสุขเติม
เป็นการเพิ่ม ให้ดูแล เหมือนแม่ตน

ตอนที่เกิดนั้นเราเลือกพ่อแม่เอาเองตามใจชอบไม่ได้ ให้ถือซะว่าเป็นเรื่องของกรรมเก่าชาติปางก่อน สัตว์ทั้งหลายต่างก็เกิดมาเพื่อรับวิบากกรรมที่เคยได้กระทำไว้แล้วทั้งสิ้น ควบคู่ไปกับการสร้างสมกรรมใหม่อันจะให้ผลในปัจจุบันและอนาคตภายภาคหน้าด้วย แต่เมื่อชาตินี้เราได้เกิดมาเป็นลูกของท่านทั้งสองแล้ว ก็ต้องยอมรับกับสิ่งที่มีอยู่และเป็นไปให้ได้ไม่ควรไปโทษพ่อหรือโทษแม่ที่ไม่ได้ดูแลเราถ้าในภายภาคหน้ามีโอกาสได้เจอท่านผู้เป็นพ่อแม่ของตน ก็ให้พยายามเกื้อกูลท่านอย่างเต็มกำลังความสามารถ และจงทำมันด้วยความสุขใจ อย่าปล่อยให้มีอคติใดๆ ที่จะทำให้ต้องขุ่นข้องหมองใจเลย เพราะการที่ตัวเราเองจะได้เจอะเจอพ่อแม่แบบไหนนั้น ก็เป็นผลมาจากกรรมเก่าในอดีตชาติของเราเองด้วยที่ดึงดูดให้ไปเจอกับพ่อแม่ที่ดีหรือไม่ดี เมื่อต้องเจอกับพ่อแม่ที่ไม่ดีก็เท่ากับเป็นการชดใช้กรรมเก่าหรืออาจจะเป็นการเปลี่ยนร้ายให้กลายเป็นดีได้ด้วย

ถ้ารู้จักที่จะแผ่เมตตาให้กับสิ่งที่พ่อแม่เคยกระทำไม่ดีไว้กับตนแต่การที่จะกระทำเช่นนั้นได้ ต้องรู้จักใช้หลักธรรมในพระพุทธศาสนามาสอนใจตนเองให้ได้ก่อน เมื่อเข้าใจแล้วจะทำให้เป็นผู้มีเมตตาไม่ถือโทษโกรธเคืองใครง่ายๆ และจะสามารถเป็นผู้ให้อภัยคนอื่นได้หมดในทุกๆ เรื่องแล้วในที่สุดกระแสแห่งความมีเมตตาธรรมนั้นก็จะทำให้ศัตรูกลับกลายมาเป็นมิตรได้จริงๆ แต่ถ้าเราไปคิดอะไรที่ไม่ดีกับพ่อแม่อีก ก็เท่ากับเป็นการผูกมัดกรรมเวรเอาไว้ ซึ่งจะส่งผลให้ต้องเจอกับเหตุการณ์เช่นนี้ต่อไปอีกใน ในอนาคตกาลข้างหน้าดังนั้นเพื่อป้องกันเหตุการณ์ดังกล่าว ลูกทั้งหลายพึงตระหนักไว้เสมอๆ ว่า ถึงแม้พ่อแม่ท่านจะทำอะไรไม่ดีไว้ก็ตาม แต่ท่านทั้งสองก็ยังคงเป็นผู้ให้กำเนิด ถ้าไม่มีท่านแล้วลูกก็คงเกิดมาไม่ได้ บุญคุณในเรื่องนี้ถือว่ายิ่งใหญ่มากที่สุด ถ้าลูกตั้งสติได้ก็ควรเลิกผูกเวรกับท่านเสีย

กำเนิดจิต ชีวิตให้ แต่ไม่เลี้ยง
กลับบ่ายเบี่ยง ดันผลักไส ให้ยาย-ย่า
ให้เลี้ยงต่อ แทนพ่อแม่ ดูแลมา
ให้ถือว่า เป็นกรรมเก่า ของเราเอง

ถ้าหากในวันที่ลูกเกิดพ่อแม่ได้ฆ่าทิ้งเสีย เราก็คงไม่มีโอกาสได้เติบโตขึ้นมาดูโลกใบนี้จึงถือได้ว่าท่านมีบุญคุณมากเพราะท่านเป็นผู้ให้กำเนิดและยังไม่ได้ทำร้ายลูกถึงแม้ว่าพ่อแม่บางท่านจะไม่ได้เลี้ยงดูลูกของตนเลยก็ตามที ก็ยังได้ชื่อว่ามีบุญคุณมากอยู่เช่นกัน หลายคนที่ถูกทอดทิ้งนั้นมีความโกรธเกลียดพ่อแม่อย่างที่ชีวิตนี้จะไม่มีทางยอมให้อภัยโดยเด็ดขาด คนที่ถูกทอดทิ้งนั้นมักจะรู้สึกสงสารตัวเอง ถามตัวเองอยู่บ่อยๆ ว่าทำไมพ่อแม่ถึงทำอย่างนั้นอย่างนี้กับตนได้ลงคอไม่เข้าใจในเหตุปัจจัยที่พ่อแม่ต้องทำแบบนี้ แต่ลูกบางคนก็มีบุญมากที่มีโอกาสได้ศึกษาเล่าเรียนพระธรรมของพระสัมมาสัมพุทธเจ้าแล้วนำไปปฏิบัติทำให้สามารถที่จะอภัยผู้ให้กำเนิดได้ เพราะเชื่อในเรื่องกฎแห่งกรรมดังนั้นเราอย่าไปมัวเสียเวลาครุ่นคิดในสิ่งที่ผิดพลาดของผู้เป็นพ่อแม่อยู่เลย เพราะถึงอย่างไรเขาก็ได้ให้ชีวิต ให้ร่างกาย ให้กระดูก ให้เลือดเนื้อแก่ลูก แค่นี้ก็ถือว่ามากพอแล้ว อย่าไปเรียกร้องอะไรจากท่านอีกเลย อย่างน้อยที่สุดนั้น ท่านผู้เป็นพ่อแม่ก็ได้เปิดโอกาสให้เราได้มาเกิดเป็นมนุษย์ ซึ่งเป็นสิ่งมีชีวิตชนิดเดียวที่สามารถศึกษาธรรมและปฏิบัติธรรมได้จนถึงที่สุดแห่งทุกข์ ถ้า

มีโอกาสได้พบเจอพ่อแม่ในภายหลังก็ให้เมตตาท่านมากๆ แม้ว่าท่านจะไม่เคยได้เลี้ยงดูเรามาเลยก็ตาม ถือซะว่าได้ใช้กรรมไปแล้วต่อไปก็ตั้งใจตอบแทนท่านให้ดีที่สุด ผู้ที่มีความกตัญญูและอดทนต่อพฤติกรรมที่ไม่ดีของผู้อื่นได้นั้น ถือได้ว่าเป็นผู้สมควรแก่การยกย่อง อุตส่าห์ได้เกิดมาเป็นคนทั้งทีแล้ว ให้ดูแลพ่อแม่ให้เหมือนกับได้ดูแลพระอรหันต์ ให้เคารพพ่อแม่เหมือนกับที่เราเคารพพระอรหันต์ เพราะผู้เป็นพ่อแม่นั้นท่านเป็นเนื้อนาบุญอันดีของลูกเสมอ

แม่ไม่พร้อม ยอมให้เกิด กำเนิดจิต
เพราะแม่ผิด ความคิดพลั้ง อย่างมหันต์
สับสนจัด ตัดสินใจ คิดไม่ทัน
พ่อกดดัน แท้งให้ทำ แม่จำใจ

ธรรมบท

เมื่อผู้อื่นทำความดีให้
ทำประโยชน์ให้ก่อน
แต่เราไม่สำนึกบุญคุณ
เมื่อมีกิจเกิดขึ้นภายหลัง
จะหาผู้ช่วยทำไม่ได้

วิธีการขอขมาพ่อ แม่

ขอขมา	ขอลาโทษ	ลดทิฏฐิ
อโหสิ	ให้อภัย	ทานใหญ่หลวง
สารพัด	ขอจัดการ	งานทั้งปวง
แม่อย่าห่วง	ลูกจะทำ	แต่ความดี

การกระทำใดๆ ก็ตามที่ทำให้ตนเองต้องเดือดร้อนหรือทำให้ผู้อื่นต้องเดือดร้อนนั้น ถือว่าเป็นบาปเป็นกรรมด้วยกันทั้งสิ้น สิ่งต่างๆ ที่เกิดขึ้นย่อมเป็นไปตามกระแสแห่งบุญและบาปที่คอยส่งผล เราทำกรรมอันใดไว้ย่อมได้รับผลของกรรมนั้นตอบสนอง การที่เราทั้งหลายได้เกิดมาเกี่ยวข้องกัน เป็นพ่อ เป็นแม่ เป็นลูก เป็นญาติพี่น้องเป็นเพื่อนรักหรือเป็นศัตรูกันนั้น ก็เนื่องจากกรรมอันเคยพัวพันเกี่ยวเนื่องกันมานั้นได้ส่งผล แต่ในฐานะของความเป็นพ่อแม่เมื่อได้กระทำกรรมใดๆ

ต่อลูก ผลที่ได้รับจะไม่รุนแรงเท่ากับการที่ผู้เป็นลูกได้กระทำกรรมกับพ่อแม่ เนื่องจากฝ่ายผู้เป็นพ่อแม่ท่านได้ให้ชีวิตแก่ลูกและยังมีบุญคุณอื่นๆ อีกอย่างมากมายมหาศาลถือได้ว่าพ่อแม่นั้นเป็นทุกสิ่งทุกอย่างในชีวิตของลูกก็ว่าได้ประการแรกคือ ท่านเป็นผู้ให้กำเนิด ประการที่สองคือ ท่านเป็นผู้เลี้ยงดูลูกตั้งแรกคลอด ซึ่งถือว่าเป็นช่วงที่ต้องเหนื่อยหนักมากของท่านทั้งสอง ประการที่สามคือ ท่านเป็นผู้คอยส่งเสียให้ลูกได้เล่าเรียนหนังสือและคอยอบรมสั่งสอนให้เป็นคนดี ประการที่สี่คือ ท่านเป็นผู้ดูแลยามลูกป่วยไข้คอยให้ความช่วยเหลือผู้เป็นลูกทุกๆ เรื่อง ไม่ว่าลูกจะมีปัญหาอะไร ท่านก็จะคอยให้ความรักและความเอาใจใส่แก่ลูกเสมอจึงถือได้ว่าพ่อแม่นั้นเป็นผู้ที่รักลูกอย่างไม่มีเงื่อนไขจริงๆ ไม่ว่าใครจะมองว่าลูกของท่านเป็นคนชั่วช้าเลวทรามขนาดไหนไม่ว่าลูกจะเคยกระทำผิดพลาดมากน้อยสักเพียงใด พ่อแม่ท่านก็จะยังคงรักและพร้อมที่จะให้อภัยแก่ผู้เป็นลูกเสมอแสดงให้เห็นถึงความรักและความห่วงใยของพ่อแม่นั้นเป็นความบริสุทธิ์ใจอย่างยิ่ง การที่จะพรรณนาถึงบุญคุณของท่านให้ทั่วทั้งหมดได้นั้นจึงเป็นเรื่องยาก

ผู้เป็นพ่อแม่ท่านยังได้ชื่อว่าเป็น 'บูรพาจารย์' อีกด้วยเนื่องจากว่าท่านเป็นอาจารย์คนแรกของลูก ไม่มีอาจารย์คนใดที่จะมาสอนก่อนท่านได้เพราะท่านสอนลูกตั้งแต่ให้รู้จักวิธีการกิน สอนให้ดูดนม สอนให้คลาน สอนให้เดิน สอนให้ใส่เสื้อผ้าเป็นต้น และยังถือได้ว่าท่านเป็น 'บูรพเทพ' อีกด้วย หมายความว่าผู้เป็นพ่อแม่นั้น ท่านเป็นเทวดาองค์แรกที่คอยดูแลปกปักรักษาคุ้มครองลูกก่อนเทวดาองค์อื่นๆ และท่านยังเป็นแม้กระทั่ง 'พระพรหม' ของลูกอีกด้วย เพราะท่านเป็นผู้มีเมตตากรุณา มุทิตา อุเบกขาให้แก่ลูกเสมอการที่พ่อแม่ยอมลำบากตรากตรำเหน็ดเหนื่อยเมื่อยล้าอยู่กับการงาน ก็มีลูกนั้นเองที่คอยเป็นกำลังใจและเป็นแรงผลักดันให้แก่ท่าน พ่อแม่บางท่านต้องอดตาหลับขับตานอน ทำงานขับรถส่งของไกลแสนไกล บางท่านก็ทำงานก่อสร้างที่ต้องแบกของหนักๆ ทั้งต้องตากแดดตากลมบ้างทีก็ต้องปีนขึ้นไปสู่ที่สูงๆ เสี่ยงอันตรายถึงชีวิต บางท่านก็ต้องทำงานกับสารเคมีที่ทั้งเหม็นและเป็นผลเสียต่อสุขภาพ ที่ท่านยอมทำทุกอย่าง ยอมเหน็ดเหนื่อยเมื่อยหล้าจนเหงื่อไหลโทรมกายนั้นก็เพื่อที่จะหาเงินหาทองมาให้ลูกได้กินได้ใช้ ให้ลูกได้เล่าเรียนเขียนอ่าน ให้ลูกของตนมีโอกาสได้เทียมหน้าเทียมตาคนอื่น เพราะกลัวแต่ว่า

ลูกจะลำบากหรือกลัวว่าลูกจะอับอายเพื่อน โดยที่ท่านไม่ได้เป็นห่วงสุขภาพร่างกายของตนเองเลยว่าจะทรุดโทรมหรืออ่อนล้าสักเพียงใดแต่แล้วลูกที่ท่านทุ่มเทให้นั้นบางคนกลับทำตัวให้ผู้คนดูหมิ่นเพราะความที่ไม่รู้จักเคารพเชื่อฟังพ่อแม่ และนำเงินที่ท่านหามาด้วยความยากลำบากนั้น ไปใช้จ่ายอย่างสุรุ่ยสุร่าย ชอบโกหกหลอกลวงพ่อแม่ หลงใหลในวัตถุอันหาสาระอะไรได้น้อยมาก ไม่ว่าจะเป็นมือถือ เสื้อผ้า หรือกระเป๋าราคาแพงต่างๆ ไม่มีความอดทนอดกลั้น อยากได้อะไรก็จะเอาให้ได้ ทำทุกวิถีทางที่จะได้ในสิ่งที่ตนเองปรารถนาจึงต้องพบเห็นเด็กจำนวนไม่น้อยที่ขายบริการทางเพศบ้างขายยาเสพติดบ้าง ไม่รู้จักสนใจศึกษาเรียน โดดเรียนไปมั่วสุมเล่นการพนันบ้าง เสพยาเสพติดบ้าง คอยสร้างแต่ปัญหาและนำมาซึ่งความทุกข์ใจของผู้เป็นพ่อแม่นานัปประการ โดยทีลูกผู้หลงผิดนั้นไม่รู้ตัวเองเลยว่า เขาจะต้องได้รับผลที่กรรมหนักแสนสาหัสในภายภาคหน้า

ความผิดพลาด อาจมีได้ ไม่มุสา
ขอขมา สัญญาใจ ไม่เคอะเขิน
กราบแม่พ่อ ขออภัย ไม่ล่วงเกิน
ความชั่วเมิน ลูกจะทำ แต่ความดี

บุญและบาปนั้นถึงแม้ว่ามันจะแยกกันให้ผลก็จริงแต่ก็ใช่ว่าการกระทำความดีในภายหลัง จะไม่สามารถเปลี่ยนแปลงอะไรได้ครูบาอาจารย์ท่านเปรียบเทียบให้ฟังไว้ว่า มันก็คล้ายๆ กับการที่เราใช้เกลือหนึ่งช้อน เติมลงไปในน้ำหนึ่งแก้ว (ทำบุญไว้น้อย) รสของน้ำนั้นมันก็จะเค็มมากๆ แต่ถ้าเราเอาเกลือจำนวนเท่าเดิม (บาปเท่าเดิมเพราะไม่ทำเพิ่มอีก) เติมลงไปในน้ำหนึ่งตุ่มใหญ่ (ท่านเปรียบน้ำเป็นบุญที่ทำเพิ่มขึ้น) รสความเค็มของเกลือมันก็จะลดลงได้ เมื่อเราได้ตระหนักรู้แล้วว่าอะไรถูกอะไรผิด ก็ควรเลือกทำเฉพาะในทางที่ถูกต้องเหมือนคนที่เคยขับรถไปผิดทาง เมื่อรู้ตัวว่ามันผิดแล้วก็ต้องเลี้ยวกลับไปในทางที่ถูก ถือซะว่าอดีตนั้นมันเป็นแค่เรื่องราวประสบการณ์ที่ผ่านไปแล้ว ไม่จำเป็นต้องไปนึกคิดย้อนหลังให้ใจเศร้าหมอง เรื่องที่แล้วมาก็ให้แล้วกันไปจงอยู่กับปัจจุบันและเพียรพยายาม ที่จะทำแต่คุณงามความดีในปัจจุบันนี้ให้ดีที่สุด ดังคำกล่าวที่ว่า **“ผู้เห็นโทษในความเป็นโทษแล้วเว้นคืนด้วยธรรม ผู้นั้นจะเจริญในอริยวินัย”**

การที่จะขอขมาพ่อแม่โดยให้ได้ผลนั้น ในเบื้องต้นผู้เป็นลูกต้องรู้สึกสำนึกผิดจริงๆ ในสิ่งที่ตนเองเคยได้พูด เคยได้กระทำให้พ่อแม่ต้องลำบากหรือเสียใจ ถึงแม้ว่าในความจริงนั้นพ่อแม่เขาจะไม่ได้ต้องการคำขอโทษอะไรจากผู้ที่เป็นลูกเลยเพราะเขาได้ให้อภัยเสมอแก่ผู้ที่เป็นลูก เพียงแต่อาจจะต้องการรับรู้บ้างว่าลูกๆ ของตนเองนั้น ได้เติบโตขึ้นเป็นผู้ใหญ่มากพอที่จะรู้จักผิดชอบชั่วดีบ้างแล้วหรือยัง และบางครั้งบางเวลาท่านก็อาจที่อยากจะได้ความสุขเล็กๆ น้อยๆ จากผู้ที่เป็นลูกของตนเองบ้างก็แค่นั้นเอง ดังนั้นผู้ที่เป็นลูกก็ควรต้องหาโอกาสสำคัญต่างๆ เพื่อกราบเท้าท่านบ้าง เป็นการแสดงความเคารพรักในตัวท่าน และให้หาโอกาสดีๆ เพื่อขอขมาท่านอย่างน้อยปีละหนึ่งครั้ง

การไปกราบเท้าขอพรพ่อแม่หรือไปขอขมากรรมจากผู้เป็นพ่อแม่นั้น สำหรับบางคนหรือบางครอบครัวไม่ใช่เรื่องง่ายๆ เลย ถือเป็นเรื่องแปลกและเป็นเรื่องที่น่าอายอย่างยิ่ง ถึงแม้ว่าตัวเขาเองอยากจะทำ แต่ก็ยังไม่กล้าทำเพราะความที่ไม่เคยได้ลองทำมาก่อนเลย จึงรู้สึกทั้งเขินทั้งอายในการที่จะกระทำดังกล่าว เรื่องการขอขมานี้เป็นเรื่องที่ธรรมดามากสำหรับผู้ประพฤติปฏิบัติธรรม ยิ่งถ้าหากทำผิดแล้วไม่ขอขมา จึงจะถือว่าเป็น

เรื่องแปลก ถ้าลูกๆ คนใดได้เคยกระทำกรรมใดๆ ที่เป็นการล่วงเกินท่านไปต้องรีบไปขอขมาเพื่อให้ท่านอโหสิกรรมให้เสียก่อนไม่เช่นนั้นจะไปทำการสิ่งใดก็ไม่เจริญยิ่งถ้าเป็นเรื่องของการประพฤติปฏิบัติธรรมแล้วด้วย ผู้ใดหวังความเจริญก้าวหน้าในทางธรรม ควรไปกราบเท้าเพื่อขอขมาพ่อแม่ก่อนให้ท่านอโหสิกรรมให้เพื่อการเจริญสมาธิจะได้ไม่ต้องติดขัดพิธีการหรือขั้นตอนการขอขมานั้นคงไม่สำคัญอะไรเท่าไหร่ขึ้นอยู่กับความตั้งใจเป็นสำคัญแค่การที่ลูกได้คิดที่จะขอขมาผู้เป็นพ่อแม่ในเบื้องต้นนั้น ก็มีคุณค่าในตัวของมันเองมากอยู่แล้วแต่พิธีการนั้นก็จะช่วยแก้เขินและทำให้ดูเข้มขลังมากยิ่งขึ้นการที่จะทำความดีนั้น ไม่ต้องไปอายใครถ้ามีโอกาสเมื่อไหร่ก็ให้รีบทำทันที

การขอขมากรรมจะให้ได้ผลดีที่สุดคือ ผู้ขอขมากรรมจะต้องกระทำให้ครบทั้ง ๓ ทางคือ ทางกาย วาจาและใจวิธีการก็คือให้เตรียมดอกไม้ธูปเทียนเพื่อไปขอขมาพ่อ แม่ โดยเชิญให้ท่านมานั่งที่เก้าอี้แล้วกล่าวดังนี้ 'กรรมอันใดก็ตาม ที่ลูกเคยล่วงเกินท่านผู้เป็นพ่อแม่ ทั้งทางกาย วาจา ใจ ทั้งต่อหน้าและลับหลังทั้งที่ได้เจตนาและไม่ได้เจตนาทั้งในชาตินี้และในอดีตชาติที่ผ่านมา ลูก

ขอขมากรรมนั้น ขออโหสิกรรมจากพ่อและแม่ ขอให้พ่อและแม่ได้อโหสิกรรมให้แก่ลูกด้วยเถิด หรือจะพูดอะไรก็ได้ที่แสดงออกถึงการขอโทษขออภัยจากท่าน เมื่อพูดจบก็ให้ก้มลงกราบเท้าท่าน แล้วขอให้ พ่อ แม่ พูดว่า 'อโหสิ' ต่อจากนั้นให้เอากะละมังใส่น้ำอุ่นๆ ที่ใส่ดอกไม้มาด้วยยิ่งดีให้เอาเท้าพ่อหรือแม่แช่ลงในน้ำ แล้วใช้มือชำระล้างเท้าท่านให้สะอาดทำการล้างเท้าพ่อและแม่ ทีละคนๆ จะเป็นการดียิ่งขึ้นถ้าหลังจากล้างเท้าท่านเสร็จแล้ว ให้เช็ดเท้าท่านให้แห้งด้วยผ้าที่ซื้อมาใหม่ แล้วทาเท้าท่านด้วยแป้งหอมหรือโลชั่นก็ได้ ส่วนน้ำที่ล้างเท้า พ่อ แม่ นั้นให้นำมาลูบที่หัวเพื่อเป็นสิริมงคล ถือเป็นเสร็จพิธีการที่ต้องทำดังนี้ก็เพื่อเป็นการแสดงให้เห็นว่า ลูกได้บูชาท่านอย่างมาก และน้ำล้างเท้าพ่อแม่นั้นถือว่าศักดิ์สิทธิ์มากสำหรับผู้เป็นลูกเพราะท่านผู้เป็นพ่อแม่นั้นก็เปรียบเสมือนเป็นพระอรหันต์ของลูกๆ แต่ละคน ถ้าทำได้ดังนี้แล้วอะไรๆ ก็จะดีขึ้นเอง การปฏิบัติธรรมก็จะดีขึ้นด้วย หาโอกาสดีๆ ที่ท่านกำลังอารมณ์ดีไปกราบขอขมาท่านก่อนที่อะไรๆ จะสายเกินไป ให้รีบทำเสียตั้งแต่ท่านยังมีชีวิตอยู่ เพราะเมื่อท่านจากไปแล้วย่อมยากที่จะแก้ไข

ธรรมบท

บัณฑิต
ย่อมไม่ทำบาป
เพราะตนเป็นเหตุ
หรือเพราะผู้อื่นเป็นเหตุ
บุคคลไม่พึงปรารถนาบุตร ทรัพย์ แว่นแคว้น
หรือความสำเร็จเพื่อตนโดยไม่ชอบธรรม
พึงเป็นผู้มีศีล มีปัญญาและยึดมั่นอยู่ในธรรม

กวีธรรมคำกลอน

(เหตุแห่งความเสื่อม)

เทวดา	ปุจฉาถาม	พระสัมพุทธ
เหตุมนุษย์	เสื่อมมีเกณฑ์	เป็นไฉน
สมณะ	พระโคดม	บรมไตร
วินิจฉัย	วิสัชนา	เทวาฟัง
เหตุเสื่อมเพราะ	คนเกลียดธรรม	ในคำสอน
เกียจคร้านนอน	ร้อน-เย็นไป	เช้า-สายชั่ง
การเข้าวัด	อสัตบุรุษ	สุดชิงชัง
โทสะตั้ง	ฝังความโกรธ	ไม่ลดวา
ทิ้งพ่อแม่	แก่เฒ่า	ให้เหงาหงอย
ซึมเศร้าสร้อย	ลูกเลยละ	อนาถา
หลอกลวงพราหมณ์	ย่ำยีพระ	ไม่ละอา
พูดมุสา	หน้าไม่อาย	พูดไม่จริง

มีทรัพย์สิน แก้วเงินทอง ของกินเพียบ
คนเดียวเงียบ แอบกินใช้ ผีร้ายสิง
หลงในชาติ โคตรตระกูล สกุลอิง
ยโสหยิ่ง ไม่มองใคร ในสายตา

เป็นนักเลง เก่งคบชู้ สู่ชายหญิง
พนันสิง อิงอธรรม กามตัณหา
มีเมียเด็ก เบรกแตกแน่ แพ้กามา
หึงหวงหา ท้าพระเพลิง เริงโลกีย์

พ่อบ้านแย่ แม่บ้านยักษ์ มักอสัตย์
เหินห่างวัด ขาดคุณธรรม นำวิถี
เป็นคนบาป หยาบช้าชั่ว กลั้วราคี
เงินน้อยมี ที่ใฝ่สูง ฟุ้งเฟ้อเกิน

สิบสองเหตุ กิเลสหน่อ ก่อความเสื่อม
ชีวิตเชื่อม ให้รีบจอง ห้องฉุกเฉิน
พระพุทธองค์ ทรงเตือนว่า อย่าหลงเพลิน
เทพสรรเสริญ ฟังธรรมทราบ จึงกราบลา

พระราชวิริยาลังการ

พระในบ้าน

ชีวิตเกิด กำเนินโลก สาธกหมาย
อธิบาย วิจัยคำ นิยามเขียน
"บุญคุณ" คำ นำแถลง เป็นแสงเทียน
เพื่อแลกเปลี่ยน มโนทัศน์ สัจธรรม

บุญคุณมี มิได้มา จากฐานะ
เพียงเพื่อจะ ได้เข้าใจ ไม่ถลำ
พระคุณมี ที่มิติ พฤติกรรม
จงจดจำ กระทำจริง จึงเป็นคุณ

แม่กับพ่อ หล่อหลอมใจ สายสวาท
ได้สมมาตร ปรารถนา กรรมมาหนุน
วิญญาณสู่ ครรภ์มารดา ว่าเป็นบุญ
ร่วมลงทุน พระคุณท่าน นั้นเท่ากัน

นำมาคิด วินิจฉัย ใครมากกว่า
คุณบิดา หรือมารดา ค่าแปรผัน
ถ้าทั้งสอง ร่วมครองคู่ อยู่สัมพันธ์
พระคุณนั้น เท่ากันใช่ ไม่ผันแปร

คลอดแล้วมา มารดามี สามีใหม่
ลูกเติบใหญ่ เลี้ยงดูมา หาใช่แม่
กลับเป็นพ่อ คอยอุ้มชู เลี้ยงดูแล
พระคุณแท้ แม่น้อยกว่า บิดาตน

เช่นเดียวกัน หลังวันคลอด รอดชีวิต
พ่อทำผิด ทิ้งแม่ไป ลูกไม่สน
การดูแล แม่เลี้ยงดู เป็นผู้คน
พระคุณล้น มากกว่าแน่ เพราะแม่ดี

ถึงอย่างไร ลูกได้เกิด กำเนิดจิต
จะถูกผิด พ่อแม่ทำ ตามวิถี
กตัญญู รู้คุณท่าน พันทวี
อยู่วันนี้ ชีวิตนั้น ท่านให้มา

พระราชวิริยาลังการ

น้ำใจแม่

(พระเทพสุวรรณโมลี)

น้ำใจแม่ ใสสะอาด เหมือนหยาดน้ำ
ใจแม่ล้ำ เลอเลิศ ประเสริฐศรี
แม่รักลูก ของแม่ แม้ชีวี
แม่ยอมพลี ทุกเมื่อ เพื่อลูกตน

เมื่อคราวแม่ คลอดบุตร สุดสวาท
เพียงชีวาตม์ แม่จะวาย เสียหลายหน
แม่ลำบาก เพราะลูก มาทุกคน
ลูกจึงพ้น เภทภัย ได้เกิดมา

เมื่อลูกน้อย แม่เลี้ยง เพียงชีวิต
อยู่แนบชิด ไม่ห่างเห เสน่หา
ยามลูกร้อง อุ้มแอบ แนบอุรา
ให้ลูกยา ดื่มนม อิ่มสมใจ

การยืน-เดิน นั่ง- นอน แม่สอนหัด
สารพัด กิริยา อัชฌาสัย
ทั้งภาษา ท่าทาง ทุกอย่างไป
แม่สอนให้ ลูกรู้ เป็นครูมา

แม่ลำบาก ยากเข็ญ เพราะเป็นแม่
ที่มุ่งแต่ ให้ลูก สุขหรรษา
ถึงเหนื่อยยาก กายใจ ไม่นำพา
ขอเพียงอย่า ให้ลูก ต้องทุกข์ทน

แม่ทุกข์ยาก อย่างไร แม่ไม่คิด
ชุบชีวิต ลูกแม่ มาแต่ต้น
จนบัดนี้ ลูกลูก แม่ทุกคน
ต่างพึ่งตน เองได้ สมใจปอง

ในชีวิต ชาตินี้ ลูกมีแม่
เพียงหนึ่งแท้ แน่ใจ ไม่มีสอง
ลูกได้คิด เมื่อเติบใหญ่ จึงใฝ่ปอง
หมายสนอง พระคุณ ให้สุนทร

จะบำรุง น้ำใจ แม่ให้ชื่น
ทุกวันคืน ให้สุโข สโมสร
จะปรองดอง น้องพี่ ทวีพร
ตามแม่สอน แม่สั่ง แต่หลังมา

พอว่าแม่ จะมีสุข เพราะลูกบ้าง
ก็มาร้าง แรมไกล สุดใฝ่หา
เหลือเพียงร่าง รอรับ ซับน้ำตา
จากบรรดา ลูกหลาน ร้าวราญใจ

ขอทวยเทพ เอื้อความ ตามที่ขอ
โปรดจัดวอ เสลี่ยงทอง งามผ่องใส
รับวิญญาณ แม่ข้า แล้วพาไป
สถิตใน วิมาน สำราญเทอญฯ

ภาคผนวก

ปราภวสูตรที่ ๖

พระสุตตันตปิฎก ขุททกนิกาย สุตตนิบาต

เล่มที่ ๔๖ หน้าที่ ๓๐๙ - ๓๒๕

(เหตุแห่งความเสื่อม ๑๒ ประการ)

ข้าพเจ้าได้สดับมาแล้วอย่างนี้ สมัยหนึ่ง พระผู้มีพระภาคเจ้าประทับอยู่ ณ พระวิหารเชตวัน อารามของท่านอนาถบิณฑิกเศรษฐี ใกล้พระนครสาวัตถี ครั้งนั้นแลเมื่อปฐมยามสิ้นไปแล้วเทวดาตนหนึ่งมีรัศมีอันงดงามยิ่งทำพระวิหารเชตวันทั้งสิ้นให้สว่างไสว เข้าไปเฝ้าพระผู้มีพระภาคเจ้าถึงที่ประทับ ถวายบังคมพระผู้มีพระภาคเจ้าแล้ว ยืนอยู่ ณ ที่ควรส่วนข้างหนึ่ง ครั้นแล้วได้ทูลถามพระผู้มีพระภาคเจ้าด้วยคาถาว่า

ข้าพระองค์มาเพื่อจะทูลถามถึงผู้เสื่อมและคนผู้เจริญ กับท่านพระโคดมจึงขอทูลถามว่า อะไรเป็นทางของคนเสื่อม

พระผู้มีพระภาคเจ้าตรัสตอบว่า บุคคลผู้เจริญ เป็นผู้อันบุคคลรู้ได้โดยง่าย บุคคลผู้เสื่อม ก็เป็นผู้อันบุคคล

รู้ได้โดยง่าย ผู้ใคร่ธรรมเป็นผู้เจริญ ผู้เกลียดธรรมเป็นผู้เสื่อม เพราะเหตุนั้นแลเราจงทราบชัดข้อนี้เถิดว่า ความเสื่อมนั้นเป็นที่ ๑.

เทวดากราบทูลว่า ข้าแต่พระผู้มีพระภาคเจ้า ขอพระองค์โปรดตรัสบอกคนเสื่อมที่ ๒ อะไรเป็นทางของคนเสื่อม

พระผู้มีพระภาคเจ้าตรัสตอบว่า คนมีอสัตบุรุษเป็นที่รัก ไม่กระทำสัตบุรุษให้เป็นที่รักชอบใจธรรมของอสัตบุรุษ ข้อนั้นเป็นทางของคนเสื่อม เพราะ เหตุนั้นแล เราจงทราบข้อนี้เถิดว่า ความ เสื่อมนั้นเป็นที่ ๒

เทวดากราบทูลว่า ข้าแต่พระผู้มีพระภาคเจ้าขอพระองค์

โปรดตรัสบอกคนเสื่อมที่ ๓ อะไรเป็นทางของคนเสื่อม

พระผู้มีพระภาคเจ้าตรัสตอบว่าคนใดชอบนอนชอบคุย ไม่หมั่นเกียจคร้าน โกรธง่าย ข้อนั้นเป็นทางของคนเสื่อม เพราะเหตุนั้นแล เราจงทราบชัดข้อนี้เถิดว่า ความเสื่อมนั้นเป็นที่ ๓

เทวดากราบทูลว่า ข้าแต่พระผู้มีพระภาคเจ้าขอพระองค์

โปรดตรัสบอกคนเสื่อมที่ ๔ อะไรเป็นทางของคนเสื่อม

พระผู้มีพระภาคเจ้าตรัสตอบว่า คนใดสามารถ แต่ไม่เลี้ยงมารดาหรือบิดาผู้แก่เฒ่า ผ่านวัยหนุ่มสาวไปแล้ว ข้อนั้นเป็นทางของคนเสื่อม เพราะเหตุนั้นแล เราจงทราบชัดข้อนี้เถิดว่า ความเสื่อมนั้นเป็นที่ ๔

เทวดากราบทูลว่าข้าแต่พระผู้มีพระภาคเจ้าขอพระองค์โปรดตรัสบอกคนเสื่อมที่ ๕ อะไรเป็นทางของคนเสื่อม

พระผู้มีพระภาคเจ้าตรัสตอบว่า คนใดลวงสมณะพราหมณ์ หรือแม้วณิพกอื่นด้วยมุสาวาท ข้อนั้นเป็นทางของคนเสื่อม เพราะเหตุนั้นแล เราจงทราบชัดข้อนี้เถิดว่า ความเสื่อมนั้นเป็นที่ ๕

เทวดากราบทูลว่า ข้าแต่พระผู้มีพระภาคเจ้าขอพระองค์โปรดตรัสบอกคนเสื่อมที่ ๖ อะไรเป็นทางของคนเสื่อม

พระผู้มีพระภาคเจ้าตรัสตอบว่าคนมีทรัพย์มาก มีเงินทอง ของกินกินของอร่อยแต่ผู้เดียว ข้อนั้นเป็นทางของคนเสื่อม เพราะเหตุนั้นแล เราจงทราบชัดข้อนี้เถิดว่า ความเสื่อมนั้นเป็นที่ ๖

เทวดากราบทูลว่าข้าแต่พระผู้มีพระภาคเจ้า ขอพระองค์โปรดตรัสบอกคนเสื่อมที่ ๗ อะไรเป็นทาง ของคนเสื่อม

พระผู้มีพระภาคเจ้าตรัสตอบว่า คนใดหยิ่งเพราะชาติหยิ่งเพราะทรัพย์และหยิ่งเพราะโคตร ย่อมดูหมิ่นญาติของตน ข้อนั้นเป็นทางของคนเสื่อมเพราะเหตุนั้น เราจงทราบชัดข้อนี้เถิดว่าความเสื่อมนั้นเป็นที่ ๗

เทวดากราบทูลว่า ข้าแต่พระผู้มีพระภาคเจ้าขอพระองค์โปรดตรัสบอกคนเสื่อมที่ ๘ อะไรเป็นทางของคนเสื่อม

พระผู้มีพระภาคเจ้าตรัสตอบว่า คนใดเป็นนักเลงหญิง เป็นนักเลงสุรา และเป็นนักเลงการพนันผลาญทรัพย์ที่ตนหามาได้ข้อนั้นเป็นทางของคนเสื่อมเพราะเหตุนั้นแล เราจงทราบชัดข้อนี้เถิดว่าความเสื่อมนั้นเป็นที่ ๘

เทวดากราบทูลว่าข้าแต่พระผู้มีพระภาคเจ้าขอพระองค์โปรดตรัสบอกคนเสื่อมที่ ๙ อะไรเป็นทางของคนเสื่อม

พระผู้มีพระภาคเจ้าตรัสตอบว่าคนไม่สันโดษด้วยภริยาของตน ประทุษร้ายในภริยาของคนอื่น เหมือนประทุษร้ายในหญิงแพศยา ข้อนั้นเป็นทางของคนเสื่อม เพราะเหตุนั้นแล เราจงทราบชัดข้อนี้เถิดว่าความเสื่อมนั้นเป็นที่ ๙

เทวดากราบทูลว่า ข้าแต่พระผู้มีพระภาคเจ้าขอพระองค์โปรดตรัสบอกคนเสื่อมที่ ๑๐ อะไรเป็นทางของคนเสื่อม

พระผู้มีพระภาคเจ้าตรัสตอบว่า ชายแก่ ได้หญิงรุ่นสาวมาเป็นภริยาย่อมนอนไม่หลับ เพราะความหึงหวงหญิง รุ่นสาวนั้น ข้อนั้นเป็นทางของคนเสื่อม เพราะเหตุนั้น เราจงทราบชัดข้อนี้เถิดว่าความเสื่อมนั้นเป็นที่ ๑๐

เทวดากราบทูลว่าข้าแต่พระผู้มีพระภาคเจ้าขอพระองค์โปรดตรัสบอกคนเสื่อมที่ ๑๑ อะไรเป็นทางของคนเสื่อม

พระผู้มีพระภาคเจ้าตรัสตอบว่าคนใดตั้งหญิงนักเลงสุรุ่ยสุร่าย หรือแม้ชายเช่นนั้นไว้ในความเป็นใหญ่ ข้อนั้น เป็นทางของคนเสื่อม เพราะเหตุนั่น เราจงทราบชัดข้อนี้เถิดว่า ความเสื่อมนั้นเป็นที่ ๑๑

เทวดากราบทูลว่า ข้าแต่พระผู้มีพระภาคเจ้าขอพระองค์โปรดตรัสบอกคนเสื่อมที่ ๑๒ อะไรเป็นทางของคนเสื่อม

พระผู้มีพระภาคเจ้า ตรัสตอบว่า ก็บุคคลผู้เกิดในสกุลกษัตริย์ มีโภคทรัพย์น้อย มีความมักใหญ่ปรารถนาราชสมบัติ ข้อนั้นเป็นทางของคนเสื่อม บัณฑิตผู้ถึงพร้อมด้วยความเห็นอันประเสริฐ พิจารณาเห็นคนเหล่านี้ ว่าเป็นผู้เสื่อมในโลก ท่านย่อมคบโลกที่เกษม

จบปราภวสูตรที่ ๖.

เทวดา ปัญหาถาม เรื่องความเสื่อม
โลกกระเพื่อม เอือมระอา ฟ้ายังหมอง
มนุษย์โลก หมกมุ่นกาม อธรรมครอง
ตรัสสิบสอง สาเหตุเสื่อม เชื่อมโยงกัน

ปุตตสูตร

(บุตร๓ จำพวก)

พระไตรปิฎก เล่มที่ ๒๕

จริงอยู่ พระสูตรนี้พระผู้มีพระภาคตรัสแล้ว พระสูตรนี้พระผู้มีพระภาคผู้เป็นพระอรหันต์ตรัสแล้ว เพราะเหตุนั้น ข้าพเจ้าได้สดับมาแล้วว่าดูก่อนภิกษุทั้งหลาย บุตร ๓ จำพวกนี้มีปรากฏอยู่ในโลก ๓ จำพวกเป็นไฉนคือ อติชาตบุตร ๑ อนุชาตบุตร ๑ อวชาตบุตร ๑ ฯ

ดูก่อนภิกษุทั้งหลาย ก็อติชาตบุตร เป็นอย่างไร ดูก่อนภิกษุทั้งหลายมารดาบิดาของบุตรในโลกนี้ ไม่ถึงพระพุทธเจ้า พระธรรม พระสงฆ์ ว่าเป็นสรณะ ไม่งดเว้นจากการฆ่าสัตว์ ลักทรัพย์ ประพฤติผิดในกาม พูดเท็จ การดื่มน้ำเมา คือ สุราและเมรัยอันเป็นที่ตั้งแห่งความประมาท เป็นผู้ทุศีล มีธรรมอันลามก ส่วนบุตรของมารดาและบิดาเหล่านั้น เป็นผู้ถึงพระพุทธเจ้า พระธรรมพระสงฆ์ ว่าเป็นสรณะ งดเว้นจากการฆ่าสัตว์ ลักทรัพย์ ประพฤติผิดในกามพูดเท็จ การดื่มน้ำเมา คือ สุราและเมรัยอันเป็นที่ตั้งแห่งความประมาท มีศีลมีธรรมอันงาม ดูก่อนภิกษุทั้งหลาย อติชาตบุตรเป็นอย่างนี้แล ฯ

ดูก่อนภิกษุทั้งหลาย ก็อนุชาตบุตรเป็นอย่างไร ดูก่อนภิกษุทั้งหลาย มารดาบิดาของบุตรในโลกนี้ ถึงพระพุทธเจ้า พระธรรม พระสงฆ์ ว่าเป็นสรณะงดเว้นจากการฆ่าสัตว์ ลักทรัพย์ ประพฤติผิดในกาม พูดเท็จ การดื่มน้ำเมาคือ สุราและเมรัยอันเป็นที่ตั้งแห่งความประมาท มีศีล มีธรรมอันงาม ส่วนบุตรของมารดาบิดาเหล่านั้น ถึงพระพุทธเจ้า พระธรรม พระสงฆ์ ว่าเป็นสรณะงดเว้นจากการฆ่าสัตว์ ลักทรัพย์ ประพฤติผิดในกาม พูดเท็จ การดื่มน้ำเมาคือ สุราและเมรัยอันเป็นที่ตั้งแห่งความประมาท เป็นผู้มีศีล มีธรรมอันงาม

ดูก่อนภิกษุทั้งหลาย อนุชาตบุตรเป็นอย่างนี้แล ฯ

ดูก่อนภิกษุทั้งหลาย ก็อวชาตบุตรเป็นอย่างไร ดูก่อนภิกษุทั้งหลาย มารดาบิดาของบุตรในโลกนี้ ถึงพระพุทธเจ้า พระธรรม พระสงฆ์ ว่าเป็นสรณะงดเว้นจากการฆ่าสัตว์ ลักทรัพย์ ประพฤติผิดในกาม พูดเท็จ การดื่มน้ำเมาคือ สุราและเมรัยอันเป็นที่ตั้งแห่งความประมาท เป็นผู้มีศีล มีธรรมอันงามส่วนบุตรของมารดาบิดาเหล่านั้น ไม่ถึงพระพุทธเจ้า พระธรรม พระสงฆ์ ว่าเป็นสรณะ ไม่งดเว้นจากการฆ่าสัตว์ ลักทรัพย์ ประพฤติผิดในกาม พูดเท็จ การดื่มน้ำเมา คือ สุราและเมรัยอัน

เป็นที่ตั้งแห่งความประมาท เป็นผู้ทุศีล มีธรรมอันลามก ดูก่อนภิกษุทั้งหลาย อวชาตบุตรเป็นอย่างนี้แล ดูก่อนภิกษุทั้งหลายบุตร ๓ จำพวกนี้แล มีปรากฏอยู่ในโลก ฯ

พระผู้มีพระภาคได้ตรัสเนื้อความนี้แล้ว ในพระสูตรนั้น พระผู้มีพระภาคตรัสคาถาประพันธ์ดังนี้ว่า

บัณฑิตทั้งหลาย ย่อมปรารถนาอติชาตบุตร และอนุชาตบุตรไม่ปรารถนาอวชาตบุตร ซึ่งเป็นผู้ทำลายตระกูล ส่วนบุตรเหล่าใดเป็นอุบาสก บุตรเหล่านั้นแล ชื่อว่าเป็นบุตรในโลกบุตรเหล่านั้นมีศรัทธา ถึงพร้อมด้วยศีล ผู้รู้ความประสงค์ ปราศจากความตระหนี่ ย่อมรุ่งเรืองในบริษัททั้งหลาย เปรียบเหมือนพระจันทร์พ้นแล้วจากเมฆฉะนั้น ฯ

เนื้อความแม้นี้พระผู้มีพระภาคตรัสแล้ว เพราะเหตุนั้น ข้าพเจ้าได้สดับมาแล้วฉะนี้แล ฯ

จบสูตรที่ ๕

"อติชาต"	จัดลำดับ	สำหรับบุตร
เยี่ยมยอดสุด	พุทโธนำ	พระธรรมถือ
ยิ่งกว่าแม่	แท้กว่าพ่อ	ก่อกิจคือ
หมั่นฝึกปรือ	ภาวนา	สมาธิ
"อนุชาต"	จัดลำดับ	สำหรับบุตร
วิถีพุทธ	เสมอกัน	สำคัญหมาย
พ่อแม่ลูก	คุณธรรม	ทั้งสามราย
มิเสื่อมคลาย	กุศลก่อ	พอพอกัน
"อวชาต"	จัดลำดับ	สำหรับบุตร
ต่ำที่สุด	คุณธรรม	ตามวิสัย
เทียบพ่อแม่	น้อยกว่ามาก	จากความนัย
ศีลธรรมใช้	ลูกคนนี้	ไม่ดีพอ

ประวัติผู้เขียน

พระราชวิริยาลังการ

งานเขียนที่ผ่านมา

"หลักธรรมสู่ความสำเร็จ"

"อยู่ก็สุขใจ ไปก็สงบ"

"ถึงตายก็ไม่เสียดายชาติเกิด"

"พลังความดี

"เวรกรรมมีจริง"

"หนังสือสวดมนต์ฉบับวัดไร่ขิง"

"มาทำสมาธิกันเถอะ"

"สรรพสิ่งล้วน ไม่เที่ยง"

"บวชใจ ใครๆ ก็บวชได้"

ชื่อเดิม แย้ม อินทร์กรุงเก่า

วันเกิด ๒๗ มิถุนายน ๒๔๙๘

ภูมิลำเนา บ้านคลองรางไทร หมู่ ๘
ตำบลบางภาษี อำเภอบางเลน
จังหวัดนครปฐม

บิดา	นายหยวก อินทร์กรุงเก่า
มารดา	นางทวี ศรีบุญรอด
อุปสมบท	๓๐ มีนาคม พ.ศ.๒๕๑๙
	ณ พระอุโบสถวัดไร่ขิง
	อ.สามพราน จ.นครปฐม
พระอุปัชฌาย์	พระปฐมนคราภิรักษ์
	ปัจจุบันพระธรรมเสนานี
พระกรรมวาจาจารย์	พระครูไพศาลคณารักษ์
	ปัจจุบันพระพิมลสมณคุณ
พระอนุสาวนาจารย์	พระครูอุปจิตบุญวัฒน์
	(เจ้าอธิการบุญธรรม จารุวณฺโณ)
ชื่ออุปสมบท	พระมหาแย้ม ฉายา กิตฺตินฺธโร
วิทยฐานะ	น.ธ.เอก ป.ธ.๓
งานปกครอง	เจ้าอาวาสวัดไร่ขิง พระอารามหลวง
	เจ้าคณะอำเภอพุทธมณฑล

อุดมคติ

เมื่อยังมีลมหายใจอยู่
จะไม่หยุดนิ่งในการทำสิ่งที่ดีต่อสังคม

พระในบ้าน ลูกหลานลืม ไม่ปลื้มจิต
ลูกหลานคิด ผิดแบบไป มิใช่สงฆ์
ทั้งสองท่าน อยู่บ้านคิด ผิดรูปทรง
จึงต้องคง สถานะ พระถูกลืม

พระราชวิริยาลังการ

(พระราชวิริยาลังการ)
เจ้าอาวาสวัดไร่ขิง พระอารามหลวง
เจ้าคณะอำเภอพุทธมณฑล

"พระที่ถูกลืม" พระราชวิริยาลังการ (แย้ม กิตฺตินฺธโร)